

új magyar szó

20 oldal

Ára: 1,5 lej

Országos közéleti napilap | Alapítva 1947-ben, Romániai Magyar Szó címmel

VI. évfolyam,
153. (1219.) szám**BNR-valutaárfolyamok**

	1 euró	4,2297 ▼
	1 amerikai dollár	3,1847 ▼
	100 magyar forint	1,5133 ▼

Aktuális

3

Csak rövid távon közösködnek?

Az egy hét múlva esedékes rendkívüli parlamenti ülészakon követendő közös stratégiát dolgozták ki tegnap a három ellenzéki párt vezetői, de a tárgyaláson szóba került az őszi ülészakon benyújtandó bizalmatlansági indítvány utáni stratégia is.

Társadalom

7

Hóhalál a tengerparton

Három nap alatt tizenhárom ember került kórházba Konstanca megyében a kánikula miatt, hét áldozatnak a sürgős orvosi beavatkozás ellenére sem sikerült megmenteni az életét. A tragédiasorozat okai egyelőre még nem tisztáztak.

Kultúra

8

Párbeszéd a művészetben

Új helyszínen, a Zilahtól mintegy húsz kilométerre fekvő Kusaly nevű faluban szervezték idén a szilágysági alkotókat tömörítő Ipp Art alkotótábor tizenegyedik kiadását.

Vezércikk

3

A rossz tanuló

Miközben Románia halmozza az EU-s „osztálynaplóban” a szekundákat, az Unió „rossz tanuló” eközben sorra javítanak eredményeiken, elérve a pozitív GDP-növekedés jelentette „átmenőjeget”.

Salamon Márton László

(...) Miközben Románia szénája egyre rosszabbul áll, Csehország, Szlovákia, Szlovénia, de még Magyarország és Bulgária is pozitív mutatókkal dicsekedhet. ▶

Feketelistán az iskolák

A tanfelügyelőségek szerint nincs elegendő pénz a tanintézmények korszerűsítéséreÓvoda Marosszentannán. A bezárás a vidéki tanintézményeket fenyegeti, amelyek az alapvető higiéniai feltételeknek sem tesznek eleget Fotó: Antal Erika

„Fölösleges iskolabezárással fenyegetőzni, annál is inkább, mert a kormány szűken mérte a pénzt a felújításukra” – reagáltak a lapunk által megkeresett tanfelügyelőségek arra a hírre, hogy Daniel Funeriu oktatási miniszter azzal fenyegetőzött: bezárják azokat az iskolákat, amelyek az új tanévben nem tudnak megfelelő tanulási körülményeket biztosítani a diákoknak. A tárcavezető szerint eddig a tanintézmények 15 százaléka került „feketelistára”; akad köztük olyan iskola is, amely még az alapvető higiéniai feltételeknek sem tesz eleget, annak ellenére, hogy a kormány pénzt biztosított a korszerűsítésükre. **7. oldal ▶**

„Árnyékboks” a kisebbségekről

Cs. P. T.

▶ Meghallgatta tegnap Genfben az ENSZ emberi jogi főbizottsága a román kormány jelentését a romániai kisebbségek helyzetéről. A testület asztalára került egy árnyékjelentés is, amelyet három erdélyi magyar szervezet – köztük az Erdélyi Magyar Nemzeti Tanács – készített ebben a témában. Ez utóbbi dokumentum Székelyföld területi autonómiáját szorgalmazza. A kormány jelentését bemutató küldöttséget Asztalos Csaba, Országos Diszkriminációellenes Tanács elnöke vezeti. Lapunknak elmondta: a delegációnak ma a két jelentés kapcsán feltett kérdésekre kell választ adnia a bizottság előtt. **Folytatása a 2. oldalon ▶**

Pițurcă: Becalival nincs béke

▶ Másfél órás sajtótájékoztatót válaszolt volt munkaadója, Gigi Becali vádjaira Victor Pițurcă, a Steaua másodszer is lekö-

szönt edzője. „Gigi Becali hülyeséget mondott, szó sem volt 30-40 millió eurós garanciákról” – szögezte le Pițurcă. **4. és 12. oldal ▶**

Victor Pițurcă, a Steaua másodszer is leköszönt edzője

Fotó: Tofán Levente

Pótittek milliomosoknak

▶ Pótadó kifizetésére köteleznék a tehetősebbeket a kormány. Koalíciós források szerint az új adónemről tegnap már egyeztetett a Demokrata-Liberális Párt és az RMDSZ. Emil Boc kormányfő korábbi tájékoztatása szerint az új illeték meghatározásakor a Nemzeti Szövetség Románia Haladásiért javaslatát vennék figyelembe. Eszerint évi egyszázalékos vagyonszámlát kellene fizetniük azoknak, akiknek javai összértéke meghaladja a 450 ezer eurót. A szakemberek szerint az új adónem bevezetése terhelné a költségvetést. **6. oldal ▶**

Mai mellékletünk:

Röviden

Több mint 13 millió embert érint a pakisztáni árvíz

Több mint 13 millió embert érintenek a pakisztáni árvizek, ami több, mint a 2004-ben az Indiai-óceán mentén pusztító szökőár, a 2005-ös kasmíri és a 2010-es haiti földrengés nyomán segítségre szorulóknak száma együttvéve – közölte tegnap az ENSZ. A világszervezet adatai szerint Pakisztánban már 13,8 millióra becsülhető az áradások miatt nélkülözők száma. A katasztrófa 2 millióval több embert érint, mint az említett korábbi súlyos természeti csapások összesen. Juszuf Raza Gilani pakisztáni kormányfő kijelentette: országa még soha nem volt ilyen nehéz helyzetben.

Észak-Korea tűzérési tüzet nyitott a dél-koreai hadgyakorlat térségében

Az észak-koreai tűzérési tüzet több sorozatnyi lövést adott le tegnap a Sárga-tengerre abban a térségben, ahol Dél-Korea éppen befejezett egy haditengerészeti gyakorlatot. A száznál is több lövés dél-koreai katonai források szerint alig fél órával később dördült el, mint hogy az ötnapos hadgyakorlatot lefűjték. A lövedékek a félsziget nyugati oldalán, a tengeri határvonalától északra csapódtak a vízbe, s nem okoztak kárt. Ez ugyanaz a térség, ahol márciusban elsüllyedt egy déli hadihajó, a Cshonan, amelyet egy nemzetközi szakértői bizottság szerint északi torpedó talált el. Phenjan ezt tagadja, de az igen súlyos incidens miatt a térségben nagy a feszültség.

Rekordszámú ország képviseltette magát a nagaszaki megemlékezésen

Harminckét ország képviseltette magát a Nagaszaki elleni amerikai atomtámadás 65. évfordulóján, tegnap rendezett megemlékezésen, ami rekordnak számít. Köztük volt Nagy-Britannia és Franciaország is, amelyeknek képviselői három nappal korábban ott voltak a hirosimai megemlékezésen. John Roos amerikai nagykövet viszont, akinek személyében hazája szintén először képviseltette magát az első atombomba ledobására emlékező idei ünnepségen Hirosimában, elfoglaltságára hivatkozva távol maradt a nagaszaki ceremóniától.

Kudarcba fulladt egy kalóztámadás

Sikerült megakadályozni egy teherhajó elleni kalóztámadást az amerikai haditengerészet egyik helikopterének Szomália partjainál – közölte a NATO tegnap. Az Ice Explorer nevű kereskedelmi hajó épp az Ádeni-öbölben haladt, amikor feltűntek a tengeri rablók. Douglas Edson, az amerikai haditengerészet parancsnoka elmondta, hogy a teherhajón őrszolgálatot teljesítő személyzet időben észlelte a kalózokat, így az amerikai erők egy helikopterrel sikeresen elejét vették annak, hogy a tengeri rablók hatalmukba kerítsék a hajót.

Nyilvánosan végeztek ki egy nőt a tálibok Afganisztánban

„Házasságtörés” vádjával nyilvánosan kivégeztek egy özvegy nőt a tálibok Afganisztánban – közölte a rendőrség tegnap. A negyvennyolc éves özvegyre először több tucat ostorcsapást mértek, majd agyonlőtték. A tálib időkre emlékeztető gyilkosság vasárnap történt az eldugott Kadesz körzetben, Afganisztán északnyugati részén. Ezt a területet a felkelők irányítják.

Felfüggesztették a BBC arab nyelvű rádióadását

Szudánban a hatóságok felfüggesztették a BBC rádió arab nyelvű adását az FM sávon azzal az indokkal, hogy a brit adó megsértette az engedélyében foglaltakat – közölték tegnap Kartúmban. A szudáni kormány szerint a felfüggesztésnek nincs köze az adások tartalmához, csak a megállapodás megsértését büntetik.

„Árnyékboks” a kisebbségekről

Folytatás az 1. oldalról

Az ENSZ testülete ezt követően készíti el saját jelentését a romániai kisebbségek helyzetéről, a dokumentumot várhatóan 3-4 hónap múlva teszik közzé, s ebben ajánlásokat is megfogalmaznak majd.

Az Asztalos Csaba által bemutatott jelentés szerint Romániának a nemzeti kisebbségekre vonatkozó jogi kerete megfelel a diszkrimináció megelőzésére irányuló nemzetközi szabványoknak. „A kisebbségek esetében Románia legtamadhatóbb pontját a román helyzet képezi, de az országot az különbözteti meg a térségben lévő többi államtól, hogy a romániai romák ellen nem voltak fegyveres támadások” – magyarázta lapunknak a delegáció vezetője.

Kiszolgáltatott székelység

Az árnyékjelentést az önálló romániai magyar egyetemért küzdő Bolyai Kezdeményező Bizottság (BKB), az Erdélyi Magyar Nemzeti Tanács és a székelyföldi Pro Regio Sicularum Egyesület nyújtotta be. A BKB már júliusban tájékoztatta a sajtót arról, hogy az ENSZ egyik bizottsága napirendre tűzte Románia kisebbségpolitikájának megvitatását. Az eljárás azt követően kezdődött a BKB szerint, hogy az

Asztalos Csaba

Fotó: ÚMSZ/archív

ENSZ emberi jogi főbiztosságához benyújtottak egy beadványt, majd Hantz Péternek, a BKB szóvivőjének az előkészítő tárgyalásai nyomán a három civil szervezet előterjeszthette az árnyékjelentést.

Az ENSZ honlapján elérhető dokumentum kollektív kisebbségi jogok megadását kéri a székelyföldi magyarok számára. A szerzői arra hívják fel a figyelmet, hogy Székelyföld területi autonómiájának hiánya miatt a román állam monopóliumot gyakorol a székely közösség legértékesebb javai, természeti kincsei fölött, ezért az ott élő magyar közösség egyre kiszolgáltatottabbá válik, és

veszélybe kerül identitásának megőrzése és fejlődése.

A jelentés készítői megoldásként azt javasolják, hogy Székelyföld kapjon különleges státust, és önálló közigazgatási egységként alkosson egységes gazdasági fejlesztési régiót.

„Hantz Péterék dokumentuma inkább politikai jelentés, mint árnyékjelentés. Több megfogalmazása pontatlan vagy általánosító” – kommentálta lapunknak az árnyékjelentést Asztalos Csaba.

Támadják Hantzékat

Az árnyékjelentést egyébként már tegnap támadták romániai politikusok. Petru Călian, a Demokrata-Liberális képviselője a román állam elleni sértésnek minősítette a dokumentumot. Călian szerint Tőkés László azáltal, hogy az árnyékjelentés megírására buzdította a magyar szervezeteket, a magyar-román kapcsolatokat megromlásra törekszik. A támadásokból kijutott az RMDSZ-nek is, ugyanis az árnyékjelentés egyik társzerzőjét, a Pro Regio Sicularum szervezetet korábban Antal Árpád RMDSZ-es sepsiszentgyörgyi polgármester alapította. A Konzervatív Párt alelnöke, Bogdan Diaconu azzal vádolta meg a Markó Béla vezetete szervezetet, hogy „lejáratták Romániát a világ előtt a hazug jelentés támogatásával”. ◀

Törökországot okolja Izrael

Hírösszefoglaló

Benjámín Netanjahu izraeli miniszterelnök tegnap a gázai segélyflottilla ügyében nyomozó bizottság előtt kijelentette, hogy Törökországot figyelmen kívül hagyta a 2 legmagasabb szintről érkező figyelmeztetéseket és felszólításokat a végzetes incidens előtt. „Május 14-től kezdve iródam kapcsolatban állt a török kormány legmagasabb köreivel – mondta Netanjahu. – Az volt a célunk, hogy megakadályozzuk az összecsapást a flottillával.” „Folyamatos diplomáciai fáradozásaink ellenére a török kormány végül nem állította meg a blokádot áttörni készülő Marmarát – folytatta a kormányfő. – Úgy tűnik, Törökország semmi olyat nem látott aktivistái és az izraeli katonák közötti összeközéves lehetőségében, ami érdekeivel ellentétes lett volna.” Netanjahu volt az első tanú, akinek vallomását az izraeli vizsgálóbizottság meghallgatta a május 31-i halálos katonai akcióról, amelyben kilenc palesztinbarát török aktivista életét vesztette. A kommandósok hajnalban nemzetközi vizeken indítottak támadást a Mavi Marmara nevű zászlóshajó ellen, miután a flottilla Izrael többszöri felszólítására sem tért el eredeti úti céljától, a Hamász szélsőséges palesztin mozgalom által vezetett Gázai övezettől. A palesztin enkláve körül tengeri – és részleges szárazföldi – zárlat van érvényben. Törökország az izraeli vizsgálóbizottság felállítását után hangsúlyozta, hogy a belső nyomozás nem hiteles, ugyanis Izrael nem játszhatja egyszerre a vádlott, az ügyész és a bíró szerepét. ◀

Bezárták a 9/11-es mecsetet

Hírösszefoglaló

A német hatóságok bezárták azt a hamburgi mecsetet, amelyet az Egyesült Államok ellen elkövetett 2001. szeptemberi terroristámadások végrehajtói használtak – közölték a városi hatóságok. Az akkoriban al-Kudsznak nevezett imaház találkozóhelyül szolgált a merényletekre készülő terroristáknak, illetve néhányukat ott szervezték be. A mecsetet gyakran felkereste Mohammed Atta, a támadások egyik fő szervezője és kivitelezője, hogy cinkostársaival találkozzon. Egy közlemény szerint betiltották azt a kulturális szervezetet is, amely az imaházat működtette. A helyi belügyminisztérium szóvivője közölte, hogy a rendőrség átkutatja az épületet, és már sok anyagot lefoglaltak, köztük több számítógépet is. Letartóztatásról nincs hír. A ma már Tajbának nevezett mecset ismét a szent háborúra, dzsihádra készülő iszlamista harcosok találkozó- és toborzóhelyévé vált – mondta a szóvivő. A hamburgi elhárítás egy tavalyi jelentésében feltárta, hogy a „kulturális szervezet” tagjai közül egy 11 fős csoport márciusban Üzbegisztánba utazott, és ott kiképzésben vett részt a radikálisok egyik táborában. A csoport tagjainak többsége közel-keleti származású német vagy kaukázusi származású személy volt. ◀

Rendkívüli hőség Moszkvában

ÚMSZ

A mostanihoz hasonló rendkívüli hőség Oroszország egészére még 557 tűz égett több mint 174 ezer hektáron, s ebből 76 nagy tűz ég közel 160 ezer hektáron, ezek mintegy harmada tőzegtűz. Hivatalosan is bejelentették: a tartós hőség és a néhány napja ható szmog körülményei között mintegy kétszerezére nőtt a halálozások száma. Az orvosok arra figyelmeztettek, hogy az utcán való tartós tartózkodás káros az egészségre. Jevgenyija Szemutnyikova, a

Moszekomonitoring intézet vezetője sajtóértekezleten mondta el: arra számítanak, hogy ma fordul a szél, s az eddig déli helyetti délkeleti fuvallat megtisztíthatja a főváros levegőjét átmenetileg akár a normális szintig is. Szemutnyikova szerint öt óránál semmiképpen sem szabad többet az utcán lenni. Hozzátette: a szennyezettség mértéke napi 24 órán át meghaladja a megengedett értékeket, noha az ipari üzemet kötelezték a károsanyag-kibocsátás 50 százalékos csökkentésére. ◀

A szmog miatt is fulladoznak. Meteorológusok szerint „ezer éve” nem volt ilyen hőség Moszkvában

Rövid távú közösködés?

Stratégiai megbeszélést folytattak a három ellenzéki párt vezetői

Az egy hét múlva esedékes rendkívüli parlamenti ülészek közös stratégiáját dolgozták ki tegnap a három ellenzéki párt vezetői, de a tárgyaláson szóba került az ősszel benyújtandó bizalmatlansági indítvány utáni stratégia is.

M. Á. Zs.

▶ Dan Voiculescu, a Konzervatív Párt alapítójának meghívására tegnap másfél óra tárgyalást folytattak az ellenzéki pártok vezetői az egy hét múlva esedékes rendkívüli parlamenti ülészekről. Victor Ponta szociáldemokrata pártelnök szerint a találkozón a soron következő eseményre koncentráltak, de Crin Antonescu, a Nemzeti Liberális Párt (PNL) elnöke elárulta, hogy a „posztbizalmatlansági” időszakot se hanyagolták el.

Csak az ANI-törvény?

Az augusztus 16-ra összehívott rendkívüli ülészeket Traian Băsescu államfő kezdeményezte, hogy a honatyák megtárgyalhassák és szavazhassanak az Országos Feddhetetlenségi Ügynökség (ANI) működését szabályozó törvényről. A jogszabályt a taláros testület az államfő kérésére dobta vissza a parlamentnek, ugyanis Băsescu nehezményezte, hogy a szenátus törölte az ANI-törvényből az ügyészségek mellett működő vegyes bizottságok felállítását. Érvelése szerint a Frunda György RMDSZ-es szenátor „befolyásolása alatt álló” jogi bizottság és utóbb a felsőházi plénum jogtala-

Ellenzéki tandem? Victor Pontának és Crin Antonescunak még csiszolnia kell együttműködésén

Fotó: archív

nul szüntetett meg egy olyan testületet, amelyet a képviselőházi vita során állítottak fel.

A rendkívüli ülészek tervezett napirendje már a plénum összehívását kérő államfői levél előtt nézeteltérést okozott Traian Băsescu és az ellenzékiek között, ugyanis ez utóbbiak további megvitatandó témákat javasoltak. Az elnök ezeket a kezdeményező jogával leseperte az asztalról, és arra biztatta a liberális és szociáldemokrata honatyákat, hogy indítványozzanak maguk is egy másik rendkívüli ülészeket. A képviselőház múlt heti házbizottsági ülésén ennek ellenére a többségben levő szociáldemokrata és liberális honatyák elérték, hogy a PNL által javasolt témákat is napirendre vegyék. Ekként a plénum elé kerülnek a már benyújtott gazdaság-élénkítő törvénytervezetek, valamint a pénzügyi és adminisztratív tematikájú a sürgősségi kormányrendeletek. Ez utóbbi napirendi javaslatokkal kapcsolatban

Roberta Anastase házelnök megjegyezte: a házbizottságban végül olyan döntést hoztak, hogy a végleges napirendről augusztus 16-án a plenáris ülésen szavazzanak.

Alternatív napirend

„A Băsescu által megvitatásra javasolt ANI-törvény Băsescu számára fontos. Az általunk napirendre javasolt jogszabályok viszont az állampolgárok számára fontosak” – fogalmazott tegnap Victor Ponta. A szociáldemokrata pártelnök szerint az áfa mértéke, az alapélelmiszer ára, valamint a kórházak helyzete nagyságrendekkel fontosabb, mint a közelművelések átvilágítását végző ANI működési szabályzata.

Ellenzéki jövőtervek

A kormány megbuktatására szövetkező ellenzéki pártok vezetőinek zárt ajtók mögött zajló tanácskozásán a tervezett bizalmat-

lansági indítvány ügye is szóba került. Ponta csak annyit volt hajlandó elárulni, hogy nem tárgyaltak a kezdeményezés megszavazása utáni helyzetről, egyelőre arra koncentráltak, hogy „minél jobban előkészítsék az őszi ülészeket, és megbuktassák a kormányt”. A tárgyalások után Crin Antonescu PNL-elnök elmondta, a tárgyalások jelenlegi stádiumában arra a következtetésre jutottak, hogy a PSD, PNL és PC ideológiája, múltja és célkitűzései is különböznek. „Viszont abban maradtunk, hogy közös álláspont-ra helyezkedünk a kormány túlkapásaival szemben” – tette hozzá Antonescu. Arra az újságírói kérdésre, hogy miért mellőzték a bizalmatlansági utáni szövetkezés témáját, Antonescu elmondta: bár nem azonosították áthidalhatatlannak tűnő összeférhetlenségeket, a kérdés sokkal komolyabb és ekként nem szabad kutyafuttában megtárgyalni. Szerinte ezért koncentráltak egyelőre a rendkívüli ülészekre. ◀

A rossz tanuló

Salamon Márton László

Plusz 1,3%. Mínusz 0,5%. Mínusz 1,9%.

Három, bár igen eltérő, mégis ugyanarra a gazdasági mutatóra vonatkozó adat: a 2010-es bruttó hazai termék (GDP) növekedése.

Az első a kormány hivatalos prognózisa, valamikor az év elejéről. A második adat már valamivel később, május vége körül látott napvilágot, és ez – bár már jóval pesszimistább az elsőnél – még mindig pozitív gazdasági növekedésről szól. És végül a hideg zuhanyszerű harmadik: Sebastian Vlădescu pénzügyminiszter mintegy tíz nappal ezelőtti becslése, amely a román GDP majdnem kétszázalékos csökkenését helyezi kilátásba. Ami ugyebár a tavalyi, több mint 7 százalékos csökkenéssel együtt közel tíz százalékot ad ki. (Egyébként a tavalyi majdnem 8 százalékhöz képest még a Vlădescu-féle adat is optimista, de még messze az év vége, ilyen iramban eljuthatunk oda is...)

A fenti adatsor azt mutatja, mennyire nincs köszönő viszonyban sem a hivatalos becslés a valósággal. Ami két dolgot jelenthet. Az egyik, hogy a valóság alakult oly módon ez alatt az idő alatt, hogy az minden prognózist elkerülhetetlenül felborított. Ilyen fejlemény volt maga a gazdasági válság kialakulása, amelyet a világ legjobb szakemberei sem láttak előre, igazából mindenkit meglepetésként ért. Nos, ez a variáns a román kormány számára kedvezőbb magyarázat arra, hogy miért nem találkoznak egymással a tervek és az eredmények. (És a Boc-kabinet gazdaságért felelős miniszterei előszeretettel élnek is ezzel a magyarázattal, váltig bizonygatva azt, hogy a gazdasági világválság fatalitása ellen képtelenség küzdeni.)

A gond ezzel csak az, hogy miközben Románia halmozza az EU-s „osztálynaplóban” a szekundákat, az Unió „rossz tanuló” eközben sorra javítanak eredményeiken, elérve a pozitív GDP-növekedés jelenlétét „átmenőjeget”. Lengyelország ugyebár nem is kényszerült „pótvizsgára”, hiszen még 2009-ben is, amikor az EU-ban szinte mindenütt csökkent, neki nőtt az összterméke. És miközben Románia szé-nája egyre rosszabbul áll, Csehország, Szlovákia, Szlovénia, de még Magyarország és Bulgária is pozitív mutatókkal dicsekedhet.

Ez pedig azt jelenti, hogy a második magyarázat áll közelebb az igazsághoz. Mégpedig az, hogy nem a valósággal, hanem a becsléssel van a baj. Hogy a becslések egyszerű hamisítványok, amelyek nem gazdasági, hanem politikai megalapozottságúak. Hogy a prognózisok olyan rövid távú politikai célokat szolgálnak, mint például egy lejárt szavatosságú államfő újraválasztása, egy bukott miniszterelnök székeztetése, egy korrupt párt hatalomban tartása.

Román lapszemle

Szociológusok szerint válságidőben az emberek általában többet isznak és dohányoznak, mint máskor, pénzühiány miatt pedig az italt és a cigarettát rendszerint az olcsóbb feketepeciacról szerzik be. (Adevărul) ▶ Szeptemberben Bukarestbe érkezik a francia bevándorlási minisztérium vezetője, Eric Besson és az európai ügyek tárcájának államtitkára, Pierre Lellouche, hogy újabb nyomást gyakoroljon a bukaresti illetékesekre a Franciaországban letelepedett romániai romák helyzetének rendezése érdekében. (Curierul Național) ▶ Románia a harmadik helyen áll idén az Irakba küldött katonák számát tekintve. Jelenleg 1050 román katona szolgál a nemzetközi haderő kötelékében. (Jurnalul Național) ▶ Az utcai erőszak fokozódása nyomán mostantól kezdve már nem lehet csupán személyi igazolvány felmutatása mellett gázipstolyt vásárolni. (Gândul)

Giurgiu: Boc bízzon magában!

ÚMSZ

▶ Mircea Giurgiu demokrata-liberális képviselő tegnap arra kérte pártbeli felettesét, Emil Boc miniszterelnököt, hogy „ne hallgasson többet Traian Băsescu államfőre, és egyedül hozza meg azokat az intézkedéseket, amelyekre szükség van a román gazdaság fellendüléséhez”. A szak szervezeti múlttal rendelkező kolozsvári képviselő emlékeztetett azokra az időkre, amikor Boc a Szamos-parti város polgármestereként a lakosság 80 százalékának bizalmát élvezte, most pedig mutatója 15 százalék alá csökkent. „Szégyellem magam, amikor mindenki azt mondja, hogy a kormányfő nem csinál semmit. Úgy gondolom, hogy Bocnak azt kellene tennie, amit jónak lát, és ne hallgasson többet Băsescu elnökre. Kolozsvári polgármesterként bebizonyította, hogy jó városgazda” – próbált lelket önteni a bizalmat vesztett miniszterelnökbe. ◀

Részeg volt a karánsebesi gázoló

M. Á. Zs.

▶ 2,10–2,35 ezreléknyi alkoholt mutatott ki a Törvényszéki Orvostani Intézet annak a fiatalembernek a vérében, aki személygépkocsijával behajtott a Krassó-Szörény megyei Karánsebes repülőterének kifutópályájára, és súlyosan megsebesített négy személyt. A helyszínen gyorsaságimotorosverseny zajlott vasárnap délután, amikor a 25 éves Cristian Alexandru Ungur, a helyi Demokrata-Liberális Párt (PD-L) egyik vezetőjének fia Alfa Romeo márkájú személygépkocsijával behajtott a kifutópályára, és négy személyt – három nézőt és egy motorost – megsebesített. Az incidens után a fiatalember nagy sebességgel elhajtott, később azonban önként jelentkezett a rendőrségen. A férfit őrizetbe vették, a Krassó-Szörény megyei ügyészség pedig bűnvádi eljárást indított ellene többek között súlyos testi sértés miatt. A négy elgázolt közül ket-

ten súlyosan megsérültek, több hétig kórházi kezelésre szorulnak. Az elkövető tettének besorolása nagymértékben függ az áldozatok lábadozásának idejétől. A verseny szervezőinek beszámolója szerint a fiatalember több mint 100 km/h sebességgel „körözött” az épp gyerekversenynek

helyet adó motorospályán, mielőtt – látszólag szándékosan – elütött három nézőt és egy versenyzőt. „Nagykorú, felelnie kell tetteért. Természetesnek tartom, hogy letartóztatásba helyezték” – mondta el a Mediafax hírügynökségnek Ioan Ungur, az elkövető édesapja. ◀

A luxusautóban ülő holtreszegy sofőr négy személyt ütött el

Lehull a Steaua csillaga?

Szenzáció a hazai sportvilágban: Victor Pițurcă, a Bukaresti Steaua labdarúgó-csapatának edzője megvált az együttestől, és vele együtt távozott a piros-kékek teljes „vezérkara”.

Bogdán Tibor

► A sokszoros bukaresti bajnok, egykori játékosa, Victor Pițurcă vezetésével úgy tűnt, kezd kilábalni tavalyi és tavalyelőtti hullámvölgyéből, amikor a negyedik, illetve a hatodik helyen végzett az országos bajnokságban, 4 és 14 ponttal lemaradva a bajnok Kolozsvári CFR és Urziceni-i Unirea mögött.

Lehülő remények, felizzó kedélyek

A piros-kékek szurkolói most abban bíztak, hogy a tapasztalt edző irányításával a csapat három év után ismét a dobogó legmagasabb fokára állhat majd fel. Ezért megdöbbenve értesültek a hírről, miszerint a Brassói FC elleni, augusztus 7-i mérkőzésre a csapat edzője nélkül utazott a Cenk nélküli városba, miu-

tán Pițurcă összevezetett az együttes patrónusával, Gigi Becalival. A találkozó 1-1 arányú döntetlenre végződött, a házigazdákknak a hosszabbításban, büntetből sikerült egyenlíteniük.

Pițurcă távozása lehütötte a reményeket, felszította viszont a kedélyeket. A Gigi Becalival régóta konfliktusban álló szurkolótábor Pițurcă visszatérését követeli, ám „Pițit” nem olyan fából faragták, hogy egykönnyen megmondolja magát, amint-hogy Becali is nyakasságáról hírhedt (egyebek között). A „kibékülés” annál is valószínűlenebb, mivel jelentős összegekről van szó.

A szakítás kronológiája

Kiszivárgott hírek szerint a kenyértörésre a következőképpen került sor: pénteken, augusztus 7-én Becali és

Pițurcă éles szóváltásba keveredett, miután utóbbi pénzügyi garanciáról szóló szerződés megkötését követelte a csapat finanszírozójától. Egy tizenöt millió euró értékű telek és öt millió euró készpénz volt a tét, amely Pițurcă tulajdonába került volna, ha Becali továbbra is kritizálja a csapatot, sértegeti a szurkolókat vagy az edzőt. Becali erről hallani sem akart, cserében viszont a Liga I viszonylatában a legnagyobb fizetést, havi ötv ezer eurót, plusz kétfélmillió eurós „bónuszt” kínált fel arra az esetre, ha a piros-kékeket beviszi a Bajnokok Ligájába. Feltételként szabta jogának a megőrzését, a további bírálatához. És nyomban élt is ezzel a joggal „alkalmazottnak” titulálva Pițurcát, aki ezért lemondta a brassói utazást.

Az ellentét kiéleződése nyomán Becali néhány közeli barátjával tanácskozott a helyzetről és azt a tanácsot kapta, fogadja el az edző javaslatát, ám ő azt továbbra is túlzónak találta.

Szombaton a két fél álláspontja semmivel sem közeledett egymáshoz, Becali nem

titkolta, hogy új edző után néz. Pițurcă is lépett: vasárnap délben benyújtotta lemondását, majd a Steaua stadionjában összegyűlt, mintegy száz fős szurkolótábor előtt magyarázta el döntése okát. Valamivel később a helyszínre érkezett Becali is: rövid találkozójuk azonban semmi újat nem hozott: Becali hallani sem akart a javasolt szerződésről, Pițurcă pedig kiűrtette irodáját, csomagolt és távozott.

A bőség zavara és a zavar bősége

Becalinak most új edzőt kell találnia a csapat élére. A sportvilág „hírbörzójén” máris megindultak a találgatások. A lehetséges nevek között szerepel Otto Barici, az albán, az osztrák és a horvát válogatott volt vezetője, a Zágrábi Dinamó, a Stuttgart, valamint a Fenerbache korábbi edzője. A *gsp.ro* hírportál szerint ő évi 400 eurós fizetést kér, és máris megüzente Becalinak, akár gyalog is elmegy Bukarestbe, mert a Steuát a földrész egyik nagy csapatának tartja.

Felmerült még Claudio Gentile, az olasz ifi-válogatott egykori edzője és Andrea Agostinelli, a Napoli volt vezetőjének neve is.

Becali köréből származó információknak megfelelően a piros-kékek finanszírozója több más lehetőséget is fontolgat, így egyaránt gondol Ilie Dumitrescra, Basarab Pandurura, Cosmin Olăroiu-ra, Marius Lăcătușra, Ronny Levyre, Walter Zengára, Dan Petrescra, Ionut Badeára és Oleg Protaszovra, leginkább azonban Gheorghe Hagit szeretné megnyerni új edzőnek – csakhogy korábban vele is összevezetett, amint-hogy a Steaua több más edzője is botrányosan búcsúzott az együttestől. Hagi meggyőzősége feladatát állítólag Ioan Becalira osztotta ki. A szurkolók „kedvence” viszont Ilie Dumitrescu lenne. Becali dolgát nem csak a zavar bőségéhez vezető bőség zavara hozza nehéz helyzetbe, hanem az is, hogy Pițurcăval távozott a csapata vezérkara is: Eugen Neagoe, Ovidiu Costeșin, Mihai Dima és Gabriel Boldici. Emellett a klub elnöke, Jenei Imre szintén lemondásra készül, mivel szerinte Becali súlyosan hibázott Pițurcăval szemben.

Tábornokok összeesküvése?

Dumitru Pelican, a *Román Rádió* volt sportkommentátora úgy tudja, a botrány mögött a Honvédelmi Minisztérium néhány tábornoka áll, akik, Pițurcăval együtt, összeesküvést készítettek elő a patrónus eltávolításáért. Becalinak több összetűzése is volt már a tárcával, egyebek között szerfölött gyanús telekügyletek miatt. A távozó edző viszont magával Gabriel Oprea miniszterrel is jó kapcsolatokat ápol. Az összeesküvés feltételezését valószínűsíteni látszik az a tény, hogy Pițurcă edzőségével egycsapásra megszűnt a konfliktus a tárcá és Becali között, jóllehet a minisztérium a klub adósságaira hivatkozva megtiltotta a ghenecai stadion használatát, így a Steauának otthoni mérkőzéseit Buzăuban kellett volna lejátszania, a pályahasználat jogát pedig az Urziceni-i Unirea kapta volna meg. ◀

Dramai napok a Steauánál. Nézz vissza haraggal, Egy örült naplója. Főszerepben: Victor Pițurcă, a katonacsapat volt vezetőedzője és Gigi Becali klubtulajdonos

Fotók: ÚMSZ/archív

Önmagával szemben bőkezű az EU

Az Európai Unió Brüsszelben dolgozó 32 140 hivatalnokáról és más alkalmazottjáról sok mindent el lehet mondani, csak azt nem, hogy túlságosan takarékoskodnának.

Gyulay Zoltán

► Mi itt, távol Brüsszeltől azt hinnénk, az unió fővárosából nemcsak a mi költségeinket kívánják megnyirbálni, hanem a saját pénztárcájukkal is kellőképpen zsgorin módon bánnak. Csakhogy Zsugori uramékat nem ott kell keresni: ha tanulmányok készítéséről vagy tanácsadói szerződésekről van szó, az eurokraták (pontosabban: eurobürokraták) számára semmi sem drága. Csupán a 2005 és 2008 között eltelt négy esztendő során 608 millió

eurónál is többet herdáltak el ilyen célra – a tendencia ráadásul jottányit sem hagyott alább, sőt.

Semmi sem drága

Most került nyilvánosságra ennek a négy évnek a pontos, 260 oldalas meghaladó, ezernyi pontot felsoroló kiadási listája, amiből kiderül: az adófizetők zsebére mi mindent kutattattak és tanácsadtak az eurokrata urak és hölgyek. Tanulságos: 2005-ben például 699 760 euró ment el a friss és a feldolgozott citrusgyümölcsökkel,

őszibarackokkal, nektarinokkal, körtekkal és paradicsomokkal kapcsolatos eljárások vizsgálataira; 506 601 euróba és 74 centbe került az *Európaiak és nyelvek* című tanulmány; az afganisztáni társadalomban, Kabulban megnyilvánuló, családon belüli erőszak kutatása 349 092 eurót ért Brüsszelnek.

Egyetlen kérdés sem lehet túlzottan zavaros, a világ egyetlen közege sem lehet annyira távoli, hogy ne lehessen rá megbízást adni. A bizottság 2006-ban képes volt 32 950 eurót áldozni a kisebb laoszi műhelyek adóterhelését górcső alá vevő tanulmányra; 2008-ban 118 425 eurót pengettek ki „Európa érintetlen erdői”-ért; ugyanebben az évben 489 392 euróba került az EU agrárpolitikája által az Égei-tenger kisebb szigeteire

gyakorolt hatás tanulmányozása.

Az uborka görbülete

Hogy ne maradjunk tudatlanok, de már ne terheljük agyunkat túl számokkal, csak a témákat soroljuk fel. „Piaci elemzés az ifjúsági weboldalokról”. „Tanulmány az autóabroncsok és az utcák okozta lármá csökkentésének műszaki lehetőségeiről”. „Az euró és az árak.” „Európa versenyképessége a laposképernyők és a hűtőszekrények területén.” „A szappanok, a samponok és a hajfixálók részére kialakítandó EU-s öko-címkek marketing- és kommunikációs stratégiája.

Ez a felsorolás is egyértelműen leleplezi, hogy mennyi pénzt fecsérlenek el az eurokraták sokszor ne-

vetséges törvénykezésre, például az olyan füstbe ment ajánlásokra, amelyek az uborkák ívét vagy a tojás formáját óhajtották volna megszabni. Nem sajnálták a pénzt az elektromos készülékek uniós ökodizájának irányvonalára sem: nem kevés pénzt emésztett föl a televíziók (34 809 euró), a porszívók (37 015), a set-top boxok (44 745), a ruhaszárítók (46 268,75), a személyi számítógépek (49 792,50), a mosó- és mosogatógépek (59 728,75), a szellőzőberendezések (64 776,25), az ipari hűtők és fagyasztók (82 742,50), a szilárd tüzelőanyagokkal működő kazánok (84 842,50), a beltéri klímák (94 220), valamint vízforgatók, motorok és szivattyúk (118 933,75) tömeges vizsgálata.

Repülnek az eurók

Mindezek után alig csodálkozhatunk el azon, hogy az eurokraták még a saját ténykedésüket is vizsgálattják: 195 ezer euróba kóstált egy olyan tanulmány, amely azt volt hivatva kideríteni: három EU-intézmény miképpen képes együttműködni az épületek és berendezések, valamint az egyéni jogkörök fejlesztése terén.

Ami aztán végképp elképesztő: mivel a brüsszeli főhivatalnokok arra is rendkívül kíváncsiak voltak, hogy a saját soha nem lankadó törvénygyáruk milyen kihatással van a polgárokra és a gazdaságra, 2006-ban egy tanulmány az EU-törvénykezés teljes azévi előirányzatot felémésztette. Az ára 111 200 euró volt. A számlát pedig az adófizetők állták... ◀

Lap-top

A nap címe. Victor Piturcă káoszba sodorja a Steauát, *Jurnalul național*.

Magyarázat. Nem elég a gazdasági válság, a természeti katasztrófák és a megszorító intézkedések sorozata, azt is meg kellett érnünk, hogy Gigi Becali jellemről beszéljen, méghozzá volt kebelbarátja és panamai üzlettársa, a kockajátékos Picurka Viktor csúnya jelleméről. Amúgy ne-hogy azt gondoljuk, hogy a piperai a kiváló edzővel elvi – sportszakmai vagy menedzseri, netán a szurkolókat érintő – kérdéseken veszett össze. Nem, pénzeket és telkeket, díjakon és adósságokon kaptak hozzájuk. Hátha odakerülnek, hogy egyszer higgadtan, hűvösön megbeszélhetik a dolgukat... A legérthetlenebb mégis az, hogy Jenei Imre hogyan árulhat egy gyékényen ilyen alakokkal.

Egek ostroma. Több lapnak van statisztikai adatokat ismertető mini-rovata, ezek mindig érdekesek, bár az összefüggéseikből kiemelve nem sok támpontot nyújtanak a jelenségek megértéséhez. Most az *Adevărul* kiváló gazdasági folyóirat-mellékletében, a *Forbes*-ban egy elég aggasztó adaton akadt meg a szemünk: Románia küladóssága 90 milliárd euró, az idei nemzeti jövedelem 70 százaléka. Ne ijedjünk meg, akármilyen magas ez az érték, nem vagyunk rekorderek, az arány például kisebb, mint az Amerikai Egyesült Államoké (közel 90 százalék) vagy pláne a Japáné (közel 200 százalék), és elképzelhető, hogy abszolút értékben milyen hatalmas összeg ez náluk. Ami igazi teljesítmény: az egymást követő Boc-kormányok ezt a ragyogó eredményt alig három és fél esztendő alatt érték el! További negyedfél év alatt rekorderek lehetünk. (Ehhez viszont a kormányt hagyni kellene, hogy dolgozzék nyugodtan.)

Rég nem ilyen jót. A *Gândul*-ban olvastuk a címösszeállítást: „Emil Boc meg akarja adóztatni a manel-énekeseket. A manelisták nevetnek.” Mi is.

A nap állhíre. Az államelnök legitimebb tanácsosai – anélkül, hogy a jelenetet részletesen leírták volna – bevallották, hogy főnökük tulajdonképpen Elena Udrea köztüivel szúrta fülön magát.

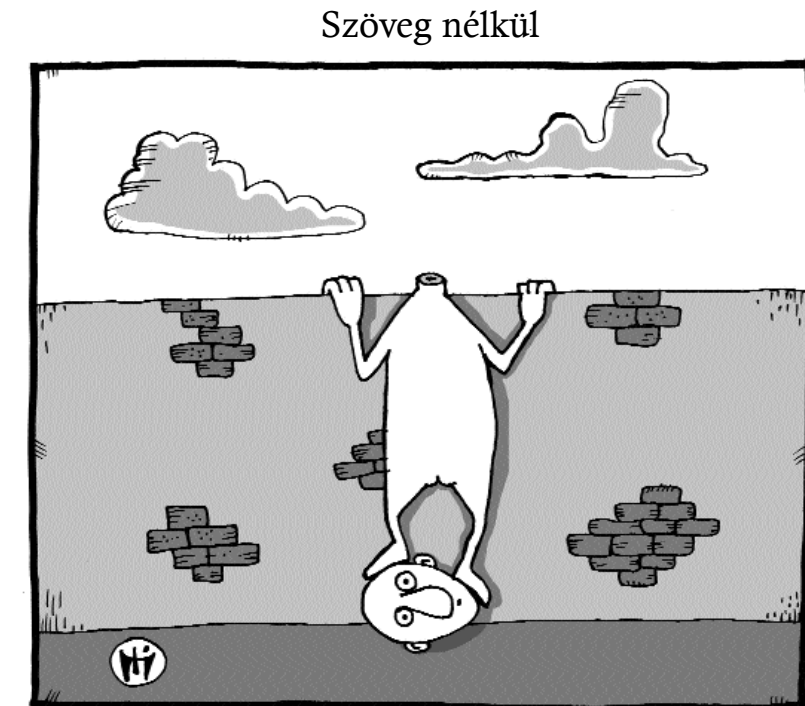
Minden napra egy mondás

„Nincsen halál gyanú nélkül és esküvő megbánás nélkül.” Román népi mondás

Székedi Ferenc

De ugyanakkor találkozik valóban személynőrködött panziókkal, új lakóházakkal, egész sor olyan közösségi rendeltetésű épülettel, amelyeken jól látszik, hogy tervezők, megrendelők, kivitelezők az egykori székelyföldi építészeti formákból ihletődtek, és az így kialakított, de mégiscsak a huszon-

Horváth István

Sztaniolban napenergia

És ott volt a kis Hubauer ütött-kopott pléhvödre, lapátkája, talicskaja. Egy tejfoga. Himlőoltási bizonyítványa. Egy kis, üvege vesztett szemüvege. (Mint ismeretes, Hubauer Sándor tizenöt éves koráig rövidlátó volt, de ez utóbb elmúlt.)

– Ti is, lányok - jegyezte meg a tanárnő –, járjatok el pontosan az időszakos szemorvosi vizsgálatra.

A következő vitrinben ütött-kopott notesz.

– Hubauer Sándor kora ifjúságától kezdve fillérre följegyezte minden kiadását... Ez pedig egy hímozógép.

A lányok megcsodálták, pedig csak egy régi típusú, lábhajtásos, Omag gyártmányú hímozógép volt, amelyen – miközben Hubauer hiába küzdött nagyra törő tervei valóra váltásáért – hitvese reggeltől estig dolgozott... Csak e rosszul fizetett munkával, nyolcmilliméteres monogramhímzéssel tudta előkaparni családjának a mindennapit... Áldott emlékü hímozógép! Nélküle Hubauer sovány portási fizetéséből hogy is tudott volna egy négytagú család kijönni?

– És milyen természetűek voltak azok a nagyra törő tervek? – érdeklődött az egyik tájékozatlan diáklány.

– Sokfélék – mondta a portás. – Az áttekinthetőség kedvéért három csoportba osztjuk őket: gazdasági, politikai és tudományos természetű elgondolásokra. (...)

Hubauer tudományos munkássága még feldolgozásra vár: annyi bizonyos, hogy a holdrakéta gondolata (az oroszokat messze megelőzve) megfordult a fejében, nemkülönben a napenergia felhasználása. (Ő óriási méretű sztaniolzacskókra gondolt, melyekben a nap energiája, valahogy úgy, mint a sült gesztenye melege, elraktározható.)

SZELLEMLIDÉZÉS

Örkény István: Magyar Panteon

Vérkép

„Marosvásárhelyen megalakult a Jobbik Baráti Kör” – olvasom. Erre iszonytató szüksége is volt, hiszen ellenségeik köre is azonnal megalakult, amint betették lábukat a vásárvárosba. Nem kicsinyded volt meglepetésük, midőn tudomásukra jutott, hogy rövidlátóbbnál többet látók úgy ítélték meg, semmi keresnivalójuk sincs ezen a trianonilag kiszabott, szétszabdalt földabroszon.

A köralakítás kapcsán nyilatkozott szószerzedi csanárdok, mondván: vérfrissítésre van szükség az erdélyi (romániai) magyar politikában. Bizonyára csak elszólás volt, hiszen valójában vérfürdőt akart mondani, ami természetesen tiszta helyzetet, borotvált ábrát és táblát (tabula rasa) teremt majd a politikum arculatán.

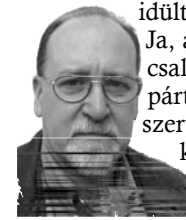
Odanyilatkozott: akik egykor tiltakoztak, mára belátták, hogy a Jobbik irodája pozitív hatással van a közéletre. Miként a pestises belátta, hogy amióta e súlyos kórban fetreng, ráadásul kolerát is szerzett, és azóta sokkal jobban van. De nem állt itt meg, miként a cég nevéből is kiderül, állásokat fog teremteni. Ugyanis a Jobbik román-angol kiejtésben dzsobil (job = szolgálat, munka) azt jelenti munkaközpont. (Két bével, mert nyilván többet ad, mint Románia.) Munkahelyeket teremt, aszfaltoz, közbiztosít, bojlereket szerel be ingyen, termopán helyett tulipán lesz az ablakokban, magyarul. Megakadályozzák az orvosok és kedvesnővérek elcsángálását, itthon fognak ülni ezentúl és frissíteni fogják a vért, mindenkit át fognak képezni hematológussá, vérelemzővé, állami egyenes adók helyett véradót fogunk fizetni, minden fajtisztától lecsapolják a hemoglobint, amiben aztán átfürdők Erdély közéletét. Aki pedig hitetlenkedik, az kap az fejére egy szép hematómát. Lesznek véréralfutó versenyek, és felállítják a vérferítőző klinikákat. A reteráton légfrissítő helyett használj vérfrissítőt!

A művelődéstől sem riadnak vissza, pályázatot írnak ki a legjobb harci induló, a leggyorsabb roma-verő címért, zsidó és más nemzetidegen szerzőkből raknak táborot, amely mellett a harcosok egy jobb(ik) vérfürdő után szittyogni fognak pihenésképpen.

Alig várjuk a Jobbik könyvtárisztagot, múzeum-sóprögető, színházrobbantó, káderszűrő alakulatait, akik majd a románság újabb jobb(ik)ával (a Noua Dreaptával) és a Konzervgyárral találkoznak az eszmebarikádon, együtt legeltetik a jövőben a nyájá idült és szelídült barikákat.

Ja, a végén mégiscsak kibújt a szeged a csalánból: „Nekünk – szemben a többi párttal – semmiféle megfelelési kényszerünk nincs”. Valóban, senkinek sem kellene, semmilyen erdélyi normának nem felelnek meg.

Ahogy mondani szokás: a Góbi si-Sebestyén Mihály vatag tágasabb.

Sebestyén Mihály

Hagyomány és korszerűség

Cukrásztészta jellegű, citromsárga vagy rózsaszínű házak, hivalkodóan piros vagy ordítóan lila útmenti építmények, egymáshoz egyáltalán nem illő alkotóelemekből összerakott kerítések, termopán- vagy annak utánzására készült ajtó-ablakok múlt századi parasztházakon, különböző típusú és anyagú épületfödémek tarka kavargása, habszivacs hőszigetelő lapok az egykori gerendaházakon... A Székelyföldön átutazó nem egyszer találkozik hasonló látvánnyal, lehangoló példáként annak, miként siklanak félre a korszerűsödési igények és civilizációs törekvések, hogyan lesznek az új vagy felújított épületekből jellegtelen, közösség-település- és tájidegen lakóházak.

De ugyanakkor találkozik valóban személynőrködött panziókkal, új lakóházakkal, egész sor olyan közösségi rendeltetésű épülettel, amelyeken jól látszik, hogy tervezők, megrendelők, kivitelezők az egykori székelyföldi építészeti formákból ihletődtek, és az így kialakított, de mégiscsak a huszon-

egyedik század igényeire, környezet- és természetvédelmi szemléletére, energiatakarékosságára ráfelelő megoldások egy pilanatra sem állnak ellentétben a hagyományos építőanyagok, a fa és a kő újra megtalált természetes ötvöződéssel vagy éppen a legújabb épületgépi-szereti elemek használatával. Mint ahogyan arra is felkapja a fejét, amikor a különböző falvak útmenti virágtartóiban vagy akár virágaiban az oda egyáltalán nem találó utánzás és összevisszaság jeleit látja, ugyanakkor viszont megörvendeztetti a harmonikus, a környezetbe illő, külső térrendezés látványa. És hogyha betér valahová, akkor szívesen nyugtázza azokat a belső térrendezési törekvéseket, amelyek a rendeltetést, a kényelmet, a könnyebb mozgást, a szolgáltatásokkal kapcsolatos különböző belső útvonalakat, a berendezést és a bútorzat elhelyezését, a megvilágítást, a korszerű, de mégis barátságos, emberközpontú, a mesterkedtségnek töredékét sem hordozó elveket, elképzeléseket és megoldásokat figyelembe véve jöttek létre.

Nem történt más, mint ami a művészetek sajátja: az egyéni alkotás közösségi élménnyé válik.

Mindezek természetesen nem önmaguktól alakultak és alakulnak ki, hanem ott van mögöttük azoknak a műépítésznek a munkája, akik az egykori agyoncenzúrázott títustervektől kiszabadulva, a rendszerváltást követő néhány esztendő bizonytalansága és útkeresése után, egyre inkább önmagukra találnak és mindehhez csatlakoznak azoknak a fiatal tervezőknek a tevékenysége is, akik képzeletükkel, tehetségükkel

és frissen szerzett szaktudásukkal, a világalátás lehetőségeivel úgy gazdálkodnak, ahogyan akarnak – azaz mindezeknek már nem külső politikai beavatkozások szabnak határt, a megrendelők igényei, az építőanyagok megszabta tulajdonságok pedig tárgyalható, illetve rugalmasan kezelhető lehetőségek.

Mindez a néhány gondolat egy igen érdekes és ugyanakkor rendkívül hasznos kiállítás kapcsán jutott eszembe. Egy csikszere-dai galéria felavatásán nem képzőművészek, nem fotóművészek, hanem Hargita megyei műépítészek állítottak ki, hogy fotók, vázlatok, rajzok és más dokumentu-

mok segítségével így, összegezve mutassák meg mindazt, ami tervezőasztalukon megszületett, illetve a kivitelezőkkel és megrendelőkkel való eredményes együttműködés nyomán a valóságban, úgymond a terpen is létrejött. Azaz amikor voltaképpen nem történt más, mint ami általában a művészetek sajátja: az egyéni alkotás közösségi élménnyé válik.

Am éppen ez az összegzés bizonyítja azt is, hogy milyen nagy a műépítészek felelőssége a székelyföldi múlt értékes hagyományainak és a települési-településszerkezeti jövője sajátos-jellegzetes arculatának a kialakításában. Ezt a jövőt nem csupán a fennhangoztatott általános globalizációs folyamatok, a televíziós modellek, az utazások során imitt-amott látott, bizonyos rendszerekből kiragadott ötletek falu- vagy városgazdai erőltetési veszélyeztetik, hanem éppen úgy mindazok a törekvések, amelyek egyazon nemzeti múlt építészeti jeleivel próbálnak teleshörni olyan térségeket, amelyeknek évszázadok óta mások a helyi körülményeknek és életvitelnek megfelelő jellegzetességei.

Figyelnünk érdemes, legalább úgy, ahogyan az építészek teszik...

Röviden

Románia nettó befizető az EU-ban

Három és fél évvel a csatlakozás után Románia nettó befizetője az Európai Uniónak – számolta ki a *Capital*. Az ország 2007. január elsejétől 4,53 milliárd eurót fizetett be az EU közös kasszájába, és mindössze 2,18 milliárd eurót sikerült lehívnia az uniós alapokból. A hetilap számításai szerint Bukarest a rendelkezésre álló strukturális alapoknak mindössze 10, a mezőgazdaságra szánt uniós támogatásoknak pedig 12 százalékát hívta le eddig.

Nő az RMGC vesztesége

A Gabriel Resources, a verespataki bányaprojektet fejlesztő Roşia Montană Gold Corporation fő részvényese idén már 21 millió eurós veszteséget szenvedett el, miközben a leendő aranybányára 15,6 millió kanadai dollárt, azaz 11,6 millió eurót költöttek. A tavalyi első félévben 18,1 millió dollárt költöttek erre, a vállalat mégis csak 8,7 millió kanadai dollár veszteséget szenvedett el. A projekt idej költségvetése 34,3 millió euró, amit további 24,6 millióval egészíthetnek ki, ha a bányaprojekt idén ténylegesen is beindul.

Pótadó milliommosoknak

Cs. P. T.

A tehetősekre kivetett pótadóval pótolná a költségvetést a kormány; az új adónemről a koalíciós tanács tegnapi ülésén már egyeztettek a Demokrata-Liberális Párt (PD-L) és az RMDSZ politikusai – közölték koalíciós források. Az intézkedéstől korábban a miniszterelnök még elzárkózott, ám legutóbb egy rádiós interjúban arról beszélt: a romániai gazdagok nem a reális vagyonuk arányában adóznak az államnak, a pótadó bevezetése pedig megszüntetné ezt a méltánytalanságot. Emil Boc tájékoztatása szerint az új illeték meghatározásakor a Nemzeti Szövetség Románia Halaadásáért (UNPR) javaslatát vennék figyelembe. Eszerint évi egyszázalékos vagyonadót kellene fizetniük azoknak, akiknek javai összértéke meghaladja a 450 ezer eurót. Az UNPR terveze szerint az intézkedés nyomán mintegy 300 ezer személynek kellene évi legkevesebb tízezer eurót befizetnie az államkasszába, így a költségvetésbe évente két-három milliárd euró folyna be, amivel a nyugdíjpénztár hiányát lehetne pótolni.

A tervezett pótadó elsősorban a fényűző villák és luxusjárművek tulajdonosait sújtaná

Hasonló kezdeményezése volt korábban Mugurel Surupăceanu szociáldemokrata képviselőnek is, akinek márciusban benyújtott törvénytervezete évi 0,5 százalékos pótadó kifizetésére kötelezné az 500 ezer eurónál nagyobb vagyonú személyeket. A politikus számításai szerint az intézkedés 200 ezer romániai polgárt érintene. A képviselő nem árulta el, mire alapozza számításait. Surupăceanu egyébként tegnap internetes

blogján plágiummal vádolta az UNPR-t és következetlenséggel Emil Boc miniszterelnököt.

A szakemberek szerint az új adónem korántsem biztos, hogy beváltja a hozzá fűzött politikusi reményeket. A PricewaterhouseCoopers pénzügyi tanácsadó cég munkatársa, Mihaela Mitroi szerint az államnak több ezer személyt kellene alkalmaznia a tehetősek vagyonának ellenőrzésére és az illetékek behajtására.

A szakember korábban, egy gazdasági témájú szemináriumon elmondta: az Európai Unió több tagállamában lemondtak erről az adónemről, mert bevezetése nem csökkentette, hanem növelte volna a költségvetési hiányt. Emellett a vagyonadó alkotmányossági aggályokat is felvet.

Nemrégiben Németországban és Magyarországon nyilvánítottak alkotmányellenesnek hasonló kezdeményezéseket. ◀

Nőtt az ipar és az export

ÚMSZ

A hazai ipar júniusban 1,9 százalékkal növelte termelését az előző hónaphoz képest, és munkanapokkal kiigazítva 4,7 százalékkal teljesített többet, mint egy évvel azelőtt. Májusban 0,3 százalékos volt a havi és 4,1 százalékos a tizenkét havi növekedés, az első félévben pedig átlagosan 4,4 százalékos volt a többlet a tavalyi első félévhez viszonyítva. Az első félévben elért növekedés a villamos- és a hőenergia, valamint a gáz termelésének és szolgáltatásának (11 százalék) emelkedése, a feldolgozóipar (4,6 százalék) és a bányaiipar (9,9 százalék) növekedésének volt köszönhető. A statisztikai hivatal tegnap azt is közölte, hogy Románia exportja júniusban 3,3 milliárd euró volt, változatlan áron 10,3 százalékkal haladta meg az előző havit. A behozatal 5,7 százalékkal nőtt májushoz képest, 4,2 milliárd euróra. Az első félévben a 17,16 milliárd eurós export 25,8 százalékkal volt több a tavalyi első félévinél, a behozatal 19,3 százalékkal 21,8 milliárd euróra nőtt. A kereskedelmi hiány alig változott a tavalyi első félévhez képest. Románia kereskedelmi hiánya tavaly 9,74 milliárd euróra csökkent a 2008-as 23,51 milliárdról. ◀

HIRDETÉS

kolozsvári magyar napok
2010. augusztus 18-22.

ingyenes!
www.magyarnapok.ro

ISTVÁN, A KIRÁLY ROCKOPERA ÓRIÁSKIVETÍTŐN
BEATRICE ■ HOT JAZZ BAND ■ KALÁKA ■ KNOCK OUT
HANGVERSENYEK ■ MAGYAR NAPOK-BULIK ■ IRODALMI ESTEK
NÉPTÁNC TALÁLKOZÓ ■ KÉZMŰVES VÁSÁR ■ SPORTRENDEZVÉNYEK
KÉPZŐMŰVÉSZETI KIÁLLÍTÁSOK ■ MÚZEUMOK ÉS KIADÓK STANDJAI
ÍJÁSBEMUTATÓK ■ BÁBSZÍNHÁZ ■ MESEDÉLUTÁN ■ GYEREKPROGRAMOK
BORÁSZATI ÉS GASZTRONÓMIAI BEMUTATÓK ■ ÉJJEL-NAPPALI FILMVETÍTÉSEK
KÖZÉLETI, GAZDASÁGI ÉS TÖRTÉNELMI TÉMAJÚ KERESZTAL BESZÉLGETÉSEK

FŐTÁMOGATÓK:

FŐSZERVEZŐK:

TÁMOGATÓK:

Tanúvédelemben részesül a német adócsalók lebuktatója

Beszédes neve van: a 45 esztendő Heinrich Kieber (ejtsd: „kíber”) volt az, aki német milliárdosok ezernégszáz „alapítványának” az adatait egy liechtensteini bankból cédén kilopta, és nagy viták közepette a berlini kormány rendelkezésére bocsátotta.

Gy. Z.

A „David” fedőnevű férfi akciója kétszázhuszmillió euró váratlan bevételt hozott a német adóhatóságoknak; a titokzatos ügyletről annak idején az *Új Magyar Szó* is rendszeresen beszámolt.

Herr Kieber a mai napig rejtőzködik, egészen mostanáig nemcsak a kilétét, hanem a nevét sem lehetett tudni, a *Stern* című magazinnak azonban sikerült a nyomára bukkannia. A lelepleződéstől, illetve a bosszútól mindazonáltal nem kell tartania, jóllehet összesen tizenhárom országnak továbbította zsákmányát: egy titkosszolgálat tanúvédelmi programja keretében új személyiséget kapott, és ismeretlen helyen tartózkodik.

Tették okairól így nyilatkozott – talán először és utoljára – a magazinnak: akik az adócsalást elköveték, „tudatában voltak, hogy mit cselekszenek;

egyetlen könnyecpetet sem hullatok értük”. Hogyan is kezdődött? Az adóparadicsomban betöltött állása teljesen nélkülözött minden látványosságot: Kieber számítógépes szakember, 2000 októberében a hercegi LGT vagyonkezelő megbízásából Liechtensteinben azzal kezdte, hogy az érzékeny ügyfeladatokat digitalizálnia kellett. Munkájából adódoan tehát könnyűszerrel rábukkanhatott egy biztonsági lyukra, amely a kódolási programban rejtőzött, és nem tudott ellenállni a csábításnak, hogy az adatokkal párhuzamosan egy saját mágnesszalagot is átfuttasson. Ez 2002 őszén történt, s ezzel kezdetét vette az adatlopás.

Ami ezután következett, valóságos földrengést váltott ki a német adócsalók körében: Kiefer följajánlotta a német hatóságoknak a bankszámlák elcsent tartalmát. Kezdetben volt ugyan némi habozás, a német szövetségi

hírszerzés azonban utóbb mégiscsak ráharapott, és megvásárolta a cédét, s ezzel az adóhivatal „hadjárata” is megindulhatott a német adócsalók ellen. Kieber adatai olyan átfogó értesülésekhez juttatta a nyomozókat a lát-szatalapítványok által szőtt hálóról, a hercegségben vezetett titkos bankszámlákról, postafiókcegekről és a liechtensteini banki tanácsadók gátlástalan képződményeiről, amelyek egymilliónál is több A4-es oldalon német milliárdosok és adócsalók ezernégszáz „alapítványáról” rántották le a leplet. Mínek alapján a hatóságok 618 eljárást indítottak el, mintegy kétszáz állampolgár élt a büntetéstől mentesítő önfeljelentés jogával, az első becslések szerint pedig a költségvetés már eddig kétszázhuszmillió euróval gyarapodott.

Ez csak az első lépcső volt. A hatóságok azóta még két másik cédét is megvásároltak, ami azzal járt, hogy az elmúlt tizennyolc hónapban további tizennégyezer adócsaló adta föl magát.

A lebukottak leggazdagabbika, így Kieber, egy olasz gyárosörökös volt 450 millió eurónyi fekete vagyonnal, a legtöbb pénzt eltagadó német adócsaló pedig egy düsseldorfi üzletember rongyos harmincötmillióval. ◀

Iskolák Funeriu feketelistáján

Antal Erika, Baloga-Tamás Erika

▶ Bezárással fenyegette meg az oktatási intézmények tizenöt százalékát Daniel Funeriu tanügyminiszter, miután kiderült: annak ellenére, hogy közeledik a tanév, idén sem sikerült mindenhol biztosítani a működéshez szükséges feltételeket. „Működési feltételek” alatt a legtöbb helyen az alapvető higiéniai feltételeket kell érteni: még mindig tucatjával működnek úgy iskolák országsszerte, hogy az épület nincs csatornáva, nem lehet kezelt mosni, a kisdíjak pedig az udvaron összetákoltt illemhelyekre kényszerülnek.

Miniszteri hadüzenet

Az oktatási tárca évről évre megpróbálja felvenni a harcot az áldatlan és tarthatatlan állapotokkal, a tapasztalat azonban azt mutatja, a tanév eleji szigorú helyi intézményvezetők különböző haladékok kérvényezésével játsszák ki, ideiglenes működési engedélyekkel vészelik át ugyanolyan feltételeket biztosítva egyik tanévet a másik után. Daniel Funeriu most megálljt parancsolt: a tárcavezető azt állítja, szeptembertől nem lesz oktatás ott, ahol ehhez a feltételek nem adóttak. Az érintett is-

kolákból a diákokat átcsoportosítják olyan intézményekbe, amelyek rendeltetés-szerűen működnek. A miniszter azzal is megfenyegette az illetékeseket, hogy „feketelista” készül a beruházások elmulasztóiról, mert az utóbbi három évben a kormány jelentős összegeket utalt ki a rászorulóknak, számos helyen azonban a céltá-mogatást nem a célra használták fel. Az intézményvezetők nem fogadják el Daniel Funeriu érveit: úgy vélik, kevés pénzből csak a minimális munkálatokra tellett, az iskolaépületek állaga a szaktárcát minősíti.

Jobb híján önerő

Maros megyében nincs „nagy” gond, csupán az intézmények két százalékát fenyegeti bezárás, ha a tárcavezető beváltja fenyegetéseit. Illés Ildikó főtanfelügyelő-helyettes lapunknak elmondta, most folyik a felmérés, hogy melyek azok a tanintézmények, amelyek nem felelnek meg a szabványoknak. A bezárással történő rigo-ratás felesleges – véli a szakértő –, mert a legtöbb helyen most is folynak a munkálatok.

Koronkában a közelmúltban avatták fel a teljesen felújított és kibővített iskola-épületet. Nagy Márton pol-

Foto: Antal Erika

A maroszentannai óvoda illemhelye. Megfelelő higiéniai körülmények hiányában bezárhat a tanintézmény

gármester az ÚMSZ-nek elmondta, hogy bár kormányrendeletre kezdtek el a korszerűsítést, végül kevés kormánytámogatással, többnyire önerőből, a községi költségvetésből sikerült megkésze-zetni az iskola felületét, ellátni korszerű laboratóriumokkal, tanári szobákkal, osztálytermekkel. „Eddig 700 négyzetméteres volt az iskola alapfelülete, ez most pont a duplája, sikerült még 700 négyzetmétert hozzáépíteni, úgy, hogy még egy szintet húztunk az épületre” – magyarázta a polgármes-

ter. A koronkai iskolának 180 tanulója van, akik ösztöl teljesen új, európai mércével is korszerű épületben kezdhetik a tanévet. A felújítás a községnek 3,4 millió lejébe került, a kormány nyolcszáz ezer lej segítséget nyújtott, az iskolabútorokat pedig külföldi alapítványok adományozták.

Kis pénz, kis beruházás

Szintén a kormány támogatásában bíznak a Maros megyei óvodák, eddig azonban „szűken” mérte a pénz

a szigorú eljárást hirdető szaktárca. Az eddig küldött pénzekből csupán az alapok megépítésére, vagy a javítási munkálatok megkezdésére tellett. Kovács Júlia tanfelügyelő lapunknak elmondta, Szovátn például új óvoda építésébe kezdtek, de az alapozásnál nem sikerült továbbhaladni, akárcsak Nyárádszeredában, vagy Deme-terfalván. „A kormánypénz olyan kevés volt, hogy abból sehoh sem tudták befejezni a munkálatokat. Azt remélték, remélik mindenhol, hogy lesz még kormánytá-

mogatás.” – mondta az óvodákért felelős tanfelügyelő.

Minisztériumi körtartozás

Ferencz Salamon Alpár Hargita megyei főtanfelügyelő az ÚMSZ kérdésére válaszolva figyelmeztetett: körtartozás alakult ki az iskolafelújítások körül, a vállalkozók megkezdtek ugyan a rehabilitációs munkálatokat, a megígért kormányzati pénzek azonban késnek, így a korszerűsítés áll. Nagyobb összegű beruházás csak a csikszeredai Petőfi Sándor, a székelykeresztúri Orbán Balázs és a bögözi általános iskolában zajlik, itt azonban az Európai Fejlesztési Banktól kapott kölcsönből fedezik a munkálatokat. A tanfelügyelő szerint a térség – a statisztikai adatok szintjén – nem áll rosszul: a 154 oktatási intézmény kilencven százaléka rendelkezik engedéllyel, három százalék engedélyeztetése folyamatban van. „A súlyos problémák – nyilatkozta az ÚMSZ-nek Ferencz S. Alpár – azokon az elszigetelt településeken vannak, ahol nincs villany vagy gáz.” A tanfelügyelő a miniszteri „hadüzenet” ellenére bízik abban, hogy ideiglenes működési engedéllyel ezeket az iskolákat is sikerül az idén megtartani. ◀

Hőhalál a tengerparton

Munkatársunktól

▶ Hét halálos áldozata volt a kánikulának három nap leforgása alatt Konstanca megyében – jelentette be Constantin Dina, a helyi Egészségügyi Igazgatóság vezetője. Augusztus 6-a és 9-e között 13 beteg jelentkezett a hipotermia tüneteivel a megyei kórházban: testhőmérsékletük meghaladta a 40 fokot. Hat ember esetében sikeres volt a gyors beavatkozás, heten azonban az orvosok erőfeszítése ellenére sem sikerült megmenteni. A példa nélküli tragédia-sorozat okai egyelőre nem tisztázottak, az ügyben szerteágazó vizsgálatot folytatnak az illetékes hatóságok.

„Az áldozatok többsége 60 és 70 év közötti személy volt, két kivétellel mindannyian valamilyen szív- és érrendszeri megbetegedésben szenvedtek. Egy 38 és egy 31 éves férfit azonban elvileg egészségesen ért a hirtelen halál” – számolt be a tényekről az intézményvezető. Ennek a két áldozatnak az esetében valószínűleg a munkahelyi körülmények bizonyultak végzetesnek. A 38 éves férfi a Csernavoda-Konstanca között épülő autószátrádán dolgozott. A 31 éves áldozat szakácsként dolgozott, a tűzhely mellett lett rosszul. Esetükben vizsgálatot folytat a helyi munkavédelmi szakhatóság, annak tisztázása érdekében, hogy a munkáltató biztosí-

totta-e a kánikulában a megfelelő körülményeket, volt-e lehetőségük folyadékpótlásra, pihenésre.

A Konstanca Megyei Egészségügyi Igazgatóság döntése értelmében mind a hét holttest a megyei kórház halottasházában marad addig, amíg az igazságügyi orvostani vizsgálat le nem zárul. Az Országos Meteorológiai Intézet előrejelzése szerint a veszélyes kánikula a következő három napban is folytatódik, a csúcshőmérséklet elérheti a 35-36 fokot, éjszaka azonban akár húsz fokot is eshet a hőmérséklet higanyszála. Az augusztusi meleget az sem enyhíti, hogy továbbra is országsszerte érvényes a viharriasztás. ◀

Szabadságot a gyógyászat

Kovács Zsolt

▶ A Baróton szolgálatot teljesítő gyermekorvosnő évi pihenőszabadsága miatt az illetékesek kénytelenek voltak tíz napra bezárni az erdővidéki város kórházának gyermekosztályát, ami súlyos gondot okoz a beteg-ellátásban. Ágoston László kórházigazgató elmondta: a gyermekosztályon egyetlen orvost foglalkoztatnak, aki év közben akár éjszaka és hétvégeken is ellátja betege-

it, de ezekben a napokban jól megérdemelt pihenőszabadságát tölti. Ez alatt az idő alatt a háromszéki város családorvosai fogadják a beteg gyerekeket, és ha úgy ítélik meg, a sepsiszintgyörgyi kórházba utalják az érintetteket. Tavaly még két orvossal működött a gyermekosztály, de egyikük nyugdíjba ment, így áthidaló megoldásra nincs mód. A baróti kórház működőképességét kétségbe vonta Nagy István polgármester is. Az előljáró

szert a kórház 330 ezer lejes adóssággal került az önkormányzat felügyelete alá, ebből az összegből az Egészségügyi Minisztérium csak 130 ezer lejt hajlandó törleszteni. Dr. Kerekes Jenő, a Kovászna Megyei Orvoskamara elnöke lapunknak korábban elmondta: meglátása szerint Háromszéken csak a sepsiszintgyörgyi és kézdivásárhelyi kórház működtethető, ezért vált sürgőssé a többi intézmény átalakítása. ◀

HIRDETÉS

www.harmonicacordis.org

HARMONIA CORDIS

5. INTERNATIONAL CLASSICAL GUITAR FESTIVAL

FESTIVAL INTERNAȚIONAL DE CHITARĂ CLASICĂ

5. NEMZETKÖZI KLASSZIKUSGITÁR-FESZTIVÁL

Tîrgu Mureș • Marosvásárhely
Cultural Palace • Palatul Culturii • Kultúrpalota
22–27 august 2010

22 AUG 19.00	Eduard LEAȚĂ (RO) • guitar • chitară • gitár CSÁKI András (H) • guitar • chitară • gitár	26 AUG 19.00	PUSZTAI Antal (A) • guitar • chitară • gitár in collaboration with • în colaborare cu • együttműködők ZONDA Attila, ASZTALOS Zsolt (RO)
23 AUG 19.00	duo – BEKE István Ferenc (RO) • guitar • chitară • gitár Ionuț BUGNAR (RO) • violin • violin • hegedű duo – Katrin KLINGEBERG (D) • guitar • chitară • gitár Sebastian MONTES (CHILE) • guitar • chitară • gitár	27 AUG 19.00	Concert with philharmonics Concert cu filarmonica Szimfonikus hangverseny conductor-dirijor • vezényel: CESA-GOJE Mihaela (RO) soloists • soliști • szólóisták: Ionuț ZAMFIRESCU (RO) • guitar • chitară • gitár duo – Katrin KLINGEBERG (D) • guitar • chitară • gitár Sebastian MONTES (CHILE) • guitar • chitară • gitár
24 AUG 19.00	Rafael AGUIRRE MIÑARRO (E) • guitar • chitară • gitár		
25 AUG 19.00	Gabriel BIANCO (F) • guitar • chitară • gitár		

free entrance • intrarea liberă • ingyenes belépés

Amplifon, ipg, NOVOCOM, evoline, magnolia, TVR, NÉPŰJSÁG, Punctul, CUVANTUL, krónika, manna.ro, PORT.ro, FARM, Airiap, Corsu, Uckerro, ETV, NÉPŰJSÁG, TVR, PRIMO FM 97.1, GIGA, PRIMO, uis

▶ Röviden

Kiállítás
magángyűjteményből

Időszakos képzőművészeti kiállítás nyílik az udvarhelyi Haáz Rezső Múzeumban. A *Portrék egy kortárs magángyűjteményből* című tárlat dr. Madaras Sándor felajánlása nyomán jöhet létre – írja a *szekelyhon.ro*. A kiállításon – a sokoldalú festménygyűjteményből válogatott klasszikus és modern, valamint kortárs erdélyi festők portréiból reprezentatív anyagot tekinthet meg a látogató. A tárlat augusztus 12-én 17 órakor nyílik a múzeum időszakos kiállításoknak helyet adó, emeleti termében.

Taroltak a vámpírok
a Teen Choice Awardson

Az *Alkonyat*-filmszéria és a *Vámpírnaplók* című tévésorozat kapta a legtöbb díjat a hollywoodi Universal stúdióban vasárnap megrendezett Teen Choice Awardson (TCA), a kamaszok közönségdíján. A nagy sikerű vámpírománia, az *Alkonyat* 12 díjat gyűjtött be, míg a *Vámpírnaplók* hét szörfdeszkát mintázó elismerést vehetett át a vámpírkultusznak számos külsőségen is hódoló díjátadón. Az *Alkonyat*-sorozat sztárja, Robert Pattinson négy díjat kapott.

Vásárhelyi
siker a Hariclea
Darclée-n

MTI

▶ Egy erdélyi és egy spanyol énekes nyerte meg a Brailán megrendezett Hariclea Darclée énekversenyt, amely Románia legmagasabb ilyen jellegű megmérettetése. A marosvásárhelyi Borsos Edith szoprán és a spanyol Alvaro Lozano Gutierrez bariton kapta megosztva a verseny 15 ezer eurós nagydíját. A Traian Bănescu államfő fővédnöksége alatt megrendezett verseny az idén jubileumi volt, hiszen most ünnepelték a névadó Hariclea Darclée szoprán születésének 150., valamint a verseny megalapításának 15. évfordulóját. Az énekversenyt a világhírű Mariana Nicolescu román szoprán hozta létre fiatal tehetséges énekesek felfedezése céljából. Az általa vezetett zsűri a rendezvényt lezáró gálán ismertette a díjazottak listáját. Az idén rekordszámú résztvevője volt a versenynek, 27 országból összesen 187-en indultak. Borsos Edith, a Marosvásárhelyi Művészeti Líceum énekeszakaán érettségizett 1996-ban, hét évvel később a kolozsvári zeneakadémián diplomázott. Korábban tagja volt a Kolozsvári Állami Magyar Operának, 2005-ben pedig a Magyar Állami Operaház Operastúdiójának. ◀

Párbeszéd a művészetben

Kommunikáló szilágysági alkotótábor, nemcsak szilágyságiakkal

Baló Levente

▶ Új helyszínen, a Zilahtól mintegy húsz kilométerre fekvő Kusaly nevű faluban szervezték idén a szilágysági alkotókat tömörítő Ipp Art alkotótábor tizenegyedik kiadását.

„Elsősorban szilágysági képzőművészek számára jött létre ez a tábor – mesélte az ÚMSZ-nek Szabó Attila zilahi festőművész, a hétvégén zárult tábor szervezője – de mindig részt vettek olyan alkotók is, akiket máshonnan hívtunk meg. Hiszen semmiképpen sem akarunk elszigetelődni, a művészetben, akárcsak az élet megannyi területén, életbevágóan fontos a kommunikáció, a párbeszéd”.

Az idén a meghívott vendégek között volt Burai István debreceni művész is, aki a képalkotás több műfaját is kipróbálta. „El kellett teljen néhány nap, amíg megtaláltam a témát – mesélte lapunknak a magyarországi képzőművész – hiszen itt más a táj, másak a formák, számomra az Alföld az ismerős világ”. De aztán sikerült megtalálnia a témát, amint azt a táborban

Történelemek Kusaly büszkeségéről, az 1426-ban épült templomról tartottak előadást az Ipp Art lakóinak

készült több munkája is bizonyítja. Bejárta a falut, vázlataiban lerajzolt különböző házakat, háztartásokat, tájformákat, majd a szállásadó panzióba visszatérve tusrajzaiban „kitöltö-

te a vázlatokat”. Kusaly a Tövishátnak is nevezett tájegységben helyezkedik el, nagy múltú falu, amelynek nevét már a tizenharmadik századi iratokban is említik. A település ma is látható

templom volt az egyik legvonzóbb téma a képzőművészek számára is.

A templom melletti, fából készült haranglábban dolgozott Székely Géza kolozsvári alkotó is, aki eddig különböző grafikai technikákat használt illetve olajfestményeket alkotott. A táborban új eljárást próbált ki, akvarellal dolgozott. A kollegák értékelése szerint az ő keze alatt az akvarell teljesen egyéni arcot kapott. Az alkotói munka mellett volt idő a különböző beszélgetésekre, vitákra is. Voltak fiatal művészek, akik amellet érveltek, hogy ki kell lépni a már bejárattotnak tűnő figuratív eljárásokból. Mások velük ellentétben épp a figuratív festészetet látják az egyetlen járható útnak, hiszen az absztrakt művészet és a különböző akcióművészetek túl műviék, önméltatlanságba fulladnak.

„Nem mindig születnek nagy művek. Van olyan, mint a zongoristánál, naponta kell gyakorolnom, hogy formában tarssam magam. Ezek a gyakorlatok számomra a rajz” – mondta lapunknak Starmüller Katalin, a Kolozsvári Magyar Opera díszlettervezője. ◀

Alkotásra buzdítanak

Baloga-Tamás Erika

▶ „Szeretek itt lenni, mert olyan dolgokat próbálhatok ki, melyekre máshol nincs lehetőségem” – indokolta a székelyudvarhelyi Művelődési Ház szervezésében tegnap kezdődő képzőművészeti táborban való részvételét Mikós Franciska, aki már visszajáró résztvevőnek számít. Rögtön az első napon több tucatnyi gyerek szorgoskodott az intézmény melletti tere kihelyezett asztalnál, a fenyőfák nyújtotta árnyékban szépen haladt a munka. A negyedik alkalommal megrendezett, háromhetes tábor programja

egyébként igencsak változatos, hisz a bútorfestészen, nemzelészen és gyöngyfüzésen kívül, a tűzzománcozás rejtelmeibe illetve a textil, festészet és grafika világába is betekintést nyerhetnek a gyerekek, sőt, hogy a kíváncsibb felnőttek érdeklődésének is eleget tegyenek, utolsó héten ők is kipróbálhatják a tűzzománcozást.

A tábor nyitott, tehát az egész napos foglalkozásokra nem kell előre bejelentkezni. „Örülünk, hogy reggel csak egyszerűen megérkeznek a gyerekek” – mesélte lapunknak Jakab Ágnes képzőművészeti referens, majd hozzátette: a rendez-

vény egyik nem titkolt célja az is, hogy a még vakáción lévő gyerekeknek kreativitást fejlesztő, tartalmas és értékes elfoglaltságot nyújtson a manapság oly kedvelt számítógépezés helyett. „Sajnos az elmúlt évek során azt tapasztaltuk, hogy a nagyobb gyerekek többsége hamar megunja a foglalkozásokat, így inkább a nagycsoportosok és elemisek vannak többségben” – jegyezte meg a referens. A három hét alatt rengeteg alkotás születik, ezekből a tábor zárónapján, kiállítás nyílik a Művelődési Házban, majd mindenki hazaviheti a saját munkáját. ◀

A székelyudvarhelyiek célja: kreatív, értékes elfoglaltságot nyújtani a gyerekeknek

A szerző felvétele

Szótárlat

Népszámlálták a könyveket

A Google, mióta 2004-ben átvette az internetes keresőmotorok nem hivatalos királyának kijáró címet, folyton meglepetésekkel szolgál az online világ számára. A hatékony adatszűrés mellett figyelemre méltó a megbízható online levelezője, a Google Docs irodai programcsomag, de a Google Earth vagy Google Sky programokat sem kell elfelejtenünk. Őt dicséri a Chrome nevű webböngésző is, de még oldalakon át sorolhatnánk. Google Books vállalkozásával nem kevesebbet szeretne elérni, mint úrben forgó sárgolyónk teljes könyvkészletének a digitálizálását, és a neten történő ingyen, vagy szimbolikus áron való hozzáférhetővé tételét. Ilyen horderejű vállalkozáshoz azonban, a szerzői jogok körüli hercehurca intézése mellett, megbízható statisztikát kell készíteni a nyomtatott könyvekről. Az Inside Google Books-blog hétvégén közzétett felmérése szerint planétánkon körülbelül 129 864 880 könyv porosodik a polcokon (az azonos témában kiadott különböző kiadások csak egy tételnek számítanak). Leszámítva persze Danielle Steel írásait és a Júlia-sorozatot, amelyeket néha néha olvasnak is, és nem csak mondják, hogy olvasták, mint például Arisztotelész Nikomakhoszi Etikáját. A blog beszámol arról, hogy milyen nehéz volt statisztikát készíteni, mert még az is előfordult, hogy ingek is viseltek ISBN-számot, nem beszélve a 8 millió mikro-

filmről, a kétmillió videóról, vagy a 4,5 millió hangfelvételtől. Borges és Umberto Eco bábeli könyvtárát lefestő nyomozató víziója tehát egyelőre megalapozatlan, mert úgy néz ki, számítógépeinkkel még nyilvánvaló lehet tartani a szellem burjánzását. Az ilyen felmérések segítségével deríthetjük ki, hogy mit is tudunk világrólunkról, készíthetünk becslesek arról, hogy mennyit kell még tanulnunk ahhoz, hogy az általunk birtokolt narratív és elemző tudás legalább modellezni tudja világunk komplexitását – amitől a forgó sárgolyónk teljes könyvkészletének a digitálizálását, és a neten történő ingyen, vagy szimbolikus áron való hozzáférhetővé tételét. Ilyen horderejű vállalkozáshoz azonban, a szerzői jogok körüli hercehurca intézése mellett, megbízható statisztikát kell készíteni a nyomtatott könyvekről. Az Inside Google Books-blog hétvégén közzétett felmérése szerint planétánkon körülbelül 129 864 880 könyv porosodik a polcokon (az azonos témában kiadott különböző kiadások csak egy tételnek számítanak). Leszámítva persze Danielle Steel írásait és a Júlia-sorozatot, amelyeket néha néha olvasnak is, és nem csak mondják, hogy olvasták, mint például Arisztotelész Nikomakhoszi Etikáját. A blog beszámol arról, hogy milyen nehéz volt statisztikát készíteni, mert még az is előfordult, hogy ingek is viseltek ISBN-számot, nem beszélve a 8 millió mikro-

Péter Árpád

Hollywoodi csillaghullás

ÚMSZ

► Két művésszel lett szegényebb az utóbbi napokban a filmvilág. A hétvégén 80 éves korában elhunyt Bruno Cremer francia színész. Legismertebb alakítása a francia közszolgálati televízió megrendelésére 1991 és 2005 között készült 54 részes sorozat volt, amelyben Georges Simenon belga regényíró világhírűvé vált pipázó, Maigret felügyelőjét személyesíthette meg. Vasárnap estétől Patricia Neal Oscar-díjas színésznővel szegényebb a világ. Az amerikai színésznő 1964-ben, a *Hud* című filmben nyújtott alakításáért kapta meg a filmvilág legnagyobb elismerését. Egy évvel később azonban tragédia árnyékolta be karrierjét és életét. Rövid időn belül három agyvérzést kapott. Három hétig kómában feküdt, majd újra meg kellett tanulnia beszélni és járni. Néhány évvel később visszatért, és 1968-ban újabb akadémiai jelölést kapott a *The Subject Was Roses* című filmért, de végül nem neki ítélték oda az Oscart. (Barbra Streisand és Katharine Hepburn kapta az elismerést – szerk. megj.)

Alább néhány, az idén elhunyt hírességet sorakoztatunk. Március 10-én halt meg Corey

Haim amerikai színész, az 1980-as évek egyik legnépszerűbb amerikai tenisztárja. Haim olyan filmekben játszott, mint *Az elveszett fiúk*, az *Álom, édes álom*, a *Lucas* vagy *A dupla nullás kölyök*. Négy nappal később a 83 éves *Mission Impossible*-sztár, Peter Graves búcsúzott. Graves az 1966-os *Mission: Impossible* után hét even keresztül vitte sikerre a *CBS* sorozatát, *A szuper-csoport*-ot, 1967 és 1973 közt ala-

kította Jim Phelps karakterét, Emmy-díjra is jelölték, 1971-ben pedig Golden Globe-ot kapott. De főszerepet vállalt a *Mission Impossible* 1988 és 1990 közt forgatott folytatásaiban is.

Április 7-én a *Forsythe Saga* sztárja, Corin Redgrave költözött el az arnyékvilágból. A híres brit színészdinasztia sarja, Vanessa és Lynn Redgrave testvére olyan klasszikusokban szerepelt, mint az *Apám nevében*

és a *Négy esküvő és egy temetés*. Július 27-én Maury Chaykin-től búcsúztunk. A kanadai színész több mint három évtizedes pályafutása során olyan népszerű produkciókban szerepelt, mint a *Farkasokkal táncoló*, a *Mondvacsinált hős* vagy *Az élet sója*. A *Bálnák zenéje* című drámában nyújtott játékáért 1994-ben megkapta a kanadai Oscart, a Genie-díjat, és televíziós alakításait is díjazta a kanadai szakma. ◀

Bruno Cremer, alias Maigret felügyelő és Patricia Neal a hétvégén költöztek el az arnyékvilágból

Száz szó

Huszonyolc légi utaskísérőjét vette le a járatáról a Turkish Airlines török légitársaság, és fegyőrkúrúra fogta őket. Amennyiben hat hónap alatt nem szabadulnak meg súlyfeleslegüktől, elbocsátás vár rájuk. Korábban már figyelmeztették őket arra, hogy tartsák magukat jobban karban. „A súly és a magasság fontos tényező az összes légitársaságnál. Ezek a kritériumok fontosak mind a megjelenés, mind a mozgásképeség szempontjából” – írta a légitársaság a személyzetnek küldött közleményében. Izzet Levi, a légi utaskísérők társaságának vezetője elmondta, hogy jómagának közel 10 kilót kell lefogynia, hogy visszatérhessen régi állásába. A fegyőrkúra remélt sikerét jelentős mértékben segítheti, hogy a kényszerpihenő idejére nem kapnak fizetést a stewardesszek.

(szűcs el)

► Röviden

Carla Bruni a Helyszínelőkben

Nicolas Sarkozy francia államfő topmodell-énekesnő felesége Carla Bruni, az új Woody Allen-filmben kapott kisebb szerepet, most a világ egyik legnézettebb sorozata, a *Helyszínelők* készítői látnak szívesen. A *first lady* a sorozat nagy rajongójaként írt egy levelet a készítőknak, megköszönve, hogy ilyen kiváló történetekkel szórakoztatják hétről-hétre. Carol Mendolshon, a franchise egyik vezető producere habozás nélkül kisebb szerepet ajánlott neki.

► Postafiók

Egy sikkasztás margójára

A Máramaros megyei, nagysomkúti sikkasztásról olvasva úgy gondoltam, jó volna, ha az én történetemet is megosztanám. Erdély szívében, Sepsiszentgyörgy is büszkélkedhet ilyen sikkasztás történettel. A szülői házunk eladása után kapott pénzt a Raiffeisen Bankba helyeztem letébe. Egy ideig minden rendben ment, ám egy új alkalmazott meglepetésemre egy másik folyószámlát is említett. Nagyon elcsodálkoztam és alig hittem a fülemnek, amikor bebizonyosodott: egy N. Eleonóra nevű banktisztviselő készítette az én nevemre egy folyószámlát, amiről szép lassan lenyúlta a pénzt. A rendőrség tájékoztatott, mert a bank igazgatója szerverhibával magyarozta a dolgot. Végül kistűlt, továbbá huszonegy személy evez velem egy hajóban. Ebben a minden ízében korrumpálódott országban az ember személyes vagyona és az élete sincs biztonságban. Ne feledjük: ha egy intézmény egyik emberre korrump, kéz kezét mos-alapon az egész intézmény azzá válik. Hogy bizunk ezek után a bankokban?

Farkas István

Becze Zoltán, Sepsiszentgyörgy

Médiagnózis

Megvannak a printhalál felelősei?

Gavin O'Reilly, a *Lapkiadók Világszövetségének elnöke* tavaly májusban tartott előadásában nagyon frappánsan foglalta össze a nyomtatott lapok haláláról szóló híradatát: „Úgy tűnik, hogy az újságok elmúlásának jövendölése egy új sportággá kezd válni” – fogalmazott a barcelonai konferencián. A „sportág” hétvégén új sportolókka bővült – legalábbis Romániában. Egy tekintélyes román lap *Olom-szágú harag*: „Az újságírók tették tönkre a sajtót!” címmel nosztalgizáló riportot közöl a régi nyomdák-ról és nyomdász mesterekről. A cím beszédes. A nyomdász mesterek, akik a bukaresti sajtóház (ahol az Új Magyar Szó szerkesztősége is van) alagsorában lévő nyomdában dolgoztak, úgy vélik, az újságírók miatt haldoklik a nyomtatott sajtó, tűnt le az olomszágú újságok kora,

és nyer egyre nagyobb teret a digitális tartalom.

„Elérzékenyülve tudunk csak gondolni arra, a pállott-állott műhelyszagra, amely mégis a legfrissebb hírek megérkezését hirdette valamikor” – idézi a „boldog időkre” emlékező nyomdászokat a riport. A nyomtatott sajtó haldoklásának egyik legfontosabb oka valószínűleg a nagyközönség műveltségintjének a drasztikus csökkenése, a szociális felelősségvállalás elől való tudatos vagy tudattalan elmenekülés – mert aki nem érdeklődik szűkebb-tágabb környezeté iránt, annak nem is igénye a használható információ beszerzése. Emiatt elsősorban az oktatás színvonalának a csökkenése a hibás. Másfelől a média sikeresen meglovagolta a tradicionális oktatás feszségének csökkenését, és kisebb erőfeszítéssel, sokkal olcsóbban elő-

állított multimédiás termékekkel öntötte el a hirtelen liberálissá vált elmék piacát. Mire országunk föl-eszmélt volna, a kommunista médiacenzúra után már be is következett egy sokkal átkosabb, ultraliberális médiaszabályozás: csak azt fogyasztja a nagyközönség, ami „zsongit”, ami bódulatban tart – legyen az vér, szex, vagy akár gazdasági botrány. Az alulfizetett, alulinformált állampolgár nem tud szervesen bekapcsolódni a nagyközönség munkájába, nem tud etikus döntéseket hozni, és, ami a legszörnyűbb: a következő generációból sem tud felelősségteljes embereket nevelni. A nyomtatott sajtó, az elemző sajtó nem csak Romániában szenved, az olvasási kedv csökkenését megérezte a *New York Times*, a *Financial Times* stb. is. Neveletlen és tájékozatlan generáció

örökli a Földet, és ebben hibásak a médiatörzstök és a mindenkori oktatási minisztériumok is. De ki végezte el ezt a globális méretű intellektuális kontraszelektiót? Az biztos, hogy a média színvonalcsökkenése csak egy tünet, tehát a tudatos és tájékozott újságíró ugyanúgy áldozat, mint az igazságra (immár hiába) szomjazó olvasó. Az új, „ólommentes média” mérgezőbb, mint az ólommentes benzin, de a tartalom-mentes oktatás gyilkosabb, mint a rák. Tehát az öreg nyomdászoknak nincs igaza: nem a sajtó ölte meg önmagát, és nem a forma változása a legnagyobb baj. A gond másutt van – bár tudnám, hol... –, és sokkal nagyobb, mintsem rendesen rá lehetne látni egy olomszágú nyomdaműhelyből.

Zárt lesz az internet?

ÚMSZ

► A Google szövetségre lép a Verizon telekommunikációs céggel, és fizetősé teszi oldalait. A *New York Times* értesülése szerint a Google és a Verizon (a Verizon Wireless Amerika egyik legnagyobb mobilszolgáltatója – szerk. megj.) olyan megállapodást készül kötni, amelynek értelmében utóbbi pénzért felgyorsítaná az elérést a Google által szolgáltatott tartalomhoz, többek között a YouTube-videókhöz. Ez értelemszerűen azzal a következménnyel jár, hogy azok a szolgáltatók, amelyek nem fizetnek a különleges bánásmódot,

nehezebben jutnak el a felhasználókhoz, mert a netzszolgáltató a szükséges sáv szélességet csak annak az ügyfélnek adja oda, aki fizet érte. A két érintett cég egyaránt cáfolta a paktum hírét.

A Google a brit *The Guardian*nak azt nyilatkozta, hogy nem folytatott tárgyalást szolgáltatásainak kiemelt elérhetőségéről a Verizonnal, mivel a cég mindig is a nyílt internetben hitt.

A tárgyalások hírére az amerikai fogyasztóvédelmi csoportok mélyen fölháborodtak: szerintük az internet annál fontosabb ügy, mintsem két cég döntson róla. ◀

► Apróhirdetés

Eladó Kibédén (Szovátától 9 km-re) modern, gázfűtéses családi ház. Három szoba, összkomfort, összesen 110 négyzetméteren. A ház mellett udvar és gazdasági épületek. Alkudható. Érdeklődni a 0740-180 058-as telefonszámon lehet.

Eladó Kisperegen, Arad megyében központi fekvésű ház, 3 szoba, konyha, melléképület. Irányár 12 ezer euró. Érdeklődni a 0730-999 226-os telefonszámon.

HÍREK.ro
Erdély hírportálja

INGYENES APRÓHIRDETÉSI SZELVÉNY

Név:.....
Cím:.....
.....
tel.:.....

A hirdetés szövege (max. 80 szó)

.....
.....
.....
.....

Mi egyszeri alkalommal ingyen közöljük apróhirdetését.
Postacím: 014820 București, Piața Presei Libere nr. 1,
O.P. 33, C.P. 17
* A kedvezményt csupán magánszemélyek vehetik igénybe, magáncélú hirdetések közzétételére.

SZERDA

2010. augusztus 11.

A nap filmjei

DUNA TV, 0.00

Mint hal a vízben

Mel, a manhattani zenész egyetlen társa az aranyhala. Végre elhatározza, hogy új barátjához költözik, így a lakást kiadja Gingernek, a nemrégiben a városba költözött angol biológusnőnek. Ám pont ezen a napon egy esküvőn kell muzsikálnia, s teljesen belehabarodik a menyasszonyba, Diána, akiről kiderül: ugyanabban a házban lítettél, ahol Melnek lakása van.

RTL Klub, 22.20

Csak semmi pánik

Ötvös Csöpi, a legendás nyomozó két ügyben utazik a Balatonhoz. Egyrészt, hogy a bűnbanda elől megszerezze a második világháborúban lelőtt repülőgép vízbe zuhant értékes rakományát, másrészt, hogy megnyerje a Kék szalag vitorlásversenyt. Mindkét ügyben rosszul áll a szénája, főnöke, a mindenre alkalmatlan Kardos doki ugyanis ahelyett, hogy segítené, inkább akadályozza.

m2, 23.40

Elátkozott sors

Lainie nehéz és viszontagságos elvonókúrán van túl, ahol sikeresen legyőzte gyógyszer-függőségét. Elszántan harcol azért, hogy visszakaphassa két kislányát, akit a bíróság ideiglenesen nevelőszülőknél helyezett el. Ha sikerrel akarja venni az akadályokat, a legkisebb kihágást sem követheti el. Hamarosan azonban olyan helyzetbe kerül, ahonnan nem talál kiutat.

KOSSUTH RÁDIÓ

9.40 8 és fél 10.00 Napközben 12.05 A Hely 12.30 Vendég a háznál 12.57 Harangszöveg 13.00 Déli krónika 13.30 Magánhangzó 14.04 Rádiószínház 14.30 Tebenned bíztunk 15.05 Arcvonalok 16.05 Közéletről 18.30 Krónika 19.00 Közéleti ütköző 21.30 A nap történetei 23.25 Esti beszélgetés

BUKARESTI RÁDIÓ

magyar nyelven a regionális stúdiók középhullámú adásában 15.00 Híradó, kommentár 15.20 Magyar zenei lexikon 15.30 Közbeszéd - közéleti talk-show

MAROSVÁSÁRHELYI RÁDIÓ

11.00 Hírnegyedóra, Sport, Rádióújság 12.00 Híradás 12.15 Miben segíthetünk? 13.05 Zenei üzenetek 14.00 Délutáni váltás 16.00 Híradás, Sport, Rádióújság 17.00 Híradás 17.15 Gazdasági magazin, Összhang

KOLOZSVÁRI RÁDIÓ

2.00 Éjszakai váltás 8.00 Hangoló, Meditáció: adventista egyházi műsor 9.50 Hírek, műsorism. 15.00 Slágeróra 16.00 Hírek 16.15 Vendég a Stúdióban 17.00 Nap-óra 17.30 Jazzmagazin 17.55 Hírek, műsorism.

DUNA TV

7.25 Magyar történelmi arcképcsarnok 7.55 Vannak vidékek 8.55 Mesék 9.40 A dzsungel könyve 10.05 Zorro (am. kaland sor.) 10.30 Daktari (am. kalandfilmsor.) 11.30 Újrakezdés (olasz sor.) 12.30 Kívánságkosár 15.00 Híradó 15.10 Térkép 15.40 Kisenciklopédia 15.45 "nem adtam fel a reményt soha..." 16.15 Leonardo - A repülés álma (kan.-olasz-ír csatládi film, 1998) 17.10 Korea, Kína és Japán kultúrájának története 18.00 Második esély (am.-mex.-kol. sor.) 19.00 Híradó 19.35 Mese 20.00 Újrakezdés (olasz sor.) 21.00 Híradó 21.05 Közbeszéd 21.30 Az autózás legendái 22.00 Háztartási könyv (olasz vígjáték, 2003) 23.50 Sport hírek 0.00 Mint hal a vízben (am. rom. vígj., 2006) 1.35 Váltó Extra

TVR 1

7.00 Hírek 7.30 A selyem útján 8.00 Az ezüst vadló 8.30 Noah & Saskia (ausztrál-angol sorozat) 9.00 Zöld arc 9.10 Nézd Románia! 9.15 Átváltozás (ism.) 10.15 Szerelmi bizonyíték (sor.) 11.15 Napközben 12.15 Életre szóló utazás 12.50 Damo (sor.) 14.00 Hírek 14.45 Egyszerűen izletes 15.00 Teleshopping 15.30 Hasonszőrűek (ism.) 16.00 Együttélés 16.30 Románia-Svédország kézilabda mérkőzés 18.25 Nézd Románia! 18.30 Damo (sor.) 19.40 Győzd le az árvizet! 19.45 Sport 20.00 Hírek, időjárásjelentés 20.55 Törökország-Románia barátságos labdarúgó mérkőzés 23.00 La commanderie (francia filmsorozat) 0.00 Hírek 0.15 Zöld arc (ism.) 0.20 Dr. House (am. sor.) 2.00 Restaurálás (ism.) 2.45 Történelmi emlékek (ism.)

VIASAT 3

10.55 Psych 11.50 Monk - Flúgos nyomozó 12.40 Micimackó és a Zelefiánt 14.10 Monk - Flúgos nyomozó (sor.) 15.10 Doktor House (sor.) 16.05 Gyilkos számok (sor.) 17.00 Alice új élete (sor.) 18.05 Gordon Ramsay 19.05 Halottnak a csók (sor.) 20.00 Jóbarátok (sor.) 21.25 Gyilkos számok (sor.) 22.20 Miami trauma (sor.) 23.15 Esküdt ellenségek (sor.)

m1

6.50 Ma Reggel 10.00 Párizsi jóbarátok (sor.) 10.25 30. LEN Úszó-, Műugró-, Szinkronúszó- és Nyíltvízi EB (élő) 10.55 30. LEN Úszó-, Műugró-, Szinkronúszó- és Nyíltvízi EB (élő) 13.01 Híradó délben 13.30 Kárpát Expressz 14.00 Szomszédok (sor.) 14.35 Hrvatska kronika 15.05 Ecranul nostru 15.35 Kormányváró (ism.) 16.05 Körzeti híradó 16.30 30. LEN Úszó-, Műugró-, Szinkronúszó- és Nyíltvízi EB (élő) Benne: 16.30 Műugrás 1 m ffi döntő 17.50 Úszás döntők (200m gyors férfi, 100 m mell női, 200m vegyes férfi, 100 m gyors női, 1500 m gyors férfi) 20.30 Híradó este 20.50 Sport hírek 21.00 Lovas a sötétben (olasz drámasorozat) 22.05 Elátkozott sors (kan. thriller, 2003) 23.40 Az Este - Szerda 0.10 Hírek 0.15 Sport hírek 0.20 Memento

TVR 2

7.00 Familie Dr. Kleist (sor.) 7.50 Győzd le az árvizet! 8.00 Stúdió 24 (francia sorozat) 9.00 Az ajándék (auszt. filmsor.) 10.00 Hírek, sport 10.20 Gitárok ideje 11.20 Mesék a vadonból 12.00 Hírek 12.45 Népi pihenőhelyek 14.30 Zon@IT 15.00 Együtt Európába 16.00 Familie Dr. Kleist (német sor.) 17.00 Stúdió 24 (francia sorozat) 18.00 30. LEN Úszó-, Műugró-, Szinkronúszó- és Nyíltvízi EB (élő) 20.00 Esküdt ellenségek (am. krimisor.) 21.00 Bazár 21.30 Az én költségvetésem 22.00 Hírek, sport, időjárásjelentés 23.00 Harmadik felvonás 0.00 Riff koncert 1.00 Mosoly négy keréken 1.35 Texasi krónikák - A Holtak útján (amerikai sor.) 3.05 Lehet, hogy nem tudtad (ism.) 3.15 Gitárok ideje (ism.)

SPORT.RO

7.00 Sport.ro Hírek 10.00 Pontos sportidő 12.00 Sport.ro Hírek 13.10 Pontos sportidő 14.10 Különkiadás 15.00 Sport.ro Hírek 16.00 Komolyan 17.00 Pontos sportidő (live) 18.00 Sport.ro Hírek (live) 19.00 Hagi akadémia (live) 21.00 Sport.ro Hírek (live) 21.30 Norvégia-Franciaország labdarúgó mérkőzés 23.30 Sport.ro Hírek 0.00 Wrestling WWE Superstars

m2

6.50 Ma Reggel 10.00 Magyar népmesék 10.05 Kukori és Kotkoda 10.15 Félix levelei 10.25 Sherlock Holmes, a mesterkopó 10.55 30. LEN Úszó-, Műugró-, Szinkronúszó- és Nyíltvízi EB (élő) 13.01 Híróra 13.30 Kárpát Expressz 13.55 Záróra 14.45 Mesélő cégtáblák 15.15 Ájtáró 15.45 Járóféld 16.15 Kalandozó 16.40 Egy lépés előre (sor.) 17.30 Bűvölet (sor.) 18.25 Magyar válogatott 19.20 Mai magyar építőmesterek 19.45 Mirr-Murr kalandjai 19.55 Kíváncsi Fáncsi 20.05 Caterina és a lányok (olasz sor.) 21.00 Híradó este 21.20 Sport hírek 21.25 Yorkshire-i szívügyek (drámasorozat) 22.20 Montalbano felügyelő (krimisor.) 23.15 Záróra 23.40 Elátkozott sors (kan. thrill.) 1.10 Ez történt Ma reggel (ism.)

PRO TV

7.00 Pro Tv hírek, Sport 9.55 Könyvbemutató 10.00 Nora Roberts: Bukott angyal (amerikai-kanadai filmdráma, 2007) 12.00 Fialat és nyugtalan (amerikai sorozat, ism.) 13.00 Pro Tv hírek, Sport 13.45 Lányomnak (am. filmdráma, 1990) 16.00 Fialat és nyugtalan (amerikai sorozat) 17.00 Pro Tv hírek, sport, időjárásjelentés 17.45 Tessék parancsolni! - szórakoztató műsor (ism.) 19.00 Pro Tv hírek, sport, időjárásjelentés 20.30 Next - A holnap a múlté (am. sci-fi, 2007)

22.30 Pro Tv hírek, sport, időjárásjelentés 23.00 Két pasi - meg egy kicsi (amerikai sorozat) 0.00 Nyomtalanul (am. krimisor.) 1.00 Next - A holnap a múlté (am. sci-fi, 2007) 2.30 Pro Tv hírek, időjárás (ism.)

ACASĂ

9.45 A kötelék (sor.) 11.15 Predesztináltak (sor.) 12.30 Mindörökké együtt (sor.) 14.00 Ana két arca (sor.) 15.30 Viktória (sor.) 16.30 A kötelék (sor.) 17.30 Igaz történetek 18.30 Mindörökké együtt (sor.) 19.30 Szívek iskolája (sor.) 20.30 Predesztináltak (sor.) 21.30 Analia másik arca (sor.) 22.30 Éjszakai történetek 23.30 India (brazíliai sor.)

RTL KLUB

6.30 Top Shop 7.00 Autómánia Autós-magazin (ism.) 7.25 Fókusz (ism.) 7.55 Reggeli - Ébresztőshow 10.05 Te vagy az életem (arg. sor.) 11.05 Top Shop 13.00 RTL Klub Híradó - Déli kiadás 13.15 ASZTRO Show 14.30 Fél kettő 15.25 Lost - Eltűntek (am. kalandfilmsor.) 16.25 Lost - Eltűntek (am. kalandfilmsor.) 17.15 A szerelem rabjai (argentin sorozat) 18.25 Mónika - A kibeszélőshow (show-műsor) 19.30 RTL Klub Híradó - Esti kiadás 20.05 A mentalista (am. krimisor.) 21.05 Fókusz - Köszöngélati magazin 21.40 Gálvölgyi-show - Paródiashow Utána: RTL-hírek 22.20 Csak semmi pánik (magyar akció-vígj., 1982) Utána: RTL-hírek 0.10 Pandora szelencéje (am. thriller, 2002) 2.10 Reflektor Sztármagazin

ANTENA 1

6.00 Híradó, Sport Mihaela Călin és Vlad Ionescu 8.00 Vakáció - Nicole és Alex műsora 10.00 Xena a harcos hercegnő (amerikai kaland sorozat) 11.15 Columbo: A gyilkosság ártalmas az egészségre (amerikai krimi, 1991) 13.00 Híradó, Sport 14.00 Bébiszökö klubja (amerikai vígjáték, 1995) 16.00 Híradó, Sport 17.00 Megvendégljük - reality show 17.45 Bemutatj a szüleidnek - szórakoztató műsor 19.00 Híradó, Sport, időjárásjelentés Alina Petrescuval 20.30 Attila, Isten ostora (am.-litván kalandf., 2001)

22.30 Híradó, Sport, időjárásjelentés (ism.) 23.30 Hősök (amerikai sorozat) 0.30 Egy rém rendes család (amerikai vígjáték sorozat) 1.00 Game show: Face the Pro 2.00 Office (am. sor.)

FILM+

8.05 Végzetes kezelés (am. thriller) 10.00 Televíziós vásárlás 13.05 Pénz áll a hához (német-am.-rom. vígj.) 14.50 Szakács a pácban (angol-ír-német vígj.) 16.30 Ezüstsólyom (hongk. akcióf.) 18.25 Mennyei prófécia (am. kalandf.) 20.15 Aranyeső Yuccában (olasz vígj.) 22.00 Las Bandidas (francia-mex.-am. akció-vígj.) 23.40 Edison (am. thriller)

TV2 TV 2

7.00 Két Testőr 7.25 Tények Reggel 8.00 Mokka A TV2 reggeli magazinműsora 10.00 Stahl konyhája 10.10 Babapercek 10.20 Televíz 11.30 Teleshop 12.30 Királyi zúr (am. kalandf., 1979) 14.25 Kvízió - Telefonos játék 15.55 Szentek kórháza (auszt. sor.) 16.55 Egy tini naplója (német vígj. sor.) 17.25 Joshi Bharat (talk show) 18.30 Árva angyal (mex. sor.) 19.30 Tények Hírműsor 20.05 Doktor House (am. sor.) 21.10 Aktív 21.45 Hóhullám 22.20 Doktor House (amerikai sor.) 0.20 Szellemeikkel suttozó (amerikai sor.) 1.20 Tények Este 1.50 EZO.TV 2.40 Beowulf - A hős és a szörnyeteg (angol-kan.-izl. akcióf., 2005) 4.20 Két Testőr (ism.) 4.45 Animációs filmek

PRIMA TV

7.00 Kandikamera 7.30 Nicsak ki főz! 8.20 Sport Florentinával - sportműsor 8.30 Teleshopping 9.15 Senki sem tökéletes (román vígjáték sorozat) 9.45 A Ditchdigger lányok (amerikai film-dráma, 1997) 11.45 Galileo 12.30 Teleshopping 13.15 Kandikamera 13.45 Teleshopping 14.30 Aki tud, az nyer - verseny show (ism.) 15.30 Senki sem tökéletes (ism.) 16.00 A Rózsaszín Párdúc újra lecsap (angol-amerikai vígjáték, 1976) 18.00 Hírek, időjárásjelentés 19.00 Sport 19.30 Nicsak ki főz! 20.30 Rémálom fényes nappal (amerikai dráma, 1992) 22.30 Lököttek (vígjáték sor.) 23.15 Mondenii Show - Best Of 23.30 Extralarge: Ágyúgolyó (német-olasz akciófilm, 1991) 1.30 Hírek (ism.) 2.30 Lököttek (ism.)

KANAL D

8.00 Vacanta Mare 9.30 A sátor 10.30 Ezüstszelem (ism.) 12.30 Hírek 13.15 Orovosok 14.45 Légy az enyém (reality show) 17.00 Aliye 18.45 A nap híre 19.00 Hírek 19.45 Házasulandó fiam van 20.30 Vendéglő nálunk otthon 21.30 1001 éjszaka (sor.) 23.00 A bestia (amerikai horror, 2006) 1.00 A Sci-Fi Mesterei (am. sci-fi sor.) 2.15 Vacanta Mare (ism.)

HÍR TV

7.00 Paletta (ism.) 7.30 Lapzárta (ism.) Vitaműsor újságírókkal 8.00 Híradó Friss napi információk 9.05 Rájátszás (ism.) 10.05 Sziluett (ism.) 11.05 Panaszkönyv (ism.) 11.30 Riasztás (ism.) 12.05 Vonalban (ism.) Interaktív politikai show-műsor 13.00 Déli híradó 13.30 Hungarorama 14.05 Lapzárta (ism.) 14.30 Paletta (ism.) 15.05 Különkiadás (ism.) 17.05 Ősök tere 17.30 Paletta 18.00 Híradó - Friss napi információk 18.30 Iskolapélida 19.05 Vonalban Interaktív politikai show-műsor 20.00 Híradó Friss napi információk 21.00 Híradó 21 22.35 Lapzárta Vitaműsor újságírókkal 23.05 Negyedik (ism.) 23.30 BBC Click A BBC informatikai magazinja 0.05 BBC World Híradó 0.30 Iskolapélida (ism.)

DISCOVERY

7.00 Mega motorok 8.00 Újjáépítők - 1956-os BelAir 9.00 Autókereskedők úton - Lotus 9.30 Hogyan működnek a gépek? 10.00 Piszkos munkák - Bórcszerző 11.00 Amcsi motorok - Stewart-Haas Racing motor 12.00 Tornádók nyomában - Légnyomás 13.00 Túlélés törvényei - Szahara 14.00 Ötödik sebesség 14.30 Végzetes másodpercek 15.30 Hogyan készült? 17.00 Állítólag... 18.00 Végzetes másodpercek 19.00 Amerika legőrültebb versenyei 20.00 A túlélés törvényei 21.00 Hogyan készült? 22.00 Végzetes másodpercek 22.30 A túlélés törvényei 23.30 Halálos fogás 0.30 A borzalom pillanatai 1.30 Fegyvertények 2.30 Végzetes másodpercek 3.00 A túlélés törvényei - Izland 4.00 Amerika legőrültebb versenyei

HALLMARK

9.00 McLeod lányai (sor.) 10.00 Férfj kerestetik! (am. vígj., 2008) 12.00 Amy-nek ítélve (sor.) 13.00 Órangyal (am. sor.) 14.00 Nash Bridges (am. sor.) 15.00 Különleges küldemény (am. vígj., 2008) 17.00 Lángoló szívek (am. rom. dráma, 2008) 19.00 Amy-nek ítélve (am. sor.) 20.00 Nash Bridges (am. sor.) 21.00 Órangyal (am. sor.) 22.00 A múlt vétkéi (kan. filmdráma, 2006)

Augusztus 10., kedd

Az év 33. hete és 222. napja, hátravan 143 nap

Ma **Lőrinc** nevű olvasóinkat köszöntjük. A Lőrinc latin eredetű férfinév, a Laurentius névből származik, jelentése: Laurentum vidékéről származó férfi. Holnap **Zsuzsanna** napja van.

Évfordulók

- 1543-ban I. Szulejmán szultán elfoglalja Esztergom várát. 1664-ben megkötik a vasvári békét.
- 1792-ben elfogják a külföldre menekülni szándékozó XVI. Lajos királyt, Franciaországban megszűnik a királyság.
- 1804-ben II. Ferenc, e néven német-római császár, I. Ferenc néven felveszi az "Ausztria örökletes császára" címet is, (e néven magyar király is). A Habsburg Birodalomra ettől kezdve használják hivatalosan is az Ausztria, vagy Osztrák Császárság elnevezést.

Gondolatjel

Visky István rovata

Tegyük valami olyant minden nap, amitől félünk. Amikor az ember olyat tesz, amitől fél, akkor meghaladja önmagát, átlép azon a vonalon, amit önmaga védelmében egyre szűkebbre vont maga körül. Aki meghaladja félelmeit, az a szabadságnak és a szárnyalásnak egy csodálatos világába kerül, hiszen nem félni egyet jelent a szabadság-

Vicc

Anyósa temetéséről érkezik haza a férj, amikor hatalmas vihar támad. Dörög az ég, villámlik, és a szél egy cserepet is a fejére sodor a ház tetejéről. A férj felnéz, jól megszemléli viharos égboltot és így szól:
- Na, úgy látszik felért!

Recept

Brassói káposzta

Hozzávalók: 1 kg fejes káposzta, 50 dkg sertéshús, 15 dkg füstölt szalonna, 3 dl tejföl, 1 evőkanál liszt, köménymag, só.

Elkészítés: A káposztát gyalulod, vagy vágd szálásra és a nagyobb darabokra osztott hússal, sóval, egy kávéskanálnyi köménymaggal tedd fel főni annyi vízben, hogy az egészet ellepje. A felszeletelt szalonnát süsd ki. A tejfölt keverd el a liszttel és a szalonna zsírával. Ha a hús megpuhult, vedd ki a káposztából, de tarts melegen. A káposztához add hozzá a bekevert tejfölt, s együtt jól forrósítsd át.

Készült: Magyarországon az Országos Meteorológiai Szolgálatnál

Egyre melegebb és szárazabb levegő érkezik fölnk. Hatására sok lesz a napsütés. Az időnként megnövekvő felhőzetből legfeljebb a hegyvidéki területek térségében alakulhat ki zápor, esetleg zivatar.

A következő napok időjárása

Jelleg	Délutáni hőmérséklet	Holnap hajnali hőmérséklet
sok napsütés, kevés felhő	29°C	15°C
esőre, záporokra számíthatunk	25°C	14°C
napsütés felhőkkel	31°C	19°C
napsütés felhőkkel	25°C	14°C
napsütés felhőkkel	28°C	15°C
napsütés felhőkkel	26°C	16°C
napsütés felhőkkel	28°C	15°C
napsütés felhőkkel	28°C	15°C
sok napsütés, kevés felhő	29°C	15°C

Feledékenység

Horváth István

Horoszkóp

- KOS (III. 21.–IV. 20.)**
Nyílt lapokkal kell játszani. Ha úgy érzi, hogy valakit megbántott, esetleg akaratlanul, akkor azonnal tegye jóvá. Egyetlen percig se legyen Önben harag.
- BIKA (IV. 21.–V. 20.)**
A mai napot szentelje az élet örömeinek. Lehetősége nyílik arra, hogy az érzelmi szálakat megerősítse. Megtalálhatja az igazit.
- IKREK (V. 21.–VI. 21.)**
Bökokra, hódításokra számíthat ezen a gyönyörű augusztusi napon. Boldogsága jót tesz lelkiállapotának, és ez környezetére is kisugárzik.
- RÁK (VI. 22.–VII. 22.)**
A kánikulában arról ábrándozik, hogy ideje lenne már a kapcsolódásnak. Be kell ernie közelebbi hús habokkal.
- OROSZLÁN (VII. 23.–VIII. 23.)**
Meglepetésszerű tényezők jelentkezhetnek ma a munkájában, amikor a Hold földközben jár. Maga sem tudja, hogyan álljon az új helyzethez.
- SZŰZ (VIII. 24.–IX. 23.)**
Újhold idején új alapokra helyezheti a magánéletét. Ha most létesít párkapcsolatot,

- hosszú távra tervezhet kedvesével.
- MÉRLEG (IX. 24.–X. 22.)**
Nyárutón lesz miért vezeteln. A kiadós grillék és az utánuk "lehurított" folyékony kenyér látható következményeit nehezen tudja majd eltüntetni.
- SKORPIÓ (X. 23.–XI. 22.)**
Csábítja Önt egy kellemesnek ígérkező kaland. Párja úgy tesz, mintha semmit sem venne észre, de higgye el, ismeri Önt.
- NYILAS (XI. 23.–XII. 21.)**
Kapcsolataiban zavart kelt a földközben járó Hold. Nem kell kitérni a konfliktusok elől, mert intellektuális és fizikai képességei is megfelelőek.
- BAK (XII. 22.–I. 20.)**
Gondtalan, vidám időszak köszönt Önre. Fortuna kegyeit élvezheti, amit szinte el sem mer hinni. Nyugodt lélekkel szórakozhat.
- VÍZÖNTŐ (I. 21.–II. 19.)**
A csillagok boldogságot ígérnek. Bátran szórakozhat, ki kapcsolódhat, hiszen ezt várta már régen, hogy eljőjön a vízármánysággal teli nyár.
- HALAK (II. 20.–III. 20.)**
A bolygók támogatását élvezheti. Használja ki ezt a remek szériát, most minden össze fog jönni.

***	MADÁR GYOMRA	EZ A HAL NEM HAL!	NEBRASKA FŐVÁROSA	EDMOND BECENEVE	A REJTVÉNY MEGFEJTÉSE	LOGIKAI JATEK	SZÓ-PÁRBAJ	OLASZ NOB-JEL	HATALMAS TESTŰ VÍZI ÁLLAT
IRÁSBÓL KISZŰRI A HIBÁKAT									
KUTYÁT TANÍTO									
BORÓKA-PÁLINKA				A FIZIKA ÁGA					
KROMO-SZÓMA		ARANY J. TRILOGIAJA		OLAJ-NÖVÉNY				ÓRA JELE	
***	VILLANY-OSZLOP	FENNSÍK					SZARU-ANYAG!	DUSÁN TESTVÉRE	
ÉSZAK DÉL ... (VERNE)	TÍZ A KÖBÖN					HELYHATÁROZÓ	OTTHON KÉSZÜLT		
TANZÁNIA RÉSZE						MODERN IVO			PÁROS CSIGA!
DIVIDE ... IMPERA			MEGNEDVESEDES						
ILLATOS FELCSEPERJE			ZÁSzlÓALJ (RÓV.)						

új magyar szó

Szerkesztőség és kiadó:
013 701 Bukarest, P-ja Presei Libere nr. 1, corp B, etaj III, cam. 342-353 Telefon: 031/405-4088, Fax: 021/317-8847, E-mail: office@maszol.ro

Mb. felelős szerkesztő:
Salamon Márton László

Vezető szerkesztő:
Cseke Péter Tamás

Vezető publicista:
Agoston Hugó

Főmunkatársak:
Bíró Béla, Gyulay Zoltán, Székedi Ferenc, Szűcs László

Szerkesztők:
Moldován Árpád Zsolt (Aktuális)
Bogdán Tibor (Híttér)
Darvas Beáta (Kultúra)
Szakács Zsuzsanna (Gazdaság)
Turós-Jakab László (Sport)
Farkas István (Média)
Orosz Anna (Életmód)
Szonda Szabolcs (Színkép)

Olvasószerkesztők:
Osváth Annamária, Nyáguly András

Tudósítók:
Antal Erika – 0788-760573 (Marosvásárhely), Sipos M. Zoltán – 0728-780582, Baló Levente – 0748-784679 (Kolozsvár), Totka László – 0788-715848 (Nagyvárad), Horváth István – 0747-517574 (Csíkszereda), Baloga-Tamás Erika – 0746-375775 (Szekelyudvarhely), Kovács Zsolt – 0788-715766 (Sepsiszentgyörgy), Mayla Júlia – 0745-682401 (Beszterce), Fleischer Hilda – 0788-715712 (Bukarest), Sike Lajos – 0788-715687 (Szatmárnémeti), Tamás András – 0744-781709 (Nagyenyed)

Fotóriporter, képszerkesztő:
Tofán Levente

Grafikus:
Horváth István

Tördelőszerkesztők:
Lőrincz Imola, Mihăiteanu Albert, Szabó Ildikó Erzsébet

Terjesztési menedzser:
Béres Attila – 0788-318353

Területi megbízottak:
Baricz István – 0788-488739, Erdős Lajos – 0741-424094 (Gyergyó), Tósa András – 0788-715481 (Kolozs, Szilgy)

logtanácsos:
Czedly József

Hirdetési ajánlat a honlapon és a szerkesztőségben. Előfizethető a Román Postánál (katalógusszám: 19302), a Rodipet-kirendeltségeknél, pénztalánnyal (mandat postal) közvetlenül a szerkesztőségnek és előfizetés-szervezőinknél. Forgalmazza a Rodipet és magánterjesztők.

Előfizetési díjak:
1 hónapra 15 lej,
3 hónapra 38 lej,
6 hónapra 75 lej,
12 hónapra 148 lej

Nyomda: Garamond (Kolozsvár)

ISSN 1841-5520

Az Új Magyar Szó bármely részének másolásával kapcsolatos minden jog fenntartva. Értesítéseket átvenni csak az Új Magyar Szóra való hivatkozással lehet. A szerkesztőség fenntartja magának a jogot, hogy a beküldött leveleket rövidítve, illetve szerkesztve közölje.

A Romániai Pédányzám-auditáló Hivatal (BRAT) tagja

MÉDIAPARTNEREK

r.a.d.i.o
88 f M

Sláger Rádió
fm 105.9
A tegnap legnagyobb slágerei, a ma legfrissebb hírei

agnus
RADIO 88.3 fm
www.agnusradio.ro
Kolozsváron mostmár mindenütt HALLHATÓ!
FM 88 99 98 102 106 108 MHz

rtm
MAROSVÁSÁRHELYI RÁDÍO
98.9 FM

Paprika rádió
fülön csíp
95,1 fm

KOLOZSVÁRI RÁDÍO
ahol talál a szó

Pițurcă: Becalival nincs béke

Turós-Jakab László

► Másfél óras sajtótájékoztatón válaszolt volt munkaadója, Gigi Becali vádjaira Victor Pițurcă, a Steaua másodszer is leköszönt edzője. Miután erre 2008-ban, a válogatott kispadjáról való távozásakor nem volt alkalma, a szakember megkésztetett közönyt mondott az akkori válogatottaknak odaadó munkájukért. „Gigi Becali sok hülyeséget mondott, ami jellemző rá, szó sem volt 30-40 millió eurós garanciáról” – szögezte le mindjárt az elején Pițurcă. A továbbiakban azonban nem sok újat mondott, ami arra enged következtetni, hogy Becali variánsa is közel áll a valósághoz.

Pițurcă csak olyan, a sajtóban napvilágot látott „kitalációkat” akart megcáfolni, mint az, hogy rá akarta tenni a kezét a Steauára vagy az, hogy nem kívánta csapa-

Victor Pițurcă a sajtóban napvilágot látott „kitalációkat” akarta tegnap megcáfolni. Fotó: Tofán Levente

ta sikerét Brassóban. Mint elmondta, azért távozott, mert Becali nem fogadta el azokat a garanciákat, ame-

lyek szavatolták volna, hogy a tulajdonos nem nyilatkozik sértően sem a játékosokról, sem pedig a szurkolók-

Pițurcă távlatban gondolkodott, s – mint mondja – azért kért szabadkezet, hogy a lehető legrövidebb időn belül évi 5-6 millió eurós bevételeket tegyen lehetővé. Azt is megtudtuk, hogy a tréner eddig azért nem nyilatkozott, mert szerződése sem volt a Steauával.

Pițurcă szerint Becali sosem azonosulhat a Steauával, s amíg a klubnál lesz, szó sem lehet békéről. Szerinte a csapattulajdonos korábban sok jót is tett, de azóta megváltozott. Pontosabban akkor, amikor Mihai Stoica volt klubmenedzser megjelent a Ghencea-úton. Azután sok minden történt, most pedig már csak két lehetőség van: vagy igazi profikkal veszi körül magát, vagy pedig eladja a Steauát. Ami már csak azért is érdekes lehet, mert Pițurcă azt állítja: a hivatalos akták szerint Gigi Becalinak semmi köze sincs a Steauához.

„Nem bíztam benne. Mindenki tudja, hogy mik történtek az elmúlt esztendőkből, nem kockáztathattam, hogy engem is megálásson” – magyarázott Pițurcă, aki leszögezte, hogy nem élt volna szerződése eme kitételével.

A szakember pontosított is. Eszerint az új Steaua, azaz a 13 leigazolt játékos 2,4 millió euróba került, s miután ebből az összegből levonódik az Ovidiu Petréért és Tojáért kapott 1,3 millió, a befektetés már nem is olyan nagy.

Szűk egy órával volt edzőjének sajtótájékoztatója után Gigi Becali is megszólalt. Elismerte, hogy Pițurcă mindenben igazat mondott, ő pedig csak apróságokért sértődött meg. „Szerezzen ő pénzt, vagy hozzon valakit, akinek van, s abban a pillanatban csomagolok, és elmelegedek” – jelentette ki negyedórás felszólalásában. ◀

Bajnokverés Temesváron

A Liga I 3. fordulójának vasárnap esti mérkőzéseinek hét gól született. Temesváron a házigazdák feledtették a finnek elleni gyengécske EL-visszavágót, és 3-2-re verték a CFR 1907-et. A bajnok kolozsváriak Bjelanovic (27. perc) révén szereztek vezetést, de a temesváriak látványosan fordítottak, miután Curtean (30. és 61. perc) és Axente (38. perc) is legyőzte Nuno Claro kapust. Emanuel Kone a 92. percben szé-

pített, az egyenlítésre pedig már nem maradt idő. Targu Jiuban szünetben 2-0-ra vezettek a „pandúrok” a Dinamo ellen, Brata (30. perc) és Orac (44. perc, 11 m) volt eredményes. A vendégek a hajrában egyenlítettek, Andrei Cristea a 84., Marius Niculae pedig a 89. percben talált be, végeredmény 2-2. Kevészel lapzárta előtt fejeződött be a Sportul Studentesc-Besztercei Gloria találkozó, végeredmény: 4-2.

Nyert a Győr Labdarúgás

T. J. L.

► A magyar labdarúgó Soproni Liga második fordulójának vasárnapi mérkőzésén a Győri ETO FC igazolta jó formáját és 1-0-ra nyert a BFC Siófok ellen. Az újonc azonban nyolc mezőnyjátékoskal fejezte be a mérkőzést miután Mogyorósi és Pillert is kiállították.

Simán nyert a bajnoki címre pályázó Videoton is, a székesfehérváriak 3-0-ra győzték le a Vasast, a gólokat Alves, Elek és Vujovic szerezte. A 20. perctől emberhátrányban játszó Debreceni VSC közel állt a győzelemhez Pakson, ahol végül 2-2-es döntetlen született. A címvedő hajdúságiak góljait Kabát (4.) és Simac (39.), a házigazdákét pedig Montvai (5.) és Heffler (84., 11-esből) szerezte. Két forduló után már csak két csapat százszázalékos, az MTK Budapest (gólarány 6-3) és a Ferencváros (4-2). A hétfői 3. forduló műsora: pénteken: Debrecen – Kecskemét, Vasas – Győri ETO, Zalaegerszegi TE – Lombard Pápa (19 óra, Duma Tv), Vasas – Győri ETO (21.45 óra, Sport 1), szombaton: Szolnoki MÁV – Paks, MTK Budapest – Videoton, Kaposvári Rákóczi – Szombathelyi Haladás, BFC Siófok – Újpest. vasárnap: Ferencváros – Budapest Honvéd (18.30 óra, Sport 1). ◀

Magyar sikerek Szolnokon

Kosárlabda

T. J. L.

► Mindkét magyar, a férfi és a női kosárlabda-válogatott is nyerni tudott Szolnokon az Európa-bajnoki selejtezőben. Mészáros Lajos együttese 42-26-ra állt féldőben a bosnyákokkal, de végül csak 74-70-re nyert, először a B-csoportban. A legtöbb pontot Hanga (18), Horváth (17) és Molnár (13) dobta.

A csoport másik mérkőzésén Nagy-Britannia 104-96-ra nyert Macedónia ellen. Szerdán az ukrainai Lvovban lép pályára a magyar csapat, addig a sorrend: 1. Macedónia 5 pont/3 mérkőzés, 2. Nagy-Britannia 4/2, 3. Magyarország 4/3, 4. Bosznia-Hercegovina 3/2, 5. Ukrajna 2/2.

Eredmények a másik két csoportból: Izrael–Lettország 110-88 (A), Olaszország–Finnország 82-73 (A), Portugália–Belgium 69-78 (C),

Bulgária–Lengyelország 74-70 (C). A magyar hölgyek végig irányítva győzték le 72-55-re a finneket. Krivacsevics 18, Nagy-Bujdosó 18, Fegyvernek 12, Horti pedig 10 ponttal járult hozzá az első sikerhez a C-csoportban. „Remélhetőleg átszakadt most valami gát a csapatban ezen az idegbajos mérkőzésen” – értékelt Székely Norbert szövetségi kapitány, aki bizik abban, hogy szerdán, Konyában, tanítványainak sikerül megszö-

rongatniuk a törököket. A csoport másik találkozóján: Montenegró – Bulgária 68-66. A sorrend: 1. Törökország 4 pont/2 mérkőzés, 2. Montenegró 4/2, 3. Bulgária 4/3, 4. Magyarország 4/3, 5. Finnország 2/2.

Eredmények az A-csoportból: Hollandia – Horvátország 78-72, Litvánia – Belgium 95-78. A B és D jelű kvartettekben a hét végén indul a sorozat, a román csapat első ellenfele Lettország. ◀

Három érem, himnusz nélkül

Úszás

T. J. L.

► A margitszigeti “vizes” Európa-bajnokság utolsó műúszó számának, a vasárnap esti kombinációs versenynak a dobogósai ugyanazok voltak mint az előző három számé, azaz Oroszország, Spanyolország és Ukrajna. Tegnaptól az úzás és a műugrás került rivaldafénybe, négy versenyszámban osztottak érmeket. Mindjárt az első úszódöntőben meglepetés született: 400 m gyorsan a 18 éves francia Yannick Agnel (3:46.17) legyőzte a kétszeres világbajnok német Paul Biedermann (3:46.30). Kis Gergő (3:48.14) bronzra a

magyarok első érme ezen a kontinensviadalon.

400 m vegyesen a brit Hannah Miley remek mellúszó százat produkált és 4:33.09-es Eb-csúccsal lett kontinensbajnok a két magyar, a világbajnok Hosszú Katinka (4:36.43) és Jakabos Zsuzsanna (4:37.92) előtt. A 4x100 m-es gyorsváltók zárta a tegnapi napot. A hölgyeknél Németország (3:37.72), Nagy-Britannia (3:38.57), Svédország (3:38.81) volt a dobogós sorrend, a Verrasztó Evelyn, Mutina Ágnes, Dara Eszter, Hosszú Katinka összeállítású magyar váltó 3:38.98-cal lett negyedik. A férfiaknál az oroszok (3:12.46, Eb-csúcs) legyőzték a franciákat (3:13.29) és a svédeket

(3:15.07), a magyarok a 6. helyen érték célba. A 3 román közül csak Dragos Agache jutott elődöntőbe: 200 m melletlen, 1:01.67-tel. Az elődöntőben 1:01.32-t úszott, amivel 11. helyen zárt. Alin Artimon (3:56.60 - 400 m gyors) 23., Norbert Trandafir (25.12 mp - 50 m pillangó) 43. helyen zárt. Ma délután 6 órakor, a TVR 2-n és az Eurosporton, további öt döntő és kvalifikációk tekinthetők meg. ◀

Kis Gergő bronzra a magyarok első érme a kontinensviadalon. Fotó: MTI

Röviden

Wes Brown sem vállalja

A kapus Paul Anderson után Wes Brown is jelezte Fabio Capellónak, a magyarok ellen készülő angol labdarúgó-válogatott szövetségi kapitányának, hogy nem kíván többet szerepelni a nemzeti csapatban. Az olasz szakvezető az egyaránt 30 esztendőes Andersont és Brownt sem hívta meg a nyári, dél-afrikai világbajnokságon játszott együttesbe, amely végül csalódást keltően már a nyolcaddöntőben kiesett.

Menesztette edzőjét a Győr ellenfele

A gyenge idénykezdet miatt tegnap menesztette vezetőedzőjét a horvát Dinamo Zagreb, amely a labdarúgó Európa Liga 4., utolsó selejtezőkörében a Győrrel találkozott. Velimir Zajecnek azért kellett távoznia, mert a hazájában bajnok együttes a pontvadászatban három forduló alatt csupán 4 pontot szerzett és a nyolcadik helyen áll. Ráadásul a múlt héten búcsúzott a Bajnokok Ligájától, miután 11-es párbajban alulmaradt a moldovai Sheriff Tiraspollal szemben.

Nem engedik el Ribéryt

A Bayern München a csapat felkészülése miatt nem engedte el Franck Ribéryt a Francia Labdarúgó Szövetség (FFF) párizsi fegyelmi tárgyalására. A szövetség ettől a meghallgatástól várja a dél-afrikai világbajnokságon kirobbant botrány körülményeinek tisztázását. Az FFF Ribéry mellett a csapatkapitány Patrice Evrá, Nicolas Anelkát, Eric Abidal és Jeremy Toulalant is beidézte. A Bayern jövő hétfőn a Német Kupában az amatőr Germania Windeckhez látogat, közvetlenül utána Ribéry az augusztus 20-i, Wolfsburg elleni bajnoki nyitányra is megkezdik a felkészülést.

Nyert a Montpellier

Az Európa Ligából a Győr által kiütött Montpellier vasárnap nagy csatában, 1-0-ra legyőzte a Girondins Bordeaux együttesét a francia labdarúgó-bajnokság nyitófordulójának rangadóján.

Federer és Crosby együtt ünnepelt

Együtt ünnepelte születésnapját Roger Federer és Sidney Crosby: a svájci teniszező és a kanadai jégkorongozó az eheti torontói tenisztorna felvezetésénél találkozott, és a szervezők közös tortával kedveskedtek a két sportolónagyságnak. A közös játék az eső miatt elmaradt, ám a buli így is jól sikerült. A 16-szoros Grand Slam-győztes Federer vasárnap ünnepelte 29. születésnapját, míg az olimpiai bajnok és Stanley Kupa-győztes Crosby szombaton múlt 23 éves.

úmsz *kisebbségben*

Havi melléklet

Szerkeszti: Zsehránszky István
2010. augusztus 10., kedd

Szász falvak – kulturális projekt Dél-Erdélyben

A szászfehéregyházi vártemplom. A helyiek megértették, hogy a kulturális turizmus fellendítése számukra megélhetési lehetőséget jelent. Fotó: Mihály László/archív

„1999-ben sikerült meggyőzőnöm a Mihai Eminescu Trust-öt, hogy kezdjük el Szászfehéregyháza falu életrekeltését. A helyi közösség igényei szerint modelláltuk ezt az alapítványt. Jelenleg 25 faluban dolgozunk, és a projektek amelyeket futtatunk, minden helyi kérdésre kiterjednek. Helyre akarjuk állítani az építészeti örökséget, életben akarjuk tartani a hagyományos mesterségeket, meg akarjuk tanítani a hátrányos helyzetű néprétegek tagjait – ma ők alkotják a szász falvak lakóinak többségét – egy-egy mesterségre, lehetnek például kőművesek, asztalosok vagy ácsok.” Összeállításunk a szász falvak restaurálásáról a **4.-5. oldalon**

Integráljunk? Kit, és miért?

Nemrég meghívták Romániának a fülét azért, mert integrálatlan romákat küld Franciaországba, akik aztán ott integrálatlanul viselkednek. És megfenyegették szép hazánkat: ha ezután is ilyesmit tesz, ha nem vizi haza azonnal a portékát, és nem dolgozza fel – bocsánat! – integrálja otthon, akkor nagy baj éri: nem léphet be a schengeni övezetbe. Persze a tanítóbácsi: Nicolas Sarkozy francia elnök és Pierre Lellouche, európai ügyekkel foglalkozó francia államtitkár hajlamos elfelejteni azt, hogy a romák – akárcsak a franciák – európai állampolgárok, a legnagyobb – mintegy 15 millió lelket számláló – európai kisebbség tagjai, de mindenképp emberek, akiket szintén megillet a mozgás szabadság joga, s ha bűnözésről van szó, az egyéni cselekmény, nem pedig nemzeti vagy etnikai vétek.

Két apró hazai példát mondanék. Már egy fél éve minden vasárnap ott látok a magyar misén, a Barátok Templomában, Bukarestben egy szépen öltözött, tiszta, fekete hajú, jól fésült roma leánykát. Tavasszal volt elsőáldozó, és azóta rendszeresen áldozik, minden vasárnap. Kedves, mosolygós – láthatóan jól érzi magát. Hát kell-e még őt integrálni? Ugyancsak Bukarestben, a lakókerületemben lévő ortodox templom melletti parkban megtelepedett egy csoport roma: ott esznek, isznak, mulatnak, alusznak, kéregetnek, fonnyadt zöldséget árulnak, amit este, zárás után szereznek be a közeli piacon. A templom ajtajában pedig ott kéreget egy öreg néni, akinek olyan gyalázatosan kicsi a nyugdíja, hogy nem tud belőle megélni. Adott pillanatban azt látom, hogy a roma csoport matriarchája feláll, kihívja magát és kihívó, büszke léptekkel az öregasszonyhoz megy. Vajon mit akar tőle? Semmi rosszat! Az öregasszony kezébe nyom ő is egy lejt, miként a járókelők teszik. Én ezt a roma asszonyt sem integrálnám...

És egyáltalán: utálok ezt a kifejezést! Utálok azt, amikor akarata ellenére, joggal vagy jogtalanul, erőszakkal meg akarunk változtatni valakit. Ki hatalmazott fel minket – vagy bárkit – erre? És ki tehet ilyesmit? Ki veheti valakire az első követ? Integrálni senki emberfia sem integrálhat senkit – csak a helyzet. Értelmetlen fáradozás. Meg kellene mondani a francia uraknak...

Zsehránszky István

A kollektív történelem kísértete

„Veszteség vagy a hátratekintés öröme, a diktatúra revíziója vagy az örök nyugalom ásatag reménye... – kevesen tudhatjuk, mi lakik az emberi pszichében, ha visszatér a Név, a Nagy Vezető, a Kondukátor kísértete. Ha kihantolják, ha ezt hangosan vagy nyilvánosan teszik, s ha erre mások örvendezhetnek vagy szitkozódhatnak, és megint mások ismét teóriákat akaszthatnak egymással szembe, mérlegelendő a népitélet, a közvélekedés, a rejtve maradt érzelmek és hovátartozások titkai... Visszasírják-e a népek a kegyetlen, de kiszámíthatóan kényszerű múltat, vagy szembeállítják azt a kiszámíthatatlanul kegyetlen jelennel, amelyben egyre kevésbé lehet

önállóan értékítéletet mondani, egyre kevésbé szabad régi roszszakról és becstelen gonoszakról is másként beszélni, mint a megbocsátás tónusában...? Feltehető talán már az a kérdés is a közös történelem átélési élményéről, hogy hol is tartunk ma, ha húszéves átmenetünkről, a rendszer-váltó időszakról számadást kell készítenünk, s ha önmagunkba tekintve azt kérdezzük: megtettük-e, amit megtehettünk az elmúlt két évtizedben, vagy sem, s ha erre nem „a régi rendszer visszasírásának” vádjá a válasz, akkor vajon elégedettek lehetünk-e azzal az úttal, amelyen elindultunk az 1989 decemberi „karácsonyi forradalom” óta...?” Varga Andrea írása a **2. oldalon**

Utazás a leépítések körül Kelemen Hunor miniszterrel

„Egy kulturális intézmény nem olyan mint egy cég, hogy bejegyezzük egy hét alatt, a következő héten már jól működik, és hogyha szükséges, akkor profitot is termel. Ezt kellett megértenünk, és ezt kellett megérteniük az önkormányzati vezetőknek, hogy a helyi adminisztráció átszervezése, az ezzel kapcsolatos leépítés nem a kulturális intézmények rovására kell hogy történjék. (...) A 63-as sürgősségi kormányrendeletet nem kell kiterjeszteni a hatályán kívül eső kulturális intézményekre.” Interjúnk Kelemen Hunor művelődési miniszterrel a **3. oldalon**

Régi zene, régi lemez?

„A Csíkszeredai Régizene fesztivál idei, július eleji rendezvényét jubileumiként emlegették. Merthogy harminc éve tartották meg az elsőt. Aztán 1986-ban megszakadt a sor: betiltották. 1990-ben ismét felélesztették. A szereplők, a stílusok, a koncepciók változtak, a szándék és a lelkesedés nem. Az idén a szervezők emlékezés és megújulás dolgában is visszatértek a kezdetekhez. Ennek egyik gesztusértékű eseménye volt az az értékes, dokumentáris és művészi értékű kiadvány, amit a Hargita Megyei Kulturális Központ az egykori Barozda-együttes kezdeményezésére jelentetett meg. A könyvecske a fesztivál kezdeteiről szóló emlékezések, dokumentumok mellett tartalmazza annak a Barozda-féle CD-nek a teljes szöveges és hanganyagát, amely lemez formában 1985-ben nem jelenhetett a hatóságok tiltása miatt.”

Cseke Gábor összeállítása a **6. oldalon**

A kollektív történelem kísértete. A történelem nélküli nemzedék

Varga Andrea

Veszesség vagy a hátratekintés öröme, a diktatúra revíziója vagy az örök nyugalom ásatag reménye... – kevesen tudhatjuk, mi lakik az emberi pszichében, ha viszatér a Név, a Nagy Vezető, a Kondukátor kísértete. Ha kihantolják, ha ezt hangosan vagy nyilvánosan teszik, s ha erre mások örvendezhetnek vagy szitkozódhatnak, és megint mások ismét teóriákat akaszthatnak egymással szembe, mérlegeendő a népitélet, a közvélekedés, a rejtve maradt érzelmek és hovátartozások titkait... Visszasírják-e a népek a kegyetlen, de kiszámíthatóan kényszerű múltat, vagy szembeállítják azt a kiszámíthatatlanul kénytelen jelennel, amelyben egyre kevésbé lehet önállóan értékítéletet mondani, egyre kevésbé szabad régi rosszakról és becstelen gonoszokról is másként beszélni, mint a megbocsátás tónusában...? Feltehető talán már az a kérdés is a közös történelem átélési élményéről, hogy hol is tartunk ma, ha húszéves átmene-tünkről, a rendszerváltó időszakról számadást kell készítenünk, s ha önmagunkba tekintve azt kérdezzük: megtettük-e, amit megtehattünk az elmúlt két évtizedben, vagy sem, s ha erre nem „a régi rendszer visszasírásának” vádjá a válasz, akkor vajon elégedettek lehetünk-e azzal az úttal, amelyen elindultunk az 1989 decemberi „karácsonyi forradalom” óta...?

A kérdés itt szándékosan leegyszerűsített – de csupán a lehetséges válaszok esélyéért. A kérdezősködés, amely a „visszasírjuk-e a régi rendszert?” tónusban fogalmazódik meg, eleve az igen/nem ellentétre és a sarkított vélemények jelentőségére, súlyára alapozott. A tömeglélektan vagy a politikai pszichológia kutatóját talán kevésbé lepi meg az eredmény, melyet az IRES intézet felméréseiből hallhatunk ki: a diktatúra bukása és a diktátor-házaspár kivégzése óta eltelt immár húsz és fél év után a megkérdezettek 63 százaléka szerint 1989 decembere előtt a mainál jobb volt az életszínvonal Romániában, 37 százalék pedig méltatja az akkori rendszert (www.tashy.ro/sondaj-ires-romanii-suspina-dupa-ceausescu). Igaz, mintegy 30 százaléknál válaszadó szerint be kellene tiltani a kommunista pártokat, de a válaszadók 49 százaléka Nicolae Ceausescu-t jó államvezetőként értékeli, feleségéről ugyanakkor 67 százaléknak van rossz véleménye. Ezzel

együtt, a felmérés adatai szerint 71 százaléknál válaszadó szerint a diktátort nem kellett volna kivégezni, és csak 23 százalék fogadja el jogosnak a rögtönítélő és végrehajtó különítmény akkori döntését. Amde a válaszolók 84 százaléka most azt gondolja önmagáról: a kivégzést ellenezte volna, mint az egykori ítélőszék tagja, nyolcvan százalék

a társadalmi hálót, lett légyen az „rendszerpártiaké” vagy ellenzéké. Vagyis a diktatúra alaptermészete, hogy szétrombol, de ezenközben (önkéntelenül) elő is segít szolidaritást, kölcsönösséget, együttérzést, elfogadást és belátásokat.

Tény és esemény, közítélet és megértő felmentés dűl tehát a történelmi nemzedék mindennapjaiban.

A túlmoralizált rendszer-váltási véleményesodrások ugyanakkor szemben is állnak vagy szembekerülnek azzal a közmegejtéssel, amely a kollektív emlékezet igényére mutat. E közös érzemény Ceausescu vagy Tito, Kádár vagy Brezsnyev „szeretete” illetve respektusa terén sok százezrek mentése volt – más százezrek halála, kínzása, megfigyelé-

gyházak kardos kívülállása és az erdélyi (neo)protestáns egyházak együttműködése terén is. Elnyomás itt is, ott is volt, de a gyónási titkot jelentésekkel megszegő (katolikus vagy ortodox) lelkipásztorok lényegében azóta sem éltek át megkülönböztető kiátkozást vagy meghurcoltatást, szolgálnak mindmáig, ha kedvük-koruk engedi. Hol van akkor (akár csak ezen a téren) a kollektív emlékezet méltányossága mellett a tisztán átlátható értékrend, a normák és lelkiismereti törvények harmóniája, a közös értékvilág komolyan vehető és követhető szintje...?

Tudjuk jól, persze: a közös múlt közös élménye mindig közös erő egyes korosztályok (akár erősek, akár erőtlén tömegek, akár hatalmak vagy normarendek) birtokában is. Több német és nem-német szerző írt köteteket a második világháború utáni német helyzet kapcsán, mennyire hiányzott nekik a Vezér, az útmutatás, a világkép, a célrendszer..., de ez csak felszínes „olvasatban” szól a diktatúra és a félelem visszakívánásáról, igényéről. Az individualizálódó világban, amelyet a poszt-weimari korszak jelentett (új ipari forradalom, fordizmus, gazdasági válság után!), igenis lehet „normális” társadalmi igény egy konzisztens, kimódolt, célszerűnek tetsző, nemzeti dicsőségre épített világkép elfogadása, a verseny-jellegű kapcsolatok helyetti közös cél kitűzése, a közösségek hiányát pótló nemzeti közösség igénye – és ezzel az a látszat is, hogy a diktatúra jó, mert építi a kollektív (csoport- vagy osztálytársadalmi) kapcsolatokat. A diktatúrák iránti igény persze nem lenne komolyan vehető, ha nem jelezne, hogy a hosszú távú berendezkedésnek, megállapodásnak, nyugalomnak mindenkor vágya él a társadalom java részében. A polgári fejlődésben ugyanakkor a szolidaritás igénye (és hiánya) viszont ellene hat mindennek: a munkapiaci tolatkodás, a darabéres munka stressze egymás ellen hangolja még az együttműködőket is. Aki veszt, nemcsak a közös munka eredményét veszíti el, hanem a visszavágásra is késztetést kap. Nincs idő a hosszútávú építkezésre, egymás megismerésére, a kapcsolatok elmélyítésére, a bizalom kiépítésére – időlegesség van csupán, szűk páton és kíméletlen sebesség. Itt nem segít a sorsközösségi élmény, a szolidaritásra és megértésre, önszervezésre és regenerálódásra nincs tér. Marad a hamari ha-

szonvétel, a moralizálgatás nélküli siker, a flexibilis alkalmazkodás, a célracionális távlatokkal eszközértékként számoló pragmatikusság. Legyen szó akár politikáról, hitről, eszmei irányokról, népszerűségről, normákról vagy értékekről...

S épp ez az „egynapelő” emberi stratégia teszi lehetővé, hogy a mai sikert vagy a gyors és kíméletlen tempóval vagy a múltba merengő érzülettel vészeljük át. A kollektív történelem a tartós érdek- és értékösszegés fikciójára épül, nem pedig a napi hajcihőre; a globális piac nem lírázik azon, ki a lelkes, ki a becstelen, ki a jólélek: a sztenderdizált világ azonos terekben azonos árucikket kínál, így a helyhez és múltához, emlékekhez és értékekhez kötődő „termékek” (mint például a lelkiismeret, a ragaszkodás, a hovatartozás, az értékek és normák rendszere) „haszontalanná” lesznek ebben a sodrásban, a helyekhez és élményekhez lecövekelt lelkek a semlegesség szintelen tónusába süppednek, s elszángul fölöttük a „korszerű”, a „sikeres”, az „innovatív”, s egyre jellemzőbbé válik, hogy már a kollektív emlékezet tárháza sem maradhatnak a történelmi történelem alapjai vagy részecskéi. Ebben a „felületi rekonstrukcióban” tehát, amely átírja, újraépíti a múltat vagy elszinteleníti a jelent, semlegessé, „haszontalanná” válnak a megkülönböztetések, az összehasonlítások, elsilányul a különbségtétel és a minőségi másság rangja is. Mit várunk akkor a jelen történelméről, a múlt értékeléséről, a mérlegelő megkülönböztetéséről...? A sztenderdizált fogyasztás mindenütt a világon kikezdi a helyi jelentéseket, ahogy az újfajta élethelyzet vagy korosztályi élmény is kikezdi a közszájon forgó, régi közös történeteket.

A történelem-nélküli nemzedék felnövekedése persze nemcsak panaszra okot adó ártalomként fogható fel, hanem az adott korszak áldásaként is. Nemzedékek szabadulnak meg a múlt cipelésének nyűgjétől, a hasonlítás kényszerétől, a tisztánlátás igényétől, a megértés kalandjától. Simább, problémátlanabb lesz talán a jövőjük is. Ha az lesz, s ha nem épp a közös emlékezet hiánya teszi majd közösen emlékeztetemesé, kíméletlenül pragmatikussá, szimplán hasznelvűvé épp Őket, akiknek a jobb jövőjéért a múltbéli nyüzsgések többsége zajlott...

Folytatása a 3. oldalon

Foto: ÚMSZ/Archív

még a gyorstárgyalás korrektségét is vitatná. A felméréskor a megkérdezett közel másfél ezer ember 87 százaléka tudott arról, hogy a diktátor házaspár földi maradványait 2010. július 21-én azonosítás céljával kihantolták, a válaszadók nagy hányada csupán a televízió híradóiból értesült erről.

Tény és esemény, visszatekintés és gyorsmérés, közítélet és felmentő megértés kavarog ebben a futólagos véleményesondában. Mint a helyszíntől, kérdezősi módtól és helyzettől, árnyaltabb válaszok besorolási módjától függő „tényközlés”, mégis alaposabb megfontolásra inti a történelmi hűségre kíváncsi természetet. Különösen az a sodrás, amely történelmi párhuzamot kínálna a második világháború utáni német értékeléssel, amely tükrözte a hitleri idők „visszasírását” legalább oly mértékben, mint a fellélegzést a nyílt terror és a félelem korát követő időszakban. Miként a diktatúrák időszakában is vannak hasznosok, szenvedők, élelmek és megbúvók, sikerre futók és megszegyenülten elmerülők (erre analóg példa az elmúlt 20 év német belső fejlődés-változása is, vagy a magyarországi „rendszeragadások” vissza-visszatérő ciklusai), úgy a hasonlatosság abban is komoly tény, hogy a kíméletlenül „útmutató” diktatúrák is képesek erősíteni a társadalmi kohéziót, meg egy-szersmind szét is szagatják

Szükségtelen a „túlmoralizálás” ekörül, hisz ha nem is „történelmi tény”, de látható fejlemény, hogy amennyien estek a váltáskor az előző rendszer biztosította kedvezményektől, épp annyian hozzá is jutottak az új rendszer előnykínáló pozícióihoz. Az elhatalos, az érdemesültek rehabilitálása ugyanakkor jó esetben inkább azokkal történik meg mostanság, akik diktátorok vagy hazaárulók (ceausescuk és pcepák) voltak, de sokkal kevésbé esélyes a karizmatikus emlékezet működésbe jövele, ha névtelen áldozat, pozíció nélküli elszennedő, „szimp-la” kárvalott voltál... Ha nem vagy Mihály király, vagy esetleg nem találsz megértő hangot az aktív politikusokkal, akkor se méltó neved, se illő sírod, se keresztényi megértésed, se tényleges kárpótlásod nem várható... Földterületed, ingatlanod, sírköved, emléktáblád sem lehet még, hisz a hajdan együttműködők, a rendszerhű kollaborálók, a titkos szolgák mégiscsak előbbre valók – valakiknek. Átvilágítási törvény...? – kérszült az, minden posztkomunista országban, de hát hol is lett annak értelme, haszna, kárpótlás követelésére, vagyonelkobzásra, nyugdíjkorlátozásra érdekesítő gyakorlata...? A szolgákat ma is védik a törvények, a lelkiismereti paródia nem tépázta meg funkciójukat, esetleg még a szolgálatok aktivitási mutatóit sem különösebben...

se és kifosztása árán, saját gyöngeségük háttérékét, saját pozíciójuk biztonságos páholyában. De akkor ki a hibás, a százezrek, a kollaboráló pátriárkák, a hamis hiteltet hozsannázó papok, a száműzött Nobel-díjasok amerikai karrierrel, vagy mindezenek hagyatékait lapozgató történészek, akik úgy tekintenek vissza saját koruk „igazából”, hogy le-söprik vele a korábbi korok sokféle más igazait...? Mert hát ez is kollektív emlékezet, nemcsak a morális fenntartások és forradalmas emlékek élményanyaga...! Akkor hát kinek, kiknek, s milyen alapon van inkább morális súlya a közgondolkodásban?

Tegyünk egy kísérletet, akár a közvélemény-szondával ellentett oldalon...! Ha „igazságossági” mércével latolgatunk, avagy „erkölcsi” alapon nézzük a folyamatokat, vehetnénk példaként az egyházakat, amelyek körében a kollaboráció szintje egészen más volt a pártpolitikai kormányzattal véleményeket szembelyező német magatartásban, mint a magyarországi papok együttműködési hajlandóságában, és ugyancsak más volt a nagyoroszl földön (mint erre Szolozsnyicin 1972-ben Vlad Óboldogságának megírt levele utal), sőt más volt a gyulafehérvári katolikus püspökség Márton Árpád idején és a moldvai katolikus püspökség esetében ugyanakkor vagy később is, megint más a hetvenes-nyolcvanas években a szovjetföldi neoprotestáns

A kollektív történelem...

Folytatás a 2. oldalról

A folyamatos idő a rugalmas átélést hozta: „ne kötelezd magad, ne keveredj bele, gondolkodj rövid távon...!”, s ahelyett hogy fölhalmoznál, építenéd a családi otthont, és hiányozna az idegenek szomszédsága mint környezet, inkább ne engedj az elfogultság késztetésének, az informális tereknek vagy a múltba révedő értékeléseknek, hozd meg helyette a minimális áldozatot, melyet a döntési hatalom kíván, s élj látszatra függetlenül mindentől, amennyire csak tudsz...!

A kollektív tudás számára a társadalmi többség szegénysége, kényszerített létmódja, gyökértelemnél tett hovátartozása ugyan a túlélés egyfajta eszköze, de egyúttal gyanús, bizonytalan és főképpen „vegetatív” tudásszint, bizonytalan tudások és kevés hipotézissel ellátott meggyőződések halmaza. A válságban lévő kultúrák gyakran az újraakadásra és az új módon lehetséges felhasználásra alapulnak. Ezeket a folyamatokat a poszt-szocialista államok politikai átmenetében kritikus vagy tartózkodó állapotot kialakító lakói használták fel húszéves harcuk során. Mintegy új-rahaznosítják a politikai-kommunikációs technológia kultúrájának hulladékát, a történelmi idők átmeneteit, melyek hozzásegítik ahhoz, hogy a dolgok értelmet, új jelentéseket kapjanak, valamint ahhoz, hogy stratégiát dolgozzanak ki az élet, a történelemfelfogás, a túlélés számára. Így a többség nemcsak egyszerű túlélő, hanem a történelmi újraalakításának is fontos része, személyes főszereplője lett. Főszereplője saját történelmének, mely immár nem része a közönségnek, csakis annyiban, amikor e találkozás elkerülhetetlen. A magántörténelem, vagy a köztörténet magánbeszélése átvette helyét a diktatúrák utáni történelemeknek. Talán nem is haszontalanul: mert ha nem (marxista módon) „nevetve szabadulunk meg történelmünkötől”, még lehetőségünk van rá, hogy individuális történelmünkkel meg nem történtet, a reménybelit, a jövőre esélyeset.

Esetleg annyit tényleg elveszítünk ezzel, hogy közösség legyen a történelem... De ha elnyertük a jogot, hogy erre legyintsünk, vagy a készletet, hogy össze akarjunk hasonlítani, még lehetünk sikeresek is e téren. Legfőleg majd a történelem későbbi korokban átírják és százalékokba foglalják élő jelenünket, az „emlékezet nélküli kultúrát”, hogy ne kelljen árnyalt jelentéseiben minden sorsot egyenként megismerni és megérteni...

Utazás a leépítések körül

Beszélgetés Kelemen Hunorral, Románia művelődési miniszterével

Zsehránszky István

► **Miniszter úr, úgy tűnik, sikerült megmenteni a színházakat. Hogyan lehetett végül kivonni a színházakat a 63/2010-es kormányrendeletben előírt személyzeti létszámcsökkentés hatálya alól?**

– A kormányban a célja az volt, hogy az önkormányzatokon belül olyan átrendezést hajtsunk végre, amely az alkalmazottak számát illetően egyensúlyt teremt, ami jelen pillanatban nem létezik. Ezért az esetek többségében egyfajta létszámcsökkentést vezet be. Az önkormányzatok vezetőinek jelentős része úgy értelmezte ezt, szerintem helytelenül, hogy elsősorban a kulturális intézményeknél végez leépítést, és nem a saját apparátusában, ott ahol a fölösleg van. Ezért volt szükség arra, hogy kiadjunk egy értelmezést, amely a kormányban a valós szándékát ismerteti, és amely kéri a sürgősségi kormányrendelet III. cikkelye első bekezdésének szó szerinti betartását. Ez kifejezetten tartalmazza, előírja azt, hogy az átszervezés, a leépítés nem érinti azokat az intézményeket, amelyeket nem az önkormányzat hozott létre, hanem az állam alapította azokat a 40-es évek második felétől egészen a 89-es forradalomig terjedő időszak különböző periódusában. Számba vettük azokat a színházi intézményeket, operákat, filharmóniákat, amelyeket nem az önkormányzat hoztak létre, és néhány nap alatt összeállítottunk egy 37 címet tartalmazó listát, amely csak orientatív lista, és nem exhauszív felsorolása az intézményeknek, mert menet közben még más városokban, más színházaknál is előkerültek olyan dokumentumok, amelyek alapján, a törvényt szó szerinti értelmezve, ezeknél az intézményeknél sem kell végrehajtani a létszámcsökkentést. Nagyon fontos a sürgősségi kormányrendelet említett előírásának szó szerinti betartása, mert egy színházat, egy filharmóniát, egy operát sokkal könnyebb megszüntetni, mint fölépíteni. És ezeknek az intézményeknek nagy hagyománya van. Némelyek közülük több mint fél évszázados, egyesek több mint 70–80 éves hagyománnyal rendelkeznek, és leépíteni, megszüntetni ezeket azt jelenti, hogy tönkreteszünk egy olyan kulturális intézményt, amely túl azon, hogy hagyománnyal rendelkezik, túl azon, hogy értéket teremt, megszűnésével olyan őrült vagy nem létező terhet, ez ugyan vitatható, és reménykedem abban, hogy a bukaresti önkormányzat is megérti, hogy miután megszabadult egy gondtól, a fő-

hét alatt, a következő héten már jól működik, és hogyha szükséges, akkor profitot is termel. Ezt kellett megértenünk, és ezt kellett megérteniük az önkormányzati vezetőknek, hogy a helyi adminisztráció átszervezése, az ezzel kapcsolatos leépítés nem a kulturális intézmények rovására kell hogy történjen. Többször is beszélgettünk önkormányzati vezetőkkel, kulturális intézmények vezetőivel, és nagyon remélem, hogy az esetek nagy többségében sikerült megértenünk és elfogadtatnunk, hogy a 63-as sürgősségi kormányrendeletnek az értelmezését szó szerint kell venni, és nem kell kiterjeszteni a hatályán kívül eső kulturális intézményekre. Azért mondom, hogy az esetek

városi színházak nagyrésztében nem kell létszámleépítést végrehajtania, akkor nem a Bulandra Színházon fogja kitölteni a bosszúját, vagy nem a Bulandra Színházon fogja végrehajtani azt a leépítést, amelyet az önkormányzat apparátusánál kell megtennie, hiszen ott van túlméretezve a személyzet.

► **Ott van az említett fölösleg.**

– Ott vannak túl sokan, onnan kell leépíteni. De a polgármesterek jelentős részének sokkal könnyebb a színház vagy egy kulturális intézmény személyzetéhez hozzányúlni, mint a saját apparátusához, amely hangsúlyozom, az esetek nagy többségében föl van fújva, min-

ezért mi nem is véleményeztünk kibocsátása előtt. Ezzel nem azt akarom mondani, hogy kibújunk a felelősség alól, mert a kormányban a felelősség közös, szolidárisak vagyunk egymással. De ezt a sürgősségi kormányrendeletet nem véleményeztük, és kibocsátása előtt sem tudtunk beleszólni a tartalmi részébe. Úgy gondolom, a parlamenti vita alatt fogjuk módosítani, mert a kivételek kiterjesztése mellett más árnyalásokra, módosításokra, pontosításokra is szükség van.

► **Újabban gyakran terítékre kerül egy másik téma, az építészeti örökség védelme. Bukarestben legalábbis gyakran tapasztalható, hogy a tulajdonosok hagy-**

körvonalazódik. A civilizált országokban mindenhol ezt a megoldást alkalmazzák. És nyilván van egy olyan elképzelésünk is, hogy azoknak a személyeknek, akiknek ilyen épület van a tulajdonukban, és gondoskodni szeretnének róluk, karban akarják tartani azokat, az állam részéről bizonyos kedvezményeket kell biztosítani. Mert ezeknek az épületeknek a helyreállítása, karbantartása nem olcsó mulatság, minden esetben nagyon sokba kerül, és ezért szükség van arra, hogy olyan pénzügyi facilitásokat tudjunk nyújtani, amelyek a tulajdonosokat arra ösztönzik, hogy a műemlék épületet karbantartsák.

► **Egy régi bukaresti épület körüli hercehurcának lett az áldozata a Curtea Veche Kiadó is. Itt telekspekulánsok rátették a kezüket az épületre, lefoglalták a javait, és erőszakosan kilakoltatták ezt a kiadót. Miniszter úr korábban azt mondta, hogy más minisztériumokkal: a Belügyminisztériummal, például, meg az Igazságügyminisztériummal együttműködve próbálják rendezni az ügyet. Mi lenne itt a megoldás?**

– Hát az ügy tulajdonjogi részét nem vitatom, mert nem áll rendelkezésemre minden adat. Úgy néz ki, hogy egy visszaszolgáltatással állunk szemben, amelyet egyesek megkérdőjeleznek, mások elfogadnak, de az biztos, hogy a visszaszolgáltatáson és a tulajdonjogon a megvásárlásán túl az az eljárás, amit a Curtea Vechével szemben az elmúlt napokban-hetekben alkalmaztak, elfogadhatatlan. Tehát nem lehet az, hogy az új tulajdonos behatol az épületnek bérbeadott részébe, lefoglalja az ott lévő ingóságokat, amelyekhez semmi köze sincsen, és ellehetetleníti egy törvényesen bejegyzett kiadó működését. Ezért mi szolidárisak vagyunk a Curtea Veche Kiadóval. Beszéltem ez ügyben az államminiszter úrral és az említett miniszterekkel. Elkezdődött a kivizsgálás, és a kiadó rövid időn belül visszakapta az ingóságait, és ezáltal ha más helyen is, de tovább működhet, az ügy megoldódik; tevékenysége nem lehetetlenül el teljes egészében. Mert ott több mint 2000 kézirat, számítógépek, egy kiadó számára nélkülözhetetlen javak voltak önhatalmúan lefoglalva. Jogállásban elképzelhetetlen az, ami ott történt, és sajnos nem ez az első ilyen eset Romániában, csak ez kapott nagyobb nyilvánosságot, mert egy olyan kiadóról van szó, amelyik évek óta jelentős művekkel van jelen a romániai könyvpiacra, az egyik legjelentősebb, legnagyobb kiadó.

Fotó: ÚMSZ/archív

többségében, mert vannak reménytelen esetek. A Konstanca megyei önkormányzat vezetőivel, például, egyszerűen nem tudunk mit kezdeni. Óneki ez a sürgősségi kormányrendelet egy ürügy arra, hogy megpróbálják megszüntetni a kulturális intézményeket, megpróbálják ellehetetleníteni azokat. Azt is mondhatnám egy kicsit erősebb fogalmazással, hogy a Konstanca megyei önkormányzat vezetője amikor a kultúráról hall, akkor jön, hogy a nem létező pisztolyához nyúljon.

► **Visszatérve a kormányvizeire, tudomásunk szerint még a 63/2010-es sürgősségi kormányrendelet szó szerinti betartása sem ment meg minden színházat. Például nem menti meg a Bulandra Színházat, amelyik, ugye, municípiumi színház.**

– Levettünk a bukaresti önkormányzat válláról egy létező vagy nem létező terhet, ez ugyan vitatható, és reménykedem abban, hogy a bukaresti önkormányzat is megérti, hogy miután megszabadult egy gondtól, a fő-

den visszafogottság nélkül túl van dimenzionálva.

► **Éppen ezért: nem kellene módosítani ezt a sürgősségi kormányrendeletet, olyan értelemben, hogy kulturális és művészeti intézmények mentesüljenek a hatálya alól? Hogy az idézett rendeletben már megnevezett kivételek: az oktatási intézmények és az egészségügyi intézmények mellé írják be a kulturális és művészeti intézményeket is?**

– Ezt csak szeptemberben tudjuk megtenni, hamarabb nem, mert a parlamenti szünet alatt nem lehet sürgősségi kormányrendeletet kiadni. Vagy új kormányrendeletet bocsátunk ki, miután a parlamenti ülészek elkezdődik, vagy pedig a parlamenti vita során módosítjuk a 63/2010-es sürgősségi kormányrendeletet. Volt egy sajnálatos tévedés: ezt a sürgősségi kormányrendeletet nem küldték el a kulturális tárcahoz véleményezésre. És a kormányülésnek a napirendjére is az utolsó pillanatban került fel az úgynevezett pótlistán, amelyet a miniszterek sem ismernek előre, és

ják a régi szép épületeket összeomlani azért, hogy jó pénzürt értékesíthessék a telket, amelyre új, jellegtelenné emelnek. Hogyan lehet kivédeni ezt a jelenséget?

– Csak törvényt módosítással, és a törvényt módosítani túl arra is szükség van, hogy költségvetésben jelentős összegek álljanak rendelkezésre, hogy abban az esetben, ha a tulajdonos rosszhiszeműen jár el, nem vigyáz a műemlék épületre, vagy szándékosan hagyja, hogy tönkremenjen, akkor el lehessen venni tőle, a törvényesen megállapított kárpótlás kifizetésével. A kárpótláshoz pedig sok pénz kell, mert ezek általában drága épületek, a városközpontokban vannak, ahol a terület is drága. Tehát a törvényt módosítás után elő kell teremnünk az anyagi forrásokat is az állami költségvetésből. A törvényt módosításra azért van szükség, hogy az államosítás vagy kisajátítás, nevezük, ahogy akarjuk, gyorsan történjen meg, és ne lehessen később megkérdőjelezni azt. Más megoldás ebben a pillanatban nem

Műemlék-felújítás: szakember immár lesz, jöhet a támogatás

Villáminterjú Szabó Bálint professzorral, a Transylvania Trust Alapítvány elnökével

ŰMSZ

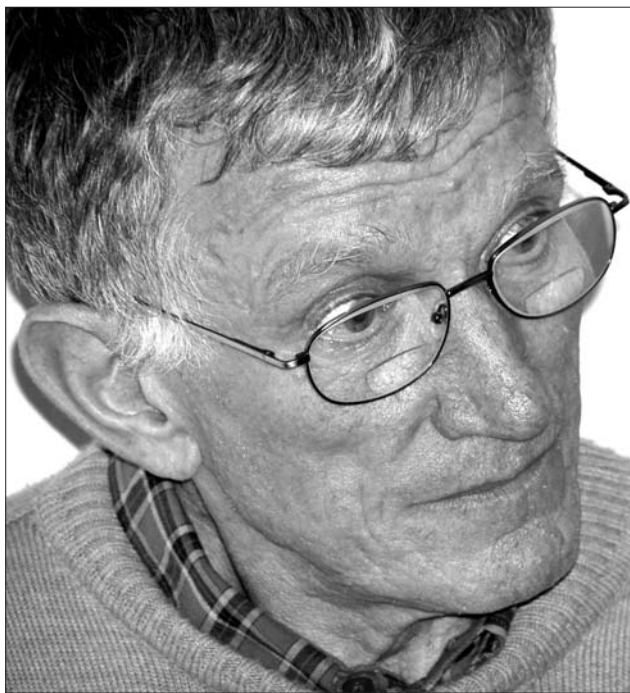
► Szemünk láttára mennek tönkre, semmisülnek meg a régi épületek. Nincs pénz és nincs szakember a restauráláshoz, vonják a vállukat az illetékesek. Tényleg ez a helyzet?

– A Transylvania Trust Alapítvány kezdeményezésére, a Kolozsvári Babeş-Bolyai Tudományegyetem Történelemtudomány és Filozófia Karán 1998 októberében épített örökség felújítására szakosító posztgraduális oktatás indult a romániai Oktatási Minisztérium 4223/1998. sz. rendelete alapján. A tanfolyam célja – figyelembe véve az erdélyi építészeti örökség gazdagságát és állapotát – felsőfokú végzett-

ségű szakembereket képezni, akik aztán az épített örökség védelmével foglalkozhatnak. A távoktatás-ként működő tanfolyam időtartama két év, azaz négy félév. A most kezdődő 2010 októberétől 2012 júniusáig tart, szemeszterenként hat, három-három napos (csütörtök, péntek, szombat) konferenciával. A képzés 600 órából áll, 480 elméleti és 120 gyakorlati órát foglal magában.

► És milyen nyelven tanulják a szakmát?

– Építészek, építőmérnökök, művészettörténészek, régészek és más felsőfokú végzettségű szakemberek számára indulnak szakközpontok román és magyar nyelven. Az általános jelle-

gű közös tantárgyak mellett a hallgatók végzettségüknek megfelelő előadásokat látogathatnak. A szakkifejezések megfelelő angol és román nyelvű elsajátítása érdekében a román csoport programjának 5 százaléka angol nyelven, a magyar csoport előadásainak 25 százaléka román nyelven és 5 százaléka angol nyelven folyik. A gyakorlati órák helyszínei szakosodott intézmények és műemlék-felújítási építőtelepek, illetve bel- és külföldi szakmai tanulmányutak.

► A hallgatók tanfolyam elvégzésével milyen jogositványt szereznek?

– A posztgraduális képzést elvégző hallgatók az állami vizsga-dolgozat megvédése

után – a 422/2001-es műemlékvédelmi törvényben előírt és az Oktatási Minisztérium által elismert – oklevelet kapnak. Végzettségük: műemlék-felújításra posztgraduálisan szakosodott szakember.

► Feltételezzük, hogy egy ilyen tanfolyam fenntartása nem olcsó mulatság.

– A költségek egy részét a hallgatók tandíja fedezi, míg a külföldi meghívottak többlet költségeinek fedezését külföldi és belföldi intézmények, alapítványok támogatják.

► Augusztus közepén járunk, még be lehet-e iratkozni a tanfolyamra?

– Szeptember 1-ig várjuk a bejelentkezési íveket.

Kulturális projekt Dél-Erdélyben: Nagyszeben–Segesvár–Brassó háromszög

Mihai Plămădeală

Azt mondják: a várnak a szellemét az ott lakók határozzák meg, nem pedig a falak, amelyek körülveszik. Azt is tudjuk, hogy a földrajzi adottságok nyomot hagyják a tudatban. Emberek és helyek – választhatnánk ezt a címet is, ha nem tartanánk tőle, hogy mozgásba hozza az olvasóban élő előítéleteket.

Kétségkívül Dél-Erdély Románia egyik legszebb és legérdekesebb vidéke. A Nagyszeben, Segesvár és Brassó alkotta képzeletbeli háromszög, a kutatásra váró anyagot tekintve, a művé-

sztéttörténész, az antropológus és az etnográfus számára, hogy csak néhány terület felsorolására szorítkozzam, kimeríthetetlen forrás. Ebben a régióban, amelybe hajdan szászokat telepítettek be, a templomerdők és a parasztvárak egész rendszerre jött létre (e létesítmények száma eredetileg meghaladta a háromszázat, jelenleg a fele ha megvan belőlük), ezek közül Berethalom (Bierthalmen, Biertan), Szászfehérégyháza (Weiskirch, Viscri), Szászkezd (Keisd, Saschiz), Prázsmár (Tartlau, Prejmer), Nagybaromlak (Wurmloch, Valea Viilor), Kelnék

(Kelling, Cilnic) és Derzs (Muchendorf, Dirju) bekeült az UNESCO által nyilvántartott műemléklistára.

A nagy helyi probléma az elnéptelenedés, ami együtt jár az építészeti és a néprajzi örökség gyors pusztulásával. A szászok által az utóbbi évtizedekben elhagyott házakba hátrányos helyzetű népcsoportok tagjai telepedtek be, akik ha nem vezetik rá őket, képtelenek felfogni azt, hogy ezek az épületek micsoda történelmi vagy építészeti értékek, s hogy micsoda turisztikai vonzerőt jelentenek. Az épületekkel együtt szemünk láttára tűnnek el nyomtalanul,

mintha nem is lettek volna, a szászok által több száz éven át gyakorolt szokások és mesterségek.

A továbbiakban egy kezdeményezést említenék, amely megállíthatja a régió fizikai és szellemi degradációját. Ezt egy alapítvány, a Mihai Eminescu Tröszt és néhány lelkes ember szorgalmazza. Az alapítvány a kommunizmus időszakában jött létre külföldön, hogy támogassa a rendszerrel szembenálló értelmiségieket Romániában. Jessica Douglas-Home, a Mihai Eminescu Tröszt elnöke 1987-ben meglátogatta Constantin Noicát, akitől megtudhatta,

hogy milyen veszélyt jelent a falvak szisztematizálása, az akkor szorgalmazott, amennyire ostoba ugyanolyan hírhedt akció, amely Nero nagy művéhez, Róma felgyújtásához fogható. Az alapítvány nemzetközi akciót szervezett az erdélyi szász falvak megmentésére és megalapozta az ezt célzó tevékenységet.

A nemes szándékok gyakran csak szándékok maradnak. Ebben az esetben viszont teljes az összhang az alapítvány által kitűzött cél és a terepen tapasztalható helyzet között. (Az alapítvány tiszteletbeli elnöke jelenleg Ófelsége Károly brit

királyi herceg.) Személy szerint akkor ismerkedtem meg az alapítvány tevékenységével, amikor megívta a nagy csatát Drakulával, vagyis amikor sikerült elhárítania a Segesvár határába tervezett hírhedt szórakozóhely telepítését. Azóta számos kézzelfogható eredményt ért el. Hogy csak Szászfehérégyháza példáját említsük, ahol 2009 folyamán több mint 11 ezer külföldi turista fordult meg, az alapítványnak sikerült bebizonyítania, hogy a kulturális turizmus és a környezetvédelem járható út, ezáltal a dél-erdélyi szász falvak építészeti és néprajzi öröksége megmenthető.

Restaurálás előtt és után. Az almakeréki Apafi-kúria romosan...

..., illetve a restaurálást követően

Szász falvak – más közösségek

Caroline Fernolend

1999-ben sikerült meggyőzőnöm a Mihai Eminescu Trösztöt, hogy kezdjük el Szászfehéregyháza falu életre keltését. A helyi közösség igényei szerint modelláltuk ezt az alapítványt. Jelenleg 25 faluban dolgozunk, és a projektek, amelyeket futtatunk, minden helyi kérdésre kiterjednek. Helyre akarjuk állítani az építészeti örökséget, életben akarjuk tartani a hagyományos mesterségeket, meg akarjuk tanítani a hátrányos helyzetű néprétegek tagjait – ma ők alkotják a szász falvak lakóinak többségét – egy-egy mesterségre, lehetnek például kőművesek, asztalosok vagy ácsok. Be kell vallanom, hogy 1990-ig mi is lenéztük ezeket az embereket, most viszont belátjuk: szükség van

Caroline Fernolend Károly herceggel, Szászfehéregyházán

nak, hogy tatarozzuk a kultúrotthont. A projekt lebonyolításának a felelőssége

ban, a falusiakban nő a felősségérzet, büszkének arra, amit megvalósítottak, és többé már nem rongálják a régi épületeket.

Nyilvánvaló, hogy azokban a lakosokban, akik nem szász származásúak, nincs meg az az érzelmi töltet, mint ami például bennem munkál, amikor őseim hagyományairól és az általuk hátrahagyott örökségről van szó, ezért számukra a gazdasági érdeket kell tudatosítanunk. A szászfehéregyházaiak végül is megértették, hogy a kulturális turizmus fellendítése a térségben számukra megélhetési lehetőséget jelent. Elértük azt, hogy egy év alatt több mint 11 000, nagy többségében külföldi turista kereste fel a falut, amelynek mindössze 400 lakosa van. (Vagyis az egy főre eső turisták száma meghaladta a 27-et.) A turistákat fogadó falusiak számára angol vagy francia nyelvelről, könyvelési és közönségszolgálati felkészítőről gondoskodunk, ezáltal is igyekszünk növelni a turisztikai szolgáltatás színvonalát. Sokan, akik nagyon szegény körülmények között éltek, bekapcsolódva az alapítvány által szorgalmazott tevékenysébe, egészen más helyzetbe kerültek.

Vannak viszont olyan munkatársaink is, akik útközben „lekopnak”. 2006-ban például kőműves tanfolyamot szerveztünk, amelynek befejeztével képesítő oklevelet kapott 46 fiatal, de közülük jelenleg csak 16 dolgozik az alapítvány projektjei keretében, a többiek máshol vállaltak munkát, vagy pedig külföldön találtak munkát. Persze ezt is nyereségnek tekintjük, mert bárhová mennek, magukkal viszik és hasznosítják azt, amit tanultak, valamint azt a szemléletet, amely a velünk való kapcsolat során alakult ki bennük. Persze a csalódástól sem mentesültünk. Például az a helyi lakos, akit megfizettünk azért, mert elkészítette a hagyományos téglaszerkezetű kemence alapozását, kijelentette: márpedig nem dolgozik többet két évig, mert jól keresett, és van elég pénze, hogy ezt megtehesse. Hasonlóképpen viselkedett egykori iskolatársam, Gheorghijă is. (Együtt jártunk az első négy osztályt, s azzal be is fejezte.) Őt hívtam, hogy fejezze be a kemence építését, mert tudtam, hogy nagy szegénységben élnek, a házukba még a villany sincs bevezetve, tehát jól jön egy kis kereset. És falusfelem, miután megkapta a fizetés-

get, azonnal arany fülbevalót vett vele a feleségének. Ugyanez a család, amikor felajánlottam: számukra is bevásárolok a szupermarketben, hogy kevesebbe kerüljön, azt válaszolták: van elég ennivalójuk, és lakomára hívták az egész rokonságot. Ők, ha ennivalójuk van, máris elégedettek, én viszont szeretném elérni azt, hogy ők is többet kívánjanak, változtassanak a mentalitásukon és az életmódjukon. Persze ehhez idő és kitartás kell. Gheorghijă esetében viszont látható a változás: ő most a falu sztárja. Ha tévések keresik fel a helységet, hogy az itt történetről riportot készítsenek, őt keresik, ő az, aki mesél nekik, megmagyaráz mindent.

Fáj azt látnom, hogy villákat és panziókat építenek, és akik ezt művelik, nem értik meg, hogy tönkreteszik vele

hat, hanem azért jön, hogy egy régi egységes épület-együttest lásson. Szászfehéregyházán sikerült megakadályoznom az ilyen építkezéseket, más falvakban viszont nem, mert a törvény nem eléggé szigorú e tekintetben, illetve megkerülhető, nem alkalmazzák.

1990-től én is eljuttattam külföldre, és valójában akkor értettem meg, hogy itthon micsoda szellemi értékeink vannak, és hogy milyen csekély mértékben hasznosítjuk azokat. Sajnos, az 1990 utáni időszakban indult meg a szász közösségek, a szomszédok felszámolása. Szászfehéregyházán jelen pillanatban mindössze 15 szász nemzetiségű személy él. Hajdan a faluban négy szász szomszéd volt, és emlékszem rá, hogy télen, miután minden férfi összegyűjtötte a tűzfát, a szomszédokból sorsot húztak,

Károly herceg a restaurátorokkal ebédel Szászfehéregyházán

rájuk, ha másképpen is, de ők vihetik tovább azt a civilizációt, amelyet őseim 860 éven át megőriztek itt.

A 700 projektünk közül egyesek már lefutottak vagy befejezés előtt állnak, mint például a templomok (beleértve az ortodox templomokat is), a lakóházak, a várak és erődítmények helyreállítása, az utak kövezése vagy a hagyományos módon (kizárólag fából, egyetlen vasszeg használata nélkül) épített csűrök restaurálása. A közösségre vonatkozó projektek azonban sohasem fejeződhetnek be. Arra törekszünk, hogy az alapítvány a falu életének részévé váljék. A bemutatkozással kezdjük minden faluban, hogy felmérjük, milyen érdeklődést vált ki a jelenlétünk, valamint azért, hogy biztosítsuk a helyi hatóságot arról, hogy tevékenységünk nem jelent veszélyt számára. Egyetlen projektet sem erőltetünk, hanem arra biztatjuk a helyi lakosokat, hogy tárják elénk elképzeléseiket. Rendszerint az első dolog, amit javasol-

mindig a helyiekre hárul, az alapítvány azzal foglalkozik, hogy szponzorokat találjon a munkálatok finanszírozásához. Azáltal, hogy részt vesznek valamelyik építészeti műemlék helyreállításá-

Berethalom – templombelső

a falut, mert a turista nem azért jön ide, hogy egyék és igyék, ételt, italt bárhol kap-

hogy az elosztáskor az özvegyasszonyok se maradjanak ki, ők is maradéktalanul megkapják a téli tüzelőt. Majdhogynem tökéletes közösségben nőttem fel, annak ellenére, hogy nehéz időkben éltünk. Most a románok és a románok alkotnak közösségeket faluban. Szászfehéregyházán az alapítvány ösztönzésére létrejönnek a szomszédok. Bár ezek mások, mint amilyenek az én gyermekkoromban voltak, de léteznek, és fejlődni kezdett a közösségi szellem.

Szászfehéregyháza falu utolsó szász családjának vagyok a tagja. Nem vándoroltam ki, miként azt egész rokonságom tette, mert úgy éreztem, hogy hasznos lehetek itthon azáltal, hogy megpróbálom folytatni azt, amit elődeimtől örököltem.

A szerző a Mihai Eminescu Trust Alapítvány romániai igazgatója

Berethalom – a hírneves vártemplom

Fotók: ÚMSZ

Régi zene, régi lemez?

Jubileumi emlékezés az első csíkszeredai régizene-fesztiválra

Összeállította: Cseke Gábor

A Csíkszeredai Régizene fesztivál idei, július eleji rendezvényét jubileumiként emlegették. Merthogy harminc éve tartották meg az első. Aztán 1986-ban megszakadt a sor: betiltották. 1990-ben ismét felélesztették. A szereplők, a stílusok, a koncepciók változtak, a szándék és a lelkesedés nem. Az idén a szervezők emlékezés és megújulás dolgában is viszszeretnek a kezdetekhez. Ennek egyik gesztusértékű eseménye volt az az értékes, dokumentáris és művészi értékű kiadvány („Széllé tündökleni...” Emlékek a harminc éves Csíkszeredai Régizene fesztivál kezdeteiről), amit a Hargita Megyei Kulturális Központ az egykori Barozda-együttes kezdeményezésére jelentetett meg. A könyvecske a fesztivál kezdeteiről szóló emlékezések, dokumentumok mellett tartalmazza annak a Barozda-féle CD-nek a teljes szöveges és hanganyagát, amely lemez formában 1985-ben nem jelenhetett a hatóságok tiltása miatt.

A kiadványról írja bevezetőjében a HMKK igazgatója, Ferencz Angéla: „Az a zenés melléklet, melynek keletkezési története, szövege és hanganyaga a kiadvány végén megtalálható, több mint zene. Ha 1985-ban az a lemez megjelenhetett volna, talán másképp alakul a történelem, és azóta talán mindannyiunk fejében volnának dallamok a lemezről. Ez a jubileumi kiadás összekapcsolja a múltat a jelennel, és ha igaz az a mondás, hogy a történelem soha nem ismétli meg önmagát, de elintéztlen dolgait makacsul visszajátssza, az Önök nevében is köszönöm a történe-

lemnek, hogy most visszajátsszotta.” A kötet, illetve egyéb visszamelékezések nyomán utána néztünk, hogyan is állunk azzal a visszajátsszással...

Miklóssy Vári Vilmos: „1978. március 19-én Csíkszeredában, a Mikó-vár ódon falai között Gábor Dénessel rendeztünk egy nagyszabású Ex libris kiállítást. A vernissage ünnepélyesebbé tételére a már nagy tekintélyt és elismerést szerzett Barozdát kértük fel. Az együttest alapító, vezető Pávai Istvánnal, aki Szabó Csaba zeneszerzővel akkortájt lektorálta a Muzsikában megjelent Mikor az virginat csináló valék... című írást, úgy egyeztünk, hogy a kiállítás megnyitón a Kájoni-kódex későreneszansz dalla-

ét, 1656-1673) tártam és dolgoztam fel, melynek eredményeként a Congressus Pharmaceuticus Hungaricus (Budapest, 1979. szeptember 24-29.) meghívott vendége, előadója lehettem. Gondoltam, hogy a zenetörténetben oly neves fráter-páter, ha az orvos-gyógyszerészbötanikának is oly jelentős opuszt hagyott hátra, akkor illik tisztelni születésének negyedszázados évfordulóján. Emlékhangversenyt a Mikó-vár udvarán! Miután kérésemet az akkori előjáróság engedélyezte, Barozdásokkal, Pávai Istvánnal egyeztetttük a koncert népzenei-régizenei repertoárját, és 1979. szeptember 20-án a Mikó-vár udvarán sor került az In memoriam Joannis Kájoni emlékhangversenyre. A koncerten fellépett a

és ahogy néhányan megálmodtuk, 1980-tól évente meg is rendeztük a Régizene Fesztivált.” (2001)

Boros Zoltán: „Akkor már az RTV magyar nyelvű műsorában gyakran szerepeltek régizene együttesek, amelyek a műfaj magyarországi újjáéledésével egy időben jöttek létre Erdélyben. A magyar adásnak rendszeresen voltak nyilvános rendezvényei (például a Zenés karaván, a Kaláka), amelyeken a tánc és a régizene mozgalom legjobbjai léptek fel. Az akkor nagyon sokak által nézett televízió nyilvánossága szinte tánc- és később régizene-divatot hozott létre a szó legjobb értelmében...”

A Kájoni évforduló után már könnyebb volt a pártpropaganda-szerveinél elér-

nek, Kolozsváron a Musica Antiqua-nak, Marosvásárhelyen Brandner Nóra együttesének, a Partiumban és belső Erdélyben is, sőt a bukaresti magyar iskolában is alakult együttes Öllerer Ágnes vezetésével. Sok zenetanár rájött, hogy a könnyen énekelhető, megjegyezhető veretes dallamokat szívesen éneklék a diákok, ráadásul gyerekeik kosztümös, zenés előadásaiért a szülők is lelkesedtek...” (2010)

Orbán Balázs: „A kiemelkedő egyéniség közelsége mindig érezhetően meghatározta korának és környezetének szellemi arculatát. Különösen akkor, ha olyan sokoldalú, igazi reneszánsz tudós-művész típusával állunk szemben, amilyen Kájoni János, a többnyire Csík-

felelő hangulatot és akusztikát biztosító - udvarán...”

Ezt folytatni kell, mondtuk, hangversenyek, fesztiválok vagy akár várjátékok formájában. S az első régizene fesztivál június 7-9 között Csíkszeredában és Somlyón lebonyolított hangversenyei beváltották a hozzájuk fűzött reményeket...

Elsőnek a helybeli, Kájoni nevét viselő együttes újjászülését kell megemlítenünk. Vezetője, Pávai István olyan műsort állított össze, amely jól szolgálta a fesztivál célját: megismerkedni a hazai és külföldi gyűjtemények korabeli (XVI-XVII. század) magyar tánczenéjével, amely sajátos színfoltként épül be a középkori zene hatalmas idót (XII-XVII. sz.) felölelő sokszínű világi zenéjébe - amire ma a „régizene” megjelölést használjuk...

Köszönetet mondunk a résztvevőknek és azoknak, akik mindezt megszervezték, irányították (Hargita megye Művelődési és Szocialista Nevelési Bizottsága, a KISZ, Boros Zoltán játékvezető, Pávai István zenei szerkesztő, Miklóssy V. Vilmos, Bálint Lajos szervezők, a Megyei Múzeum, a Televízió) és az első Régizene Fesztivál megszületésében részt vállaltak, lehetőséget teremtve egyben a szerencsés folytatásra is.” (1980)

László Ferenc: „A régizenei fölbecsülhetetlen ajándéka, hogy eltörli a hivatásosok és a műkedvelők gyakorlata közötti határvonalat, de nem úgy, ahogy az efféle összemérés kártékony - nem előbbiek „lehúzásának” árán! -, hanem: sőt. Már csak ezért is megérdemelné, hogy okosabban támoassa - például a zenetudomány és a zeneművészképzés...

A csíkszeredai régizene-fesztiválon fellépett Kájoni-együttes, teljes felállásban

Fotó: archív

maiból adnak elő. Aztán még ebben az évben, május 7-én a székelyudvarhelyi Múzeumban következett a szintén általunk rendezett könyvjegytárlat hasonló együttműködéssel, amit azt az alkalomra készült prospektusok, leporellök immáron dokumentálnak.

Innen már csak egy lépés volt a csíkszeredai Régizene Fesztivál közös megálmodása, majd megvalósítása. Történt ugyanis, hogy ezidőtájt éppen Kájoni János Magyar Herbáriumát (Füveskönyv-

Barozda-együttes, meghívottuk az erdővidéki Camerátát és műsorvezetőnek Boros Zoltánt, a bukaresti tévé magyar adásának zenei szerkesztőjét. A hangverseny után született meg az ötlet: ez a régizene legyen több egy koncertnél, váljon a régizene fórumává, hiszen igényli a város, és lelki erőforrása lehet előadónak, hallgatóknak egyaránt. Ott és akkor határozottan nemcsak szakmai-esztétikai, de etikai tartásunkat jelezte. Azt a bizonyos adys mégis-morált,

ni, hogy rendezzenek egy régizenei fesztivált a Mikó/vár udvarán. A fesztiválnak akkor hihetetlenül fontos szerepe lett, hisz a magyar zene méltatlanul elfelejtett gyöngyszemei szólalhattak meg fiatal muzsikusok előadásában egy olyan időben, amikor Romániában egynyelvű magyar előadásokat a színházakon kívül alig lehetett látni. A régi magyar világi muzsika rövid idő alatt még jobban elterjedt, főleg Székelyföldön, de hála Nagykarolyban Deák Endré-

Somlyón tevékenykedő zeneszerző, orgona- és virginal-építő, botanikus rendházfőnök volt. Gazdag életműve és egész emberi magatartása a haladás, a béke és barátság szolgálatában állott, tevékenysége ezért hat ma is időszerűnek, általános érvényű, követendő példának. Ez a felismerés vezette Hargita megye művelődési irányítóit tavaly szeptemberben, Kájoni születésének 350. évfordulóján, hogy megrendezzék az első hangversenyt a Mikó-vár - meg-

Norman Manea

A száműzött nyelve

(részletek)

El kell ismernünk, ha akarjuk, ha nem: a csigaházban maradt énneknek is szüksége van arra, hogy megmutatkozzék. Száműzetésben pedig sokkal inkább, mint máskülönbben a megmutatkozás áruháza válhat, a traduttore-traditore régi és mindig új értelmében. Fájdalmas folyamat nyomja rá bélyegét minden száműzött léte, de fokozott mértékben jellemző ez, és sokszor végzetes a száműzött író esetében. Annak ellenére, hogy kiváló német, francia és olasz fordítóm voltak (s lehet, hogy más nyelvekre is, amelyeket nem ismerek, jól fordítottak), mégis egyre inkább félek a fordítástól. Különösképpen az angol fordításokkal gyűlt meg a bajom, állandóan. Az angolszász és a latin (a ro-

mán nyelv esetében valójában latin és keleti nyelvi keverékről van szó) kifejezések közötti szerkezeti különbség nehezebben oldható meg, állhatatosságot és tehetséget kíván. Munkába és pénzbe kerül! - figyelmeztetett rá hajdan a Steidl Kiadó szerkesztője. Nem beszélve arról, hogy manapság, amikor az olvasási sebesség drasztikusan megváltozott, a leegyszerűsítés értékelési kritériummá vált, nem gatyáznak sokat, eltávolítanak minden „kínóvest” a tökéletesen artikulált, legszükségesebbre redukált, hozzáférhetővé tett, mindenron piacosított, eladhatóvá változtatott, különösebb erőfeszítés nélkül fogyasztható végtérmekekből.

E megfélemlítő eljárásra olykor ellenszert kerestem. Megpróbáltam másképpen írni, mint eddig. Nem a virtuális olvasónak

írtam (amely még virtuálisabbá és megfoghatatlanabbá vált, amióta száműzetésben élek), sem pedig magammak, mint mindig, hanem ... a fordítónak.

Leegyszerűsíteni a gondolkodást és a nyelvet csak azért, hogy hozzáférhetőbbé váljék akár a kevésbé tehetséges fordító számára? Rögeszmés és hiábavaló igyekezet, agyficam, lassú visszaesés a semmibe, a nemlétebe...

Elhatározásom, hogy a baj elkerülése végett „leegyszerűsödöm” - állandóan arra figyeltem, hogy ne bonyolítsam túl a dolgot, hogy tisztuljak meg az ironiától, a rejtélytől, a kétértelműségtől, egyáltalán a stílustól - zátonyra futott. Ez már nem a kájkai „fehér” stílus volt, hanem az úrról beszámoló úr, amely mellőzött minden túlzást, mágiát, titokzatosságot. Állandóan

egyszerűsítettem a stílust, lemondtam a merészebb színekről, a bonyolultabb fogalmazásról, az árnyalati finomságokról, a kifejezőről, a pitoreszkről, az argóról... és hirtelen azt vettem észre, hogy magam válok egyszerűbbé, kilógóztatottabbá, mégis csak el nem tűnök a kifakult lapról. Olyan akadálytalán találtam magam szemben, amin nem könnyű túljutni, és amit az írás hiábavalósága miatt méltán kiérdemelt. Ami végül is azt bizonyítja, mi-csoda örültség kell ahhoz, hogy valaki tovább izzé ezt a gyerekes foglalkozást, ráadásul a száműzetés naponta gyarapodó abszurditásai közepette.

Nehezen tértem magamhoz, és nem tudom, hogy teljes mértékben sikerült-e, ebben a válságban. Talán ez is az oka annak, hogy inkább esszéket írtam, egyszerűbb stílusban és szikár logikai levelettel, mielőtt bátorságom lett volna hozzá, hogy újra a próza nyelvén próbálkozzam.

A száműzetés miatt fogyatékosá vált író elbátoratlanodik

attól a mélységes töréstől, ami őt jellemzi; állandóan és intenzíven vallatja önmagát, s nem egyszer úgy érzi: elérkezett a pillanat, amikor le kell állítania tévelygését a sivatagban. A gyerekes kitartásért teljes mértékben őneki kell vállalnia a felelősséget. Néha New Yorkban megkérdezik tőlem, hogy milyen nyelven írok; ilyenkor azt szoktam mondani, hogy madár nyelven, ami csak félig tréfa.

*

Senki sem foszthat meg attól a nyelvtől, amelyen létrejöttél, és amelyen leépülsz. A száműzetésben tulajdonképpen az történik, hogy az a nyelv, amelyet magaddal hoztál, társadalmi szinten elértéktelenedik, megszűnik a kommunikációs szerepe. A két entitás: a belső nyelv, a hangfogóval szóló gondolatok és a külső világ fonetikája, (miként Bahtin nevezte, és mi magunk is így nevezzük:) a „röhögő népi kórus” közötti viszonyoknak megvan a sajátos dinamikája. A román, amelyen hallom a gondolatai-

mat és amelyen Cellával beszélgetek Manhattamban, a lakásunkon valamint az angol, amely a televízió, az újság, a bankszámla, az amerikai barátaink nyelve, a kollégiumé, ahol tanítok, az orvosé, aki kezel - e két nyelv között nemcsak az intimitás és a társadalmi színpad, a személyre szabott viselet és a bennünket vendégül látó bentlakás egyenruhája, a belső „entitás” és a szociális „identitás” közötti szembenállásról van szó, ahogy ezt Gertrude Stein mondta, hanem két, egymástól radikálisan különböző média közötti feszültségről. E médiumok nemcsak nyelvészeti szempontból mások, hanem földrajzi, történelmi és lélektani tekintetben is eltérőek. Az én angol nyelvem bérbe vett nyelv, amelyet társadalmi alkudozásra használ egy Robinson Crusoe, aki nem tehet mást, mint hogy nyelvileg hozzáidomul ahhoz a törzshöz, amelyik őt vendégül látja.

Kiszakítva természetes környezetéből, lételeméből most már csak a tiéd a „rég” nyelv, az a

Azoknak a művészeknek a zöme, akik ezt a zenefajt nálunk éltetik, végzettségük szerint általános iskolai zene-tanárak, akik az előadó-művészi gyakorlatba öntevékenyen nőttek bele, mint például Simó József, Deák Endre, Elekes Emőke, a fesztivál kimagasló és jellegzetes hősei. Valamelyest Szilágyi Zsolt is idetartozik, mert csak mint karvezetőnek van főiskolai képzése, énekesként azonban a maga erejéből küzdött föl magát az országos hangversenyélet elismert személyiségei közé. És még sokan tartoznak ide, felsorolhatatlanul sokan: legalább olyan mértékben nyugszik az ő vállain ez a fesztivál, mint a hivatásosság képviselő „clit” és a csatlakozó „sokaság” vállain együttvéve. És nemcsak ez utóbbiak tanulnak tőlük rengeteget, hanem az előbbieket is. Ha mindezeken nem tévedek, Csíkszeredán a bölcsök követ tartjuk a kezünkben. Olyan zenefajt éltetünk, amely a magas szintű hivatásosság és a széles körű műkedvelés, a tudományos kutatás és az előadói gyakorlat lehető legszervesebb egybefonódásának, kölcsönös egymást támogatásának lelkesítő példája...” (1983)

„Az új hullámnak a forrása a marosvásárhelyi (utóbb feloszlott) tanárképző intézet volt. Kulcsszemélyisége volt és marad Babrik József, a sokoldalúan tehetséges főiskolai hallgató, aki huszonötödik születésnapja előtt meghalt, és nemzedékének eszményképévé vált. Főiskolai tanulmányaival párhuzamosan barátja, a magyarországi Kecskés András támogatásával Magyarországon lantot is tanult. E hangszer fiatal mestereként úttörő volt Romániában.

A régizene-mozgalomra, amelyet ő és baráti köre elindítottak, mindenekelőtt a komoly és sokoldalú, mindazáltal nem akadémiai jellegű képzés volt jellemző. A his-

torikus előadói gyakorlat alapjait, az éneklést és a reneszánsz és a kora barokk számos hangszerének a kezelését főleg autodidaktaként és egymástól sajátították el. Ezek a muzsikusok egyrészt a reneszánsz zenealkotásainak, másrészt nemzedékük popzenéjének vagy a honi népzenenek a művelését nem tartották összeegyeztethetetlennek, mindhárom zenefajt szeretettel kutatták és gyakorolták. Így régi zenei tevékenységük ifjúságközelibb, popmuzikálásuk nemesebb lett. Ennek a meglepően életerős mozgalomnak az évi szemléje a *Román Televízió* magyar adása finanszírozta Csíkszeredai Régizene Fesztivál volt, amelyet először 1980-ban tartottak meg, és 1986-ban, hetedik megtartása előtt egy nappal tiltottak be a hatóságok.” (1992)

Malina János: „A legkiemelkedőbb, legmagávalragadóbb produkció azonban kétségkívül a – már előző este megismert – Kájoni együttes volt ezen az estén... Ők a *Carmina burana* középkori diákdalaiból adtak elő egy csokorral, sok temperamentummal és humorral, de igen dicséretes módon elkerülve az ebben a műfajban mindig ott leselkedő veszélyt, azt, hogy az előadás elnagyolt,

Hangol a Barozda. A legendás együttes bemelegít a fesztiválzáró, jubileumi koncertre

Fotó: Ádám Gyula

Régi hangszerek – a Barozda egyik fellépése előtt

vad álzenélésre válják. Remek hangszerjátékosok (hangszereik többé-kevésbé el is fogadhatók középkori hangszereknek), szépen és tisztán énekelnek, és egészen különlegesen szuggesztív ütőteljesítményt nyújtottak, amiben, úgy vettem ki, a sokoldalú Elekes Emőkének volt oroszlánrésze. Csak megismételhetem velük kapcsolatban a Vox Humana kórusnak odaítélt jelzomet: európai szintű...” (1983)

Horváth Károly: „A Kájoni együttes szempontjából az annyit vitatott historikus előadómód kérdése is megoldottan tűnik. A művekhez, a művek interpretálásához a kulcsot a népzene ad-

hatja meg (díszítések, hajlítások, művekhez való hozzáállás). Gyakorló népzene-szekeként kezük alól a régizene-művek sajátos fényrel, varázssal kerülnek ki. Sok más zenekar bágyadt produkciója után a Kájoni együttes előadásai valóságosan robbannak a színpadon... A Csíkszeredai Régizene Fesztiválnak természetesen nagy fontosságot tulajdonítanak. Az eddig öt alkalommal megrendezett fesztiválon résztvevőkként és művészi tanácsadókként járultak hozzá a rendezvény sikeréhez....

Megjelenés előtt álló lemezeikről esik szó. A lemezre felvett anyaggal az volt a céljuk, hogy a hazai fiatalság

irodalmi tanulmányaihoz zenei illusztrációt szolgáltatásnak. A lemezen történelmi énekek, széphistóriák, vándorénekek, Balassi énekelte versei, népies műfajok, virágénekek, kuruc dalok, táncdallamok találhatók...” (1985)

Simó József: „Sajnos, a Barozda népszerűségének növekvésével arányosan nőtt a román belügyi szervek érdeklődése is irántunk. Így nem is ért igazán meglepetésként, mikor üzenet érkezett, hogy tervezett lemezeink történelmi tartalma miatt szükségünk lesz a Romániai Zeneszerzők Szövetségének jóváhagyására, ezért vigyük fel az anyagot Bukarestbe. 1984 őszén fogadott a szövetség elnöke, kéréseinek szerepe, nevének helyes írásmódja körül forgott, majd kb. 20 perces faggatózás után elbocsátottak. Választ később kaptunk, szintén üzenet formájában: „Az anyag nem alkalmas kiadásra.” 1985-ben, egy bukaresti bizottság a Barozda tevékenységét vizsgálta, s a rendszerváltás előtti utolsó régizene-fesztiválon a Barozda már nem is szerepelt önállóan, minden tervezett műsorát Bukarestben kellett engedélyeztetni, ami gyakorlatilag megbénította tevékenységét.

1986 tavaszán, a már kiplakátolt hetedik Csíkszeredai Régizene Fesztivált két nappal a rendezvény kezdete előtt Bukarestből érkezett rendelkezéssel betiltották. Lemezeink 25 évet várt arra, hogy megjelenhessen.” (2010)

Fazakas János: „A fesztivál indulásakor a városi KISZ-bizottság első titkára voltam. Az ötlet tudtommal Pávai Istvántól származik, a kivitelezés nagy részét Kardalus János vállalta magára, aki akkor a Népi Alkotások Házának az igazgatója volt. Közé volt persze a fesztiválhoz a Barozdának egészében – s elég sok köze volt hozzá néhai Bálint Lajos-

nak... Benne volt még a szervező bizottságban Lestyán Dénes, a városi könyvtár akkori igazgatója, János Pál múzeumigazgató...

Az ifjúsági szervezet részéről Lajosék feleltek konkrétan érte, én csak tudtam róla, vagy kétszer megbeszélésen is részt vettem, amikor a városi tanácsban tárgyaltak a fesztiválról, s rábólintott mindenki, persze, a szükséges hangsúlyokkal, hogy aztán vigyázzunk a jellegére, nehogy ebből egyéb legyen, ugye, mindenki félt az ilyesmitől. Sok mindent éppen azért nem vállaltak abban az időben, hogy később ne legyen baj vele. De mert elfogadtuk, pártfeladat lett belőle, amit aztán csinálni kellett...

Kellemes emlékeim vannak a fesztiválról meg egyéb rendezvényekről, amiket akkoriban felkaroltunk, ilyen volt a siklórepülés, sakkbajnokság, táncház, úgy, ahogy volt, mindenestül. Ha ügyesen csináltad, akkor ki lehetett vitelezni ilyesmit is. Akik akkor kockáztattak, azoknak volt igazuk. A Barozdások előtt ma is le a kalappal, vitték az egészet szakmailag, nekünk csak az apraja jutott a szervezésből, valahányszor közeledett az esemény. Ott mindenki dolgozott, a zenészek is. Hordták, cipelték, amit csak kellett. Annak idején nem volt szegény a közmunka. Ha volt egy jó ötlet, akkor aki melléállt, az csinált mindent. Ha kellett, állványt épített, ha kellett, cipelte a ládákat, az erősítőfelszerelést... Egészen biztosan nem maradt volna fenn máig ez a fesztivál, ha akkor nem lett volna értelme elkezdni... A folytatás, azt hiszem, már jóval simábban ment, mert volt mire építeni.” (2010)

Hibaigazítás

Júliusi számunkban, a Régizene Fesztiválról szóló írásban hibásan jelent meg Brandner Nóra egyetem tanár neve. Elnézést kérünk érte.

varázslat, amit szolgáltál a száműzetéssel bekövetkezett halál és a száműzetéssel bekövetkezett újjászületés előtt.

Most körülvesz és ostromol a „végső” nyelv... Akik körülöttem beszélgetnek, sőt hozzád fordulnak, nem a te belső nyelveden szólnak. Betanult beszéd mind, még a szerelmi ige vagy az erotikus ajzó szó is; szemrebbetés nélkül mondhatok bármilyen képtelenséget, senki sem tudja, hogy mire gondolsz; mondanivalódnak csak a hamis fordítását kapja, még akkor is, ha amit mondasz, hamisítatlan. Persze nem hanyagolható el a nyereség sem; nincs egyértelműen jó vagy rossz az emberi komédiának nevezett hazárdjátékban. A környezetbeli nyelv és a belső nyelv lassan izgatni kezdi egymást, jó-tékony kölcsönhatás alakul ki közöttük. A félreértés és félrefordítás csupán elkerülhetetlen negatív hozadék, ami a cserével jár, viszont nem kevés kölcsönös ösztönzés is megjelenik, amikor egymás társaságában a nyelvek

megnyilatkoznak, serkenteni kezdi egyik a másikat. Többször előfordult velem, hogy az angol szó hívására újra felfedeztem valamelyik román szó friss jelentését, vagy hogy angolra történt átültetése láttán a román mondatot újrafogalmaztam, és jobban, sőt az is megtörtént nem egyszer, hogy átrágyva magam valamelyik fejezet angol fordításán, a kínos és ismétlődő egyszerűsítéseken, végül is jó érzés volt tapasztalni, hogy mintegy revelációként megjelenik előttem a román szöveg, eredeti formájában. Egy játékos szellem ilyenkor visszatérít önmagamhoz, ki-gyógyít az elbizonytalanító szenvedésből, amit az idegen szöveg okoz, amely az enyém - és mégsem az enyém. Azok a lefordíthatatlan és csodálatos román szavak és kifejezések, amelyeket ottthon, Romániában soha nem foggattam ki (akkor a szavak nem léteztek tőlem függetlenül, miként Cioran mondta), most viszont egyszerre csak feltárják előttem frissességüket, árnyaló

erejüket, eredetiségüket. Az anyanyelv, a „gyökerek” nyelve, nem benuál meg, ha más nyelvi környezetbe viszik, az öt naponta megújító országtól és emberektől elszakítva, nem „tokozódik be”, mintha zárkában tartanák, hanem többször is előfordul, hogy megmutatja rejtett szépségeit, amelyeket a rutin elrejtett előlünk.

*

Semmiel sem válik egyszerűbbé az anyanyelv viszonya a Szülőhazával, amikor az távol van, ottmaradt a messzeségben. A nyelvi hovatarozás nem gyógyítja be a sebeket, amelyeket a Szülőhaza vágott húsunkba, agyunkba, lelkiünkbe. Ahhoz, hogy a Távoli Szülőhaza idillikus Meseországá váljék, teljesen el kell távolodnunk tőle a túlvilági kódbe. Tény az, hogy bárminnyire is tartósak ezek a sebek, képtelenek megsemmisíteni a nyelvet, azt a felbecsülhetetlen ajándékot, amelyben egész életed benne lüktet.

*

Amikor a 70-es években megjelent az első elbeszélésem külföldön, fordításban, Izraelben egy elegáns antológiában, a Román nyelvű zsidó írók-ban, zavart engem a gyűjtemény címe. Román íróknak tartottam magam, egész egyszerűen, s az „etnikai hovatarozáshoz” senkinek semmi köze. Aztán idővel felfedeztem, hogy az írók számos más kategória szerint sorolják be, mintsem a leglényesebb, a nyelv szerint. Fekete író, zsidó író, katolikus író, nőíró, leszbikus író, forradalmár író. Vagy is a társadalmi csoport szerint osztályozzák, amelyik tagjának tekintti magát, és nem aszerint az entitás szerint, amely az ő belső lényegi meghatározója, a nyelv szerint.

Azzá válok-e, aminek állandóan neveznek? Amerikai román nyelvű író lettem-e időközben? Vagy számműzött, aki román nyelvű amerikai zsidó író, illetve román nyelvű zsidó és amerikai író? Vagy román író Amerikában? Vagy csak szám-

űzött író? - amilyen voltam a számműzetés előtt is.

Az álmod egyikében, amelyeket Antonio Tabucchi Requiem című regényében ír le (a regény alcíme: Hallucináció, maga a mű pedig álomfejtés, egy pikareszk felfedezőút Fernando Pessoa nyomdokain), az elbeszélő régen elhunyt édesapjával találkozik. Nem valami szokványos találkozás. Édesapja fiatal, és elképesztő, hogy nem olaszul beszél a fiával, az egyetlen nyelven, amelyet ismer, hanem portugálul. Vajon azért történik így, mert a hallucinációra Portugáliában került sor? Vagy pedig azért, mert az olasz író sem anyanyelvén írta a könyvet, hanem portugálul, amelyik a második anyanyelve lett?

„Mit keresel itt, tengerész egyenruhában, a Pensao Isadora panzióban?” – kérdezi a fiú. „1932-öt írunk” – válaszolja az apa. „Katonai szolgálatban vagyok, a fregattunk itt kötött ki, Lisszabonban.” És azt kéri a fiától, aki e találkozás pillanatában

korát tekintve, apjánál idősebb, és bölcsőbb is, hogy mondja meg: milyen halál vár rá; a fia pedig elmeséli azt, ami már megtörtént, hogy apja rákban hal meg, menthetetlenül. Nem csak kezdetben volt az ige. Gyakran az igével fejezzük be létünket, mielőtt végképp elhallgatnánk.

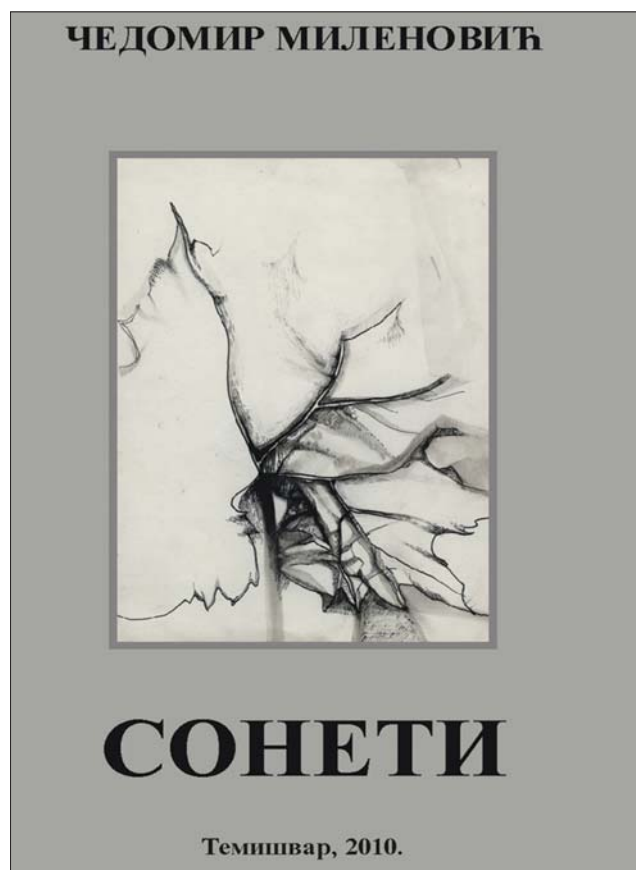
Csehov halálos ágyán mondott utolsó szavai („Ich sterbe”) nem azon a nyelven hangzottak el, amelyben élt, és amelyen a művét írta, hanem annak az országnak a nyelvén, ahol a földi kalandot befejezte.

Szüleim, amikor álmodban ritkán viszontlátom őket, továbbra is románul beszélnek velem. De nem tudhatom előre, hogy melyik lesz az a nyelv, amelyen búcsút mondok az életnek. A halál nyelve, olykor, más mint az életé, amelyre pontot tesz.

Fordította: Zsehránszky István

Alapszöveg: Norman Manea: Laptele negru. Hasefer Kiadó, Bukarest, 2010.

Könyvek kisebbségekről, kisebbségeknek

Cedomir Milenović: *Szonettek.*
A Romániai Szerb Szövetség (RSZSZ) Kiadója, Temesvár, 2010. 144 l.

A kötet az ismert szerb költő 70. születésnapján jelent meg. E különleges versek eredetiségük révén a szerzót a háború utáni szerb irodalom egyik legjelentősebb költőjévé avatták.

Dragomir Mirianici: *A gyökerek és a csillagok.*
RSZSZ Kiadója, Temesvár, 2010. 128 l.

Ez a verseskötet romantikus vízió a bánági faluról és a bánági alföld csendjéről, válogatás a szerző 50 évi költői terméséből.

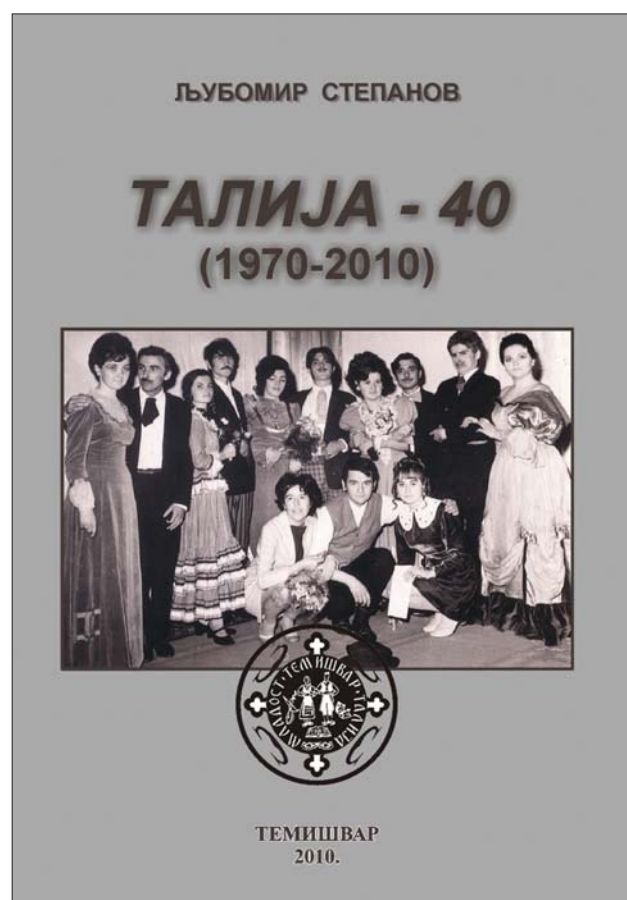
Blagoie Ciobotin: *Jelek és nyomok.*
RSZSZ Kiadója, Temesvár, 2010. 96 l.

A szerző szerb pap. Verseskötetében állandó párbeszédet folytat a hit és a hagyomány, a versek sajátos humanista üzenetet hordoznak.

Ljubomir Simović: *Vihar Belgrád fölött.*
Válogatott versek. Fordította, bibliográfiai jegyzetek, utószó: Slavomir Gvozdenovici és Lucian Alexiu.
RSZSZ Kiadója, Temesvár, 2010. 196 l.

E fordításkötet révén a romániai olvasó megismerkedhet a legjelentősebb kortárs szerb költő műveivel. A költemények jellegzetessége, hogy bennük apró dolgok, hétköznapi események egyetemes dimenzióban jelennek meg, és apokaliptikus döbbenetet keltenek.

Liubomir Stepanov: *Thália 40.*
Monográfia. RSZSZ Kiadója

Ez a könyv a romániai szerb színházi stúdió rövid története, amely 40 évre tekint vissza, bizonyítván a szerb kulturális hagyomány meglétét ezen a területen.